Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

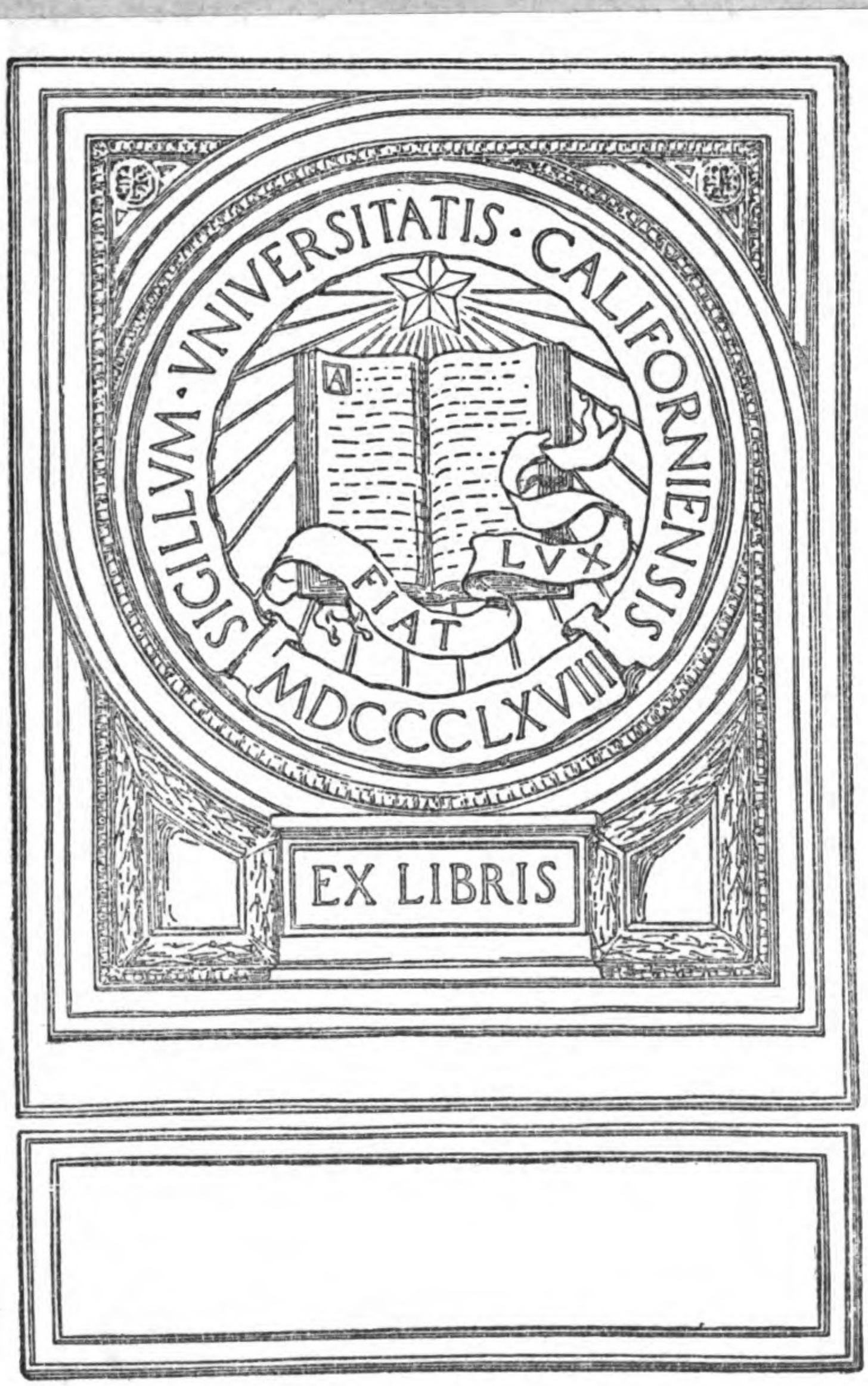

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Danſke Folkebøger

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

MED UNDERSTØTTELSE AF CARLSBERGFONDEN
UDGIVNE AF
DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Danske Folkebøger

FRA 16. OG 17. ÅRHUNDREDE

UDGIVNE AF

J. P. JACOBSEN OG R. PAULLI

TREDIE BIND

KØBENHAVN 1917

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK FORLAG

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

PT7915
.D3
V.3

DANSKE FOLKEBØGER

III

Kong Appolonius
Theagenes og Chariclia

UDGIVNE AF

J. P. JACOBSEN

M518919

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

PLAN FOR UDGAVEN

»Danske Folkebøger fra 16. og 17. Årh.« udgives i en Række Bind, i hvilke de forskellige Bøger er ordnede dels efter Emne, dels efter litterær Emnetid (Apokryfe Bibelhistorier — Romaner med antike, byzantinske eller orientalske Emner — Romaner med Emner fra den middelalderlige Epik — Eventyr- og Elskovsromaner fra Middelalderen og Renaissancen — Skæmtebøger — Magiske, moralske og apokalyptiske Romaner).

Udgavens Textgrundlag er altid det ældste bevarede Tryk, der gengives uforandret med fuldstændig Bevarelse af Orthografien, idet alle Rettelser omtales og meddeles i det textkritiske Tillæg. Ord- og Stilvarianter fra senere Tryk ældre end 1700 meddeles, men ikke orthografiske Varianter.

Tilsyn med Udgaven føres af Musæumsinspecteur J. Olrik og Bibliothekar Carl S. Petersen.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

INDHOLD

Indledning . . . . . I—XLVI
Text . . . . . 1—163
Textkritik og Commentar . . . . . 165—199
Bibliografi ved R. Paulli . . . . . 201—212

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

INDLEDNING

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

KONG APPOLONIUS

BØGERS Skæbner er underlige. De Oldtidsværker, der i Oldtiden selv og i nyere og nyeste Tid af alle Lærere i boglig Dannelse har været prist og prises som Mesterværker af udadlelig Formskønhed og sjælfuld Dybsindighed, har i lange Mellemtider været aldeles uænsede og ukendte eller kun kendte og nydte af nogle få Lærde og er overhovedet aldrig nået udenfor snevre Krese, men »Apollonius« har levet uafbrudt, netop levet, gennem stadig frisk og ny Tilegnelse, ikke ved omhyggelig og nøjagtig Afskrivning men således, at Afskrivere i Snesetal hver efter sin Smag og sit Behov har ændret, tilføjet og udeladt, og således at Oversættere med samme Frihed har overført den hver til sit Modersmål. Og samtidig har Digtere helt frit omformet Romanen enten til selvstændige Digtninge eller til Indføjelse i helt andre mere omfattende digterske Arbejder. Endelig kommer ved Bogtrykkerkunstens Hjælp en Spredning ud over alle Europas Lande, også over de nordiske, og overalt optrykkes Bogen atter og atter i stadig billigere og ringere Udstyr, indtil det 19. Århundredes Bogavl finder Vej til alle Samfundskrese og bringer de gamle Yndlingsbøger i Glemme.

Og hvad er det så for en Bog, der har fængslet de forskelligste Mennesker i alle disse Århundre-

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

der? Foreløbig kan vi kun dømme efter den danske Apollonius, der dog i alt væsenligt med Hensyn til Stof ligner alle de trykte Apollonius'er i de forskellige Folkesprog — thi det er her gået som ved så mange andre Folkebøger, at Massespredningen af trykte Bøger har medført en Forstening af Formen, netop på en Tid da Værkerne henvendte sig til en Mangfoldighed af Læsere, der skulde synes at være helt anderledes forskelligartede i Krav og Forudsætninger end den lille forholdsvis kosmopolitisk dannede Klerkekres, som i Middelalderen havde taget så frit på Bogen. Om den danske Apollonius vil en Nutidslæser med en under moderne litterær Smagstvang dannet Bevidsthed neppe finde meget godt at sige. Der er ingen virkelig Menneskeskildring, og det beske Vid, der i De syv vise Mestre underholder Læseren, så han ikke kræver psychologisk Sammenhæng, mangler her aldeles. Havde Bogen så endda været en gennemført faiakisk Idyl, således som en Del af den er, Fortællingen om Apollonius's Ophold hos Kong Altistrates (S. 29—54), der af Danskeren er gengiven med en så indtagende og hjertelig Enfoldighed. Men denne Idyl er kun en af Episoderne i den Skæbnetummel, Personerne hvirvles rundt i. Det er den, der er Bogens egenlige Indhold, den der må have fængslet tidligere Slægter, sat deres Fantasi i Sving, vakt dens Arbejdsevne, men som er aldeles afmægtig over-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

for en moderne Fantasi, der er forvænnet af Underholdningskunstnernes subtile Opfindsomhed og omhyggelige Fortællekunst. Men det er ikke den eneste Mangel, at Bogen er en kedelig og uspændende Eventyrroman. Allerede ved Læsningen af den danske Folkebog mærker man nu og da noget tvelødet i Skildringen. S. 62 sættes Lucina i »Diane Tempel, at hun der iblant de Aandelige personer skulde met de andre Quinder leffue oc holde it kysk Leffnet«, og S. 108 omtales Templet som »det Tempel hoss huilcket hans [Apollonius's] Høstru Lucina holt it gantske Helligt Leffnit iblant Presterne oc andre Gudelige Quinder«. S. 27 beder Apollonius til Neptun; S. 38 sammenlignes han med Apollo, men på forskellige Steder er der Tale om Guds Vilje, om »gudelige Bønner«, om Engel-Åbenbarelse. Det er som om vi så på et overmalet Billede, på hvilket visse Figurer eller Figur-Dele var ommalede længe efter Billedets Tilblivelse og efter andre Smagskrav end de oprindelige. Men man har gladelig fundet sig i dette mechaniske Kludder. De fleste Læsere har neppe en Gang været opmærksomme derpå; de har søgt og fundet Underholdning og Spænding og været tilfreds dermed. De lærde, der på Embeds Vegne har sat sig ind i denne og andre Folkebøger, og som har vurderet efter Kategorier og derfor har haft Øje for de uconfessionelle Elementer såvel som for det mod enhver given Tids

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

litterære Smagsvedtægter stridende i Compositionen, bliver nemt færdige med deres Dom: et gnavent Nej eller et gnavent Ja til den vindskibelige Bogtrykker der plager om et Privilegium[1]). Men hvad vedkom dette Læserne, der ikke faldt på, at Morskaben havde noget med Katechismen at gøre, og for hvem de højlærdes Smag var ligegyldig, allerede af den Grund at de ikke kendte den.

Den danske Apollonius-Romans Tvelød genfindes i alle de trykte Folkebøger i de forskellige Folkesprog, og i alle de latinske Håndskrifter fra Middelalderen, vi kender, måske endda grellest i de allerældste Håndskrifter fra 10. og 11. Årh.

1) Et af de mærkeligste Vidnesbyrd om højlærd Nedladenhed er vel Consistoriums Erklæring 1727 til Bogtrykker Wielandts Ansøgning om Privilegium på at trykke en Række Folkebøger — deriblandt de fleste af dem der tænkes udgivne i nærværende Udgave. Erklæringen går ud på Tilladelse, men med den Tilføjelse: »uden at H. Mai. Navn bliver nævnt og trykt på sådanne trykte Charteques«. Werlauff, Hist. Antegnelser til Ludvig Holbergs atten første Lystspil, Kbh. 1858, p. 148. — Consistoriums Erklæring affattedes af Hans Gram, som måske har været virksom for, at Erklæringen trods alt blev imødekommende i Modsætning til en af Arne Magnussen conciperet Consistoriums-Erklæring i tilsvarende Anledning 1721 (Werlauff S. 146 f.). Hans Gram kendte i hvert Fald én af de Bøger, der var Tale om, De syv vise Mestre, som han selv indgående havde syslet med, se Danske Folkebøger II p. XXXIII N. 2, om det end var Folkebogens latinske Forgængere, han havde studeret. Man kunde tænke sig, at Gram i Modsætning til sine Colleger har undt sine ulærde Landsmænd den Morskab at læse om de 7 vise Mestre og lignende Materier.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Og i de latinske Texter kan man desuden ikke undlade at lægge Mærke til, at alle Navnene (dog Gudenavnene undtagne) er græske, og at Hændelserne alle foregår på græsk eller hellenistisk Område. Den første lærde Udgiver af en latinsk Apollonius-Text, den lærde Augsburg-Patricier Marcus Welser, der af ret tilfældige Omstændigheder førtes til i 1595 at udgive den efter et nu tabt Håndskrift, ytrer derfor i sin Fortale, at den latinske Historie må opfattes som en Oversættelse af en græsk Original. Denne Welserske Theori, der er fremsat ganske løst og uden at være grundet på nogensomhelst nøjere Undersøgelse, blev den gængse lige til vore Dage, og er endnu den almindelige Håndbogsoplysning. Welser havde i Hastværket ikke fået Lejlighed til at sysle med det andet stærkt fremtrædende Problem: Fortællingens hedensk-christelige Tvelød, et Problem som man først kom ind på, da Texten i anden Halvdel af 19. Årh. blev Genstand for Filologernes Interesse[1]). Med Alexander Rieses Udgaver (1. Udg. 1871, 2. Udg. 1893, begge hos Teubner,

1) I en Afhandling fra 1856, udgiven i Opuscula III, Leipzig 1876, S. 4 ff. har dog allerede Moritz Haupt protesteret mod Theorien om en græsk Original, men hans Forklaring — at Bogen er skreven i 5. Årh. af en latinsk Skribent der ganske enfoldigt blandede hedenske og christelige Forestillinger og Udtryk sammen i sin Composition — er dels aldeles paradoxal og uhistorisk, dels utilstrækkelig til at forklare de langt ældre antike Samfundsforhold, der omtales.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Leipzig) begyndte først egenlig et nøjere Studium af Textens Historie, idet disse Udgaver meddelte de ældste og bedste Håndskrifter, så man fik at se, at Welser-Udgaven og den Text der fandtes i nogle Udgaver af Gesta Romanorum, og som var bleven let tilgængelig ved Hermann Oesterleys Udgave af Gesta Romanorum 1872 (hvor Apollonius er optaget som Cap. 153, p. 510—532) ingenlunde kunde gælde for fuldgyldige Apollonius-Texter, men at der i Virkeligheden var sket en Text-Udvikling fra de ældste kendte, af Riese udgivne Håndskrifter fra 10.—11. Årh. til Texten i Gesta Romanorum og hos Welser. Vi kan derfor, i Spørgsmålet om Textens oprindelige Form, helt se bort fra disse to Udgaver og alene holde os til Rieses. Riese mente, at han i 2. Udgave var nået til at give den ægte, oprindelige latinske Apollonius-Text[1]), og fastslår uden Vaklen i sin Indledning, at den latinske Apollonius er en Oversættelse, foretagen i 5. eller 6. Årh., af en græsk Original, der må skyldes en ikke-christelig Forfatter, og de christelige Elementer er indførte af den latinske Oversætter. På denne nemme Måde afgøres da de to stærkt fremtrædende Problemer, som enhver Læser af en latinsk Apollonius-Text strax måtte få Øje på.

1) »Ex his duobus libris [ɔ: Florentiner-Håndskriftet fra 10. Årh. og et fuldstændigere — i 1888 af M. Ring udgivet — Pariser-håndskrift fra 14. Årh.] iam nunc Apollonium genuinum edere mihi licet« [!]. Præfatio til 2. Udgave p. IV.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Denne Theori støttedes til en vis Grad af Erwin Rohde, som i »Der griechische Roman und seine Vorläufer«, der udkom 1876, undersøger Apollonius-Romanen i Sammenhæng med de såkaldte sofistiske Elskovs- og Eventyrromaner af Xenofon, Heliodor o. a. og udfra litterær- og åndshistoriske Analyser kommer til det Resultat, at det er overvejende sandsynligt, at der må have været en græsk Apollonius-Original, sandsynligvis fra 3. Årh. efter Chr. F. Men Rohdes Grunde er helt andre end Rieses, og det er allerede betænkeligt for Theorien, at Rieses sproglige Grunde nærmest afvises som utilforladelige — hvad de i Sandhed også er[1]) — medens det for Rohde afgørende er det udvortes og uorganiske christelige Overtræk, idet han finder at »den simpleste Forklaring« deraf er den, at det er den langt senere latinske Oversætters egen Indsats. At Forklaringen er simpel er rigtigt nok, men hvis den ikke tillige er fyldest-

1) Rieses forbavsende utilforladelige Udtalelser om sproglige Enkeltheder i Romanen er kyndigt og kraftigt tilbageviste af Klebs i hans Apollonius-Monografi S. 228 ff. Til dette Arbejde må i det Hele henvises med Hensyn til alle Spørgsmål der vedrører Forståelsen af de latinske Texter, ligesom man også der vil finde en — dog ikke fuldstændig — Oversigt over de existerende Folkesprogstexter. S. 379 omtaler han to islandske Håndskrifter i British Museum i London, Additional 4857, Oversættelse af den danske Folkebog udført 1669/1670 efter Trykket fra 1660, og Additional 4864 fra 1770, »eine veränderte Copie der ersten Bearbeitung«, jfr. Catalogue of romances in the British Museum I p. 167 f.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gørende for alle fremtrædende Ejendommeligheder ved den latinske Text, hjælper den ikke, og der er Ejendommeligheder som slet ikke forklares, ja slet ikke berøres af den, således og navnlig den, at de latinske Møntnavne og -beregninger er udpræget romerske og antike, der tales f. Ex. om og regnes med Sestertier, og de herhen hørende Udtryk, der alle hører hjemme i det latinske Sprog og de vestromerske Rigsdele og er gængse der indtil ind i 3. Årh. efter Chr. F., kunde umulig findes i en græsk Text. På samme Måde forholder det sig med den flere Gange i Fortællingen stærkt fremtrædende Dødecultus, der er klædt i udpræget romersk Form, romersk og førchristelig. Det er aldeles umuligt, at en christelig latinsk Oversætter i 5. eller 6. Årh. kan have reconstrueret disse ægte antike og førchristelige Ejendommeligheder; den ene Del af den Riese'ske Theori må derfor absolut afvises. Hvis de rent sproglige Grunde, Riese anfører som Beviser for Oversættelse fra Græsk, heller ikke kan opretholdes, må man øjensynlig prøve en anden Forklaring.

Denne anden Forklaring er given af Elimar Klebs, den første der for Alvor har givet sig af med en alsidig kritisk Prøvelse af de overleverede Texter, og som har samlet Resultaterne af sit mangeårige systematiske Arbejde i en stor Apollonius-Monografi: Die Erzählung von Apollonius aus Tyrus, eine geschichtliche Untersuchung über

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ihre lateinische Urform und ihre späteren Bearbeitungen, Berlin 1899. Hans Forklaring går kort og godt ud på, at Romanen er skreven af en Latiner, på Latin, i 3. Årh. og snarest i Århundredets første Halvdel, men at denne latinske Original på et senere Tidspunkt, der godt kan være 5. eller 6. Årh., er bleven overfladisk omarbejdet af en Mand, der har ønsket af skaffe Bogen læst af Mennesker med Tidens almindelige christelige Confession. Når Romanens Hændelser foregår på græsk eller hellenistisk Område og Personerne har græske Navne, så er det fordi selve Kunstformen er opdyrket af Grækere, fordi Bogen til en vis Grad er og måtte være en Efterligning af græske Mønstre, de sofistiske Elskovs- Eventyr- og Rejseromaner. Men Romanen er ikke derfor en græsk Roman, så lidt som f. Ex. Apuleius's »Forvandlinger« er det, eller rettere endnu mindre, thi det latinske, romerske Præg er aldeles umiskendeligt, ja stærkt iøjnefaldende.

Klebs's Forklaring og Påvisninger virker overordenlig overbevisende, således som et alsidigt indtrængende, systematisk gennemført Arbejde kan gøre det, og til syvende og sidst er hans Forklaring vel også netop den allersimpleste. Den forklarer de Problemer og Vanskeligheder, som de tidligere tilfældige Gæster i disse Problemers Verden slet ikke havde fået Øje på, samtidig med at den med indlysende Klarhed viser den tidligere

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Forklarings Utilstrækkelighed og Umulighed. Så længe man arbejdede med Theorien om den i 5. eller 6. Årh. oversatte græske Original, var det fuldstændig uforståeligt, hvorledes Baggrunden for Hændelserne kunde være antik-romerske, da det var uforståeligt både at en christelig Latiner evnede at reconstruere et socialt Milieu fra en flere Hundred År gammel Fortid, og hvorfor han skulde falde på at prøve derpå. Endvidere var det uforståeligt, at han, dette usandsynlige, ja umulige endda forudsat muligt, når han ved Latiniseringen af den græske Text samtidig vilde christianisere den, da indskrænkede sig til nogle Tilføjelser og Omskrivninger, der er så overfladiske og tilfældige at de ingenlunde udsletter eller endog blot udvisker men egenlig nærmest fremhæver det hedenske Urpræg.

Der er således ved Klebs's Undersøgelser tilført den romerske Litteraturs Historie en ny Værdi, et Værk hvis åndshistoriske Betydning er meget stor, idet det er et Vidnesbyrd om Existensen af en folkelig romersk Fortællingslitteratur med en vis religiøs eller from Tendens og ganske særlig en stærkt fremtrædende Tendens til Forherligelse af Kyskhed i Jomfru- og Enkestand. Vi ved nok, at der er adskillige Vidnesbyrd både i græsk og i romersk Overlevering om Jomfrueligheds og Afholdenhedens religiøse Værdi, men vi har her en på jevne Folk beregnet, med al mulig ud-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

speculeret Spænding udstyret Roman, der ligefrem synes at have til egenligt Formål at lovprise kysk Enke- og Jomfrustand, værnet af et langsomt virkende, barmhjertigt Forsyn. Derfor får Historien om Kong Apollonius en særlig åndshistorisk Interesse, thi når vi kender den og tør forudsætte at den ikke har været et isoleret Fænomen, forstår vi langt bedre, at den oldkirkelige og tidligt middelalderlige Litteraturs og Forkyndelses Klosterlivs-Lovprisning har fundet folkelig Genlyd. Diana (Artemis)-Templet i Efesos er et værdifuldt historisk Forbillede.[1])

1) Til Belysning af det christelige Legendestofs Herkomst giver Kong Apollonius to Vidnesbyrd af stor Interesse. Fortællingen om, hvorledes den barmhjertige Fisker skar sin Kjortel over og gav Apollonius den ene Halvdel (Udgaven S. 28) genfindes hos Sulpicius Severus, der o. 400 skrev Den hellige Martin af Tours's Levned. Her fortælles en tilsvarende Handling af den unge S. Martin i Amiens med den opbyggelige Tilføjelse, at S. Martin den følgende Nat i et Drømmesyn så Jesus klædt i hans Kappestump og hørte ham sige til Englene: Det er Martin, der har givet mig denne Kjortel; Herren glemmer visselig ikke sit Ord: Hvad I har gjort mod en af de mindste, det har I gjort mod mig. Legenden er forherliget på talløse Kirkemalerier. — Fortællingen om Tarsia i Horehuset (Udg. S. 75 ff.) genfindes i Palladios's De hellige Fædres Levned eller »Historia Lausiaca« Cap. 65 (148 og 149) i en særdeles interessant Redaction. Jeg vil ikke just påstå, at Sulpicius Severus og Palladios har taget Historierne fra Kong Apollonius; snarere må man formode, de har været herreløst Gods i den antike skrevne og uskrevne folkelige Fortællingsskat, og at det er derfra både Forfatteren af Kong Apollonius og Sulpicius Severus og Palladios har taget dem.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Men det er ganske vist en Skuffelse for os, at den latinske Oldform af Romanen ikke findes og neppe nogensinde vil blive funden. Vi har en christianiserende Bearbejdelse, eller rettere ikke én men flere. Klebs mener efter sine indgående Undersøgelser at kunne fastslå de to ældste existerende Former, der nu findes i Håndskrifter fra 10. og 11. Årh., og at kunne fastslå at disse to Redactioner kan føres tilbage til en enkelt, den første christianiserende, der directe udgår fra den oprindelige Roman fra 3. Årh. De to nævnte Redactioner er Udgangspunkter for en Mængde senere Afskrifter, men Afskrifter der oftest er gjorte, ikke nøjagtigt og mechanisk men af meddigtende eller stilforbedrende eller skødesløse Afskrivere, således at de o. 60 latinske Apollonius-Texter, som Klebs har undersøgt, er indbyrdes mere eller mindre forskellige, ligesom Gengivelserne på Folkesprogene og de senere Folkebogstryk er indbyrdes mangfoldigt afvigende — i Enkeltheder, men ikke i egenlig Composition; Handlingens Gang er overalt den samme, og udfra de to ældste Redactioner kan man temmelig let reconstruere Oldformens Indhold. Den Mand af christelig Confession, der har udført det opbyggelige Bedringsarbejde, har gjort sit Arbejde så slet, at det er temmelig let at påvise hans stoflige Tillæg, men det er umuligt at vide, om han har udskudt noget, og Sammenføjningerne lader sig heller ikke opløse, så Tilveje-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bringelsen af en forsvarlig Reconstruction af den oprindelige Textform er umulig.

Når man undersøger Apollonius-Romanens folkelige og litterære Liv efter Romerrigets Opløsning, altså i Middelalderen og i nyere Tid, undres man over Mængden af Vidnesbyrd om Bogens Yndest. Skønt den, målt med romersk og græsk litterært Mål, er et temmelig ubetydeligt Arbejde, og skønt den »forbedrede« Apollonius er endnu ringere end Originalen, hører den som påfaldende mange af vore Folkebøger Verdenslitteraturen til. Allerede fra 6. Årh. finder vi, hos Digteren Venantius Fortunatus, en Ytring, der viser at den har været yndet som Underholdningslæsning. I et skæmtende Digt sammenligner Digteren sin Rådvildhed i en halvt komisk Situation med den skibbrudne Apollonius's:

Tristius erro nimis patriis vagus exul ab oris,
quam sit Apollonius naufragus hospes aquis.[1])

En Grammatiker i Spanien i 7. Årh. anfører som Bevis på, at Ordet Gymnasium virkelig skal skrives således og er Intetkøn, et Sted i Apollonius-Romanen (Udgaven S. 29 L. 22): gymnasium generis neutri sicut balneum, in Appolonio »gymnasium patet«.[2]) I 8. Årh. skænker Abbed Wando den

1) Venanti Honori Clementiani Fortunati opera poetica rec. Fr. Leo (M. G. H., auctores antiquissimi IV) Berlin 1881, Carm. VI, 8,5—6.

2) Keil, Grammatici latini V, fasc. II p. 579.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hl. Wandregisels Kloster (S. Wandrille) et Håndskrift af Apollonius[1]); i Reichenau-Klostret omtales i 821 et andet Håndskrift. I sit Testamente fra År 867 skænker den gods- og bogrige Grev Eberhart sin ældste Datter Engeldrud følgende Bøger: Vitas patrum, et librum de doctrina S. Basilidis, et Apollonium, et Synonyma Isidori.[2]) Ved samme Tid blev Romanen oversat på Oldengelsk.[3]) I 10. Årh. blev Romanen af en ukendt Digter omarbejdet til en vidtløftig Dialog i latinske Hexametre.[4]) I Hohenstaufer-Kapellanen Gotfred af Viterbos til Forståelsen af de middelalderlige Slægters historiske Synskres og Bevidsthed så interessante Verdenshistorie »Pantheon« fra Slutningen af 12. Årh. er Apollonius-Romanen i noget forkortet og i stærkt omarbejdet Skikkelse indført som en historisk Beretning fra Tiden efter den anden puniske

1) M. G. H. Scriptt. II, 287.

2) Thévenin, Textes relatifs aux institutions privées et publiques aux époques mérov. et carol., Paris 1887, No. 99.

3) R. Märkisch, Die altenglische Bearbeitung der Erzählung von A. aus Tyrus I, Berlin 1899. Forf. sætter dog Oversættelsens Fremkomst senere end 9. Årh., snarest i 11. Årh.

4) Udgivet af Ernst Dümmler i Poetae latini aevi Carolini (M. G. H.) II, Berlin 1884, p. 483 ff. Bevaret i et Pergamenthskr. fra 11. Årh. der har tilhørt S. Peders Kloster i Gent, hvilket fremgår af Underskrifts-Forbandelsen: »liber sancti Petri Gandensis ecclesie. Seruanti benedictio. Tollenti maledictio. Qui folium ex eo tulerit uel curtauerit anathema sit«. De bevarede 792 Vers svarer til vor Udgave S. 6—20.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Krig.[1]) Da Digtningen på Folkesprogene i 12., 13. og 14. Årh. blomstrer frem, søger Digterne atter og atter til den i Apollonius-Romanen gemte Fantasikraft og henter derfra Hjælp til deres egen Fantasi. Vi kan på den Måde spore Romanen i den tyske Gudrun[2]), i den tyske Orendel[3]), i den franske Jourdain de Blaie[4]), i John Gowers engelske »Confessio amantis«, 8. Bog[5]), i en dansk Ballade[6]). Også frie poetiske og prosaiske Oversættelser fremkommer i de forskellige Folkesprog i Middelalderen[7]), snurrigt nok også på Græsk i flere Former, som Digt og som Eventyr.[8]). Med

1) Se herom Klebs S. 338 ff.

2) Fr. Panzer: Hilde-Gudrun, eine sagen- u. literaturgeschichtliche Untersuchung, Halle 1901, S. 350 ff.

3) S. Singer, Apollonius von Tyrus p. 3 ff. H. Tardel, Untersuchungen zur mittelhochdeutschen Spielmannspoesie, Rostock 1894 p. 3 ff.

4) Kr. Nyrop, Den oldfranske Heltedigtning, Kbh. 1883, p. 204 f. Samme i Kort Udsigt over det filol.-hist. Samfunds Virksomhed 1878—80, S. 9 ff. Her undersøges Spørgsmålet om den danske Ballades Afhængighed af Jourdain de Blaie.

5) Klebs 462 ff.

6) Danmarks gamle Folkeviser II S. 466 ff. Svend Grundtvig troer at kunne sætte Digtets Tilblivelse til 13. Årh., men Motiveringen er meget svag.

7) Her må henvises til Klebs's og Singers Undersøgelser i de oftnævnte Skrifter.

8) Klebs S. 451 ff. — I »Iris og Hebe« 1796, IV S. 330 meddeler Nyerup følgende for danske Forhold interessante Oplysning af Professor Kall, skreven på en græsk Apoll. i Universitetsbiblioteket, trykt i Venedig 1534: »Denne Piece er ikke, som der står på Bindet, af Apollonius Rhodius men af en Constan-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Bogtrykkerkunstens Opfindelse tager Bogens Skæbne en ny Vending. Dens Læsekres mangedobles; Lægfolk i alle Lande får den udleveret i deres Lands Skriftsprog, oftest ved en anonym Oversætter i Bogtrykkerens Tjeneste, undertiden dog også — som i Tyskland — ved en navngiven bogkyndig og pennefør Mand. Men Værket stivner, da det ikke længer er Klerkens Gåsefjer der prenter en individuel Text men Bogtrykkerens støbte Typer der fungerer ved Tilvejebringelsen af et »Oplag«, og der ikke spørges om, hvilke men hvor mange Læsere der kan gøres Regning på. Alle Stænder synes i hvert enkelt Land efterhånden, den ene efter den anden, at have nydt Værket i én og samme Form, og den Forskel der er mellem Texterne i de forskellige Lande, er alene bestemt af, hvilket latinsk Håndskrift der blev det tilfældige Grundlag for Oversættelsen på Folkesproget. En poetisk Udnyttelse af Romanen som den der har fundet Sted i det Shakespearske Skuespil Pericles, og som er af samme Art som den ovenfor omtalte Udnyttelse i de middelalderlige tyske og franske Digtninge, er vistnok uden Sidestykke i det nyere Skuespil, men i Romanen, særlig den »lærde«, heroiske Roman, der opdyrkedes i Frankrig i 17. Årh. og efterlignedes i andre Lan-

tinus . . . fra Creta og skrevet . . . År 1500. Det er i Grunden den selv samme Bog, som vi har paa Dansk under Navnet Historie om K. Apollonius, som Visekierlingerne løbe med«.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

de, finder man ofte Spor af Apollonius, dels Navne, dels enkelte Motiver.

Det ældste kendte Exemplar af den danske Folkebog er trykt i Rostock af Stephan Møllmand, med Laurentz Albrecht i Lübeck som »Forlæger«. Der er intet Årstal på det noget defecte Exemplar, men da det er de samme to Mænd, der har udgivet De syv vise Mestre i Året 1591, og da flere af Træsnittene i de syv vise Mestre genfindes i Apollonius, er det rimeligt, at Kong Apollonius er fremkommet ved samme Tid. Trykket er omhyggeligere end i De syv vise Mestre, og der er ikke noget i Vejen for at antage det for det oprindelige Tryk, at Fordanskningen altså er foretagen i Slutningen af 16. Årh. Da nu de fleste danske Folkebøger, der er yngre end Bogtrykkerkunsten, er oversatte eller gengivne efter tyske Forlæg — når Bøgerne allerede havde gjort Lykke i Tyskland, lå deri en Slags Risiko-Assurance for den danske Bogtrykker eller Bogfører — er der på Forhånd stærk Grund til at prøve på at finde den tyske Kilde, også selv om den danske Text, som her, ikke synes at bevare Spor af en tysk (højtysk eller plattysk) Original. Men det er ikke lykkedes at finde nogen tysk Bog, der kunde være Forlæg for den danske, og det tør ansees for usandsynligt, at der har været en sådan[1]). Heller ikke i de an-

1) Den almindelige tyske Folkebogstext der stadig er bleven optrykt, i hvert Fald til Midten af 19. Årh. (Vidnesbyrd herom

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dre Folkesprog, der her kunde være Tale om, foreligger der nogen Text, der kan være Grundlag for den danske Apollonius.[1]) Det er derfor overvejen-

er »König Apollonius von Tyrus. Eine gar wunderbare und rührende Historie. Mit schönen Figuren geziert. Neu erzählt von Ottomar F. H. Schönhuth«. Reutlingen u. A. 4 Ark i 8°. (et Expl. findes i det kgl. Bibl. i Kbh.) skyldes oprindelig den også som Boccaccio-Oversætter kendte Stadslæge i Ulm Heinrich Steinhöwel. Det ældste kendte Tryk er fra 1471, også fra Reutlingen. Et Håndskrift af Steinhöwels Oversættelse eller Bearbejdelse er udgivet af C. Schröder i »Mittheilungen der deutschen Gesellschaft zur Erforschung vaterländischer Sprache u. Alterthümer in Leipzig 1873. Sammesteds er også udgivet (sammen med et Griseldis-Håndskrift) en Oversættelse ved en saxisk Munk efter Hskr. fra 15. Årh. Denne Gengivelse står i Stil og Fortællemåde den danske Folkebog nærmere end nogen anden Folkesprogsgengivelse, jeg kender. — En nedertysk Oversættelse af Steinhöwels Apollonius, trykt i Hamburg 1601, er udførligt omtalt af S. Singer i hans »Apollonius von Tyrus«, Halle 1895 S. 205 ff. — Det er neppe sandsynligt, at en plattysk Folkebogs-Redaction først skulde være fremkommen 1601, og der er altid en Mulighed for, at en ældre plattysk Redaction — hvis der har existeret en sådan af ikke-Steinhöwelsk Oprindelse — kan have været Forlæg for Danskeren.

1) Den engelske Apollonius ved Lavrence Twine: »The patterne of painefull aduentures containing the most excellent, pleasant and variable Historie of the strange accidents that befell unto Prince Apollonius, the Lady Lucina his wife and Tharsia his daughter. Wherein the uncertaintie of this world and the fickle state of mans life are liuely described«. London u. A. Udgivet af I. Payne Collier i »Shakespeares library« I, London 1850. Sammesteds også: Apollonius, Prince of Tyre, upon which Shakespeare founded Pericles. Together with Appolinus, Prince of Tyr, from Gowers Confessio Amantis.

Den nederlandske Apollonius: Die schoone ende die suuer-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

de sandsynligt, at Danskeren har oversat en latinsk Text. Og da Welsers Apollonius-Text fremkom i 1595[1]), vilde der, selv med alt Hensyn til de i Bibliografien fremførte techniske Tidsfæstelsesmuligheder, være rimelig Grund til at tænke på den som Forlæg, da den må antages at have vakt en vis Opsigt, allerede fordi det var Welser, der var Udgiveren. Men en nøjere Sammenligning mellem den danske Appolonius og Welsers viser, at der ikke kan være Tale om en Oversættelse eller Gengivelse af denne. I Commentaren er der gjort Rede for enkelte afgørende Uoverensstemmelser, der er tilstrækkelige til at vise, at hvis Danskeren har kendt Welser-Udgaven, er det i hvert Fald ikke den eneste Apollonius-Text, han har kendt og brugt, og det er lidet sandsynligt, at han skulde have gjort sig den Ulejlighed at udarbejde en Slags Apollonius-Harmoni efter flere forskellige Textkilder. Hvis man kunde antage, at en dansk Litterat i Slutningen af 16. Årh. har udarbejdet en fri Oversættelse efter et latinsk Hånd-

licke historie van Appollonius van Thyro (ældste kendte Tryk: Delft 1493), er udgiven af G. Penon i Bijdragen tot de geschiedenis der nederlandsche letterkunde I, Groningen 1880. Også denne Text minder i flere Retninger meget om den danske.

1) Det kgl. Bibliothek i Kbh. ejer et smukt Exemplar af den nu meget sjeldne Welserske Sær-Udgave: Narratio eorum quae contigerunt Apollonio Tyrio. Ex membranis vetustis. Augustae Vindelicorum. Anno MDXCV. Exemplaret har tilhørt Axel Juul (Iversøn) til Volstrup, der har påskrevet sit Navn og Årstal 1644.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

skrift, vilde dette give den simpleste Forklaring, men der er dog den Svaghed derved, at det ikke er muligt at påvise det Håndskrift, han har brugt. Intet af de Håndskrifter, Klebs har undersøgt og beskrevet, tilfredsstiller de Krav, den danske Gengivelse stiller. Men der har naturligvis existeret mange andre Håndskrifter end de af Klebs undersøgte, og man kan derfor ikke nægte Muligheden af, at den danske Appolonius er frit oversat efter et latinsk Håndskrift — hvis man da i det hele tør antage Muligheden af Oversættelse fra Håndskrift. Hvis man må forudsætte Brug af trykte latinske Texter, kan der vistnok kun være Tale om tre: Welsers Text, en Text fra Gesta Romanorum [1]) og det allerældste latinske Særtryk af Apollonius fra Tiden o. 1475 [2]). Ingen enkelt af dem kan være eneste Textkilde, og det synes vanskeligt overhovedet at få den danske Text ud, selv om man kunde antage, at Danskeren havde brugt dem alle tre. Vi kan derfor ikke nå videre end til at sige, at den danske Appolonius er en Fordanskning af en eller flere skrevne eller trykte latinske Texter.

Den Dansker, der har udarbejdet den danske Appolonius, må kaldes en både kyndig og kærlig Bruger af Modersmålet. Som Folkesprogstext kan

1) Hverken Texten i Oesterleys Gesta Romanorum, Berlin 1872, eller den af Singer i ovennævnte Værk udgivne er Textkilde.

2) Klebs S. 13 f. og 94 ff.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

den danske vistnok siges at bære Prisen for alle kendte Folkesprogstexter. Danskeren har villet og har også gennemført en bestemt, meget udpræget Stil, som man med nogen Ret kunde kalde folkelig. I det rent udvortes er det allerede tiltalende at se, hvor få Fremmedord der er brugt, og selvom man vil tage Fremmedord i strengere Forstand, vil en Sammenligning med f. Ex. Vedels Saxo vise, at den danske Appolonius har forholdsvis færre tyske Ord end Vedels Oversættelse, skønt Fristelsen eller Lejligheden til at bruge dem er større. Men der er også en mere inderlig folkelig Danskhed, der er sjeldnere og værdifuldere. Er der ikke Poesi i Skildringen af Appolonius's Optagelse og Færd i Kongsgården? Det er ikke usandsynligt, at den oprindelige latinske Digter har haft Odysseus's Færd hos Fajakerne i Tanke, men i de meddigtende Afskriveres og i de yngre Folkesprogsoversætteres Gengivelser udviskes Motivet gerne mere eller mindre, og at Danskeren skulde have haft det i sin Tanke er lidet sandsynligt. Han har villet skildre en rigtig rar, vennesæl Konge — Konge skal han være, fordi han er det i Forlæget og fordi han skal være rig og gavmild — hvis eneste Livsopgave det er at være rar mod sin elskelige Datter og den, hun har kær. Godt Folks Godhed mod godt Folk. Er det Lune eller Enfoldighed, der lægger ham de kostelige Ytringer i Munden, da han skal svare de tre Bejlere: »I

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gode Mænd, I komme nu udi en ubekvem Tid, fordi at min Datter går nu til Studium og lærer boglige Kunster, og af svart Arbejde som hun derudi har gjort at begribe sådanne Kunster, som hun har givet sig til, er hun bleven syg og skrøbelig«. Det er i hvert Fald en troskyldig Fordanskning og ikke blot en Oversættelse af Forlægets »studiis vacat et præ amore studiorum imbecillis iacet«. Stræben efter en vis folkelig poetisk Stil træder frem på mere udvortes Måde ved hyppig Brug af Udtryk fra den danske Digtning, Udtryk som »han vandt op sit Sejl«, »han kyste hende for sin Mund«, »at leve og dø med« i Forbindelser som: »Hvem haver Du udvalt til din Stalbroder at leve og dø med«, »jeg haver udvalt den skibbrudne Mand til min Husbonde . . . med hannem vil jeg leve og dø«. Kongens Indbydelse S. 50 er holdt i Tidens folkelige Form, og rundt omkring ser vi Danskeren i Enkeltheder frigøre sig for Texttvangen. Hvor gerne vilde vi ikke vide, hvem denne Dansker er[1]) og om han er nået frem til under sit

1) Da Titelbladet mangler i Rostock-Trykket, kan man ikke med absolut Sikkerhed sige, hvilken Titel Bogen dér har haft. Men det er sandsynligt, at den har været som i de senere Optryk, altså med Ordene: Lykkens Hjul og Verdens Ustadighed. Disse Ord findes ikke i Titlen på noget ikke-dansk Folkebogstryk og er altså ikke lånte udefra. Nu har vi jo på Dansk et Værk, i hvis Titel Ordene forekommer: »Lyckens Hiul. En kaart Vnderuisning om Lyckens Vstadighed oc Verdens løb. Screffuet oc giort aff Hans Christenssøn S. Roschildense, Guds Ords Tienere

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Navn og på egen Hånd at bruge sit danske Sprog-Snille i et Arbejde, der var hans ingenio mere værdigt end »Kong Appolonii historie aff Tyro«.

vdi Helsingør. Fortunam reuerenter habe .... Prentet vdi Kiøbenhaffn ... MDLXXXI« (af Andreas Gutteruitz på Baltzer Kausis Bekostning). Når man betænker den gode danske, folkelige Sprogtone i »Kong Appolonius« og den hyppige Brug af Udtryk og Vendinger fra Folkevisen, kunde man være fristet til at gisne på Hans Christensen Sthen som Ophavsmand til den danske Appolonius. En nøjere Undersøgelse af denne ganske vist temmelig løse Formodning kan imidlertid ikke foretages her. Jeg skal endnu kun gøre opmærksom på, at Hans Christensen jo, som det fremgår af S. XXXVIII, Noten, sidste Stykke, ejede og kendte en latinsk Bearbejdelse af Heliodors Roman; det vilde derfor ikke være mærkeligt, om han også havde ejet og interesseret sig for en latinsk Apollonius, hvis Thema ligesom Heliodor-Romanens har ligget hans egen Tankegang nært. Det kan også have været af Interesse for ham at tjene en Extra-Skilling ved en anonym Oversættelse.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

THEAGENES OG CHARICLIA

»HELIODOROS, Theodosios's Søn, Foiniker fra Emesa, Ætling af Helios's Slægt, har skrevet denne Bog«. Med disse Ord slutter den gamle græske Roman om Theagenes og Charikleia eller »de æthiopiske Historier«, som i en ynkeligt lemlæstet Skikkelse og reduceret til mindre end en Tiendedel af sit oprindelige Omfang blev forelagt danske Læsere i 17. Årh. af en Pennepraktker, hvis eneste Undskyldning maa være, at han intet har forstået af dette den antike Romandigtnings Hovedværk.

Hvem Heliodoros er, ved vi ikke Den græske Kirkehistoriker Sokrates i 5. Årh. meddeler som et Sagn, at han skal have været christen Biskop i Trikka i Thessalien og have virket for, at Præster ikke måtte være gifte[1]), og en senere speculativ Legende[2]) fortæller, at han blev afsat fra sit Embede, fordi han ikke vilde brænde sin ugudelige Elskovsroman. At begge disse Historier, der iøvrigt synes at passe mindre godt til hinanden, er fuldkommen Opspind, har adskillige Lærde i ældre Tid formodet, og efter Erwin Rohdes Undersøgelser om Romanens historiske Hjemhørighed[3]) og hans gennemtrængende Analyse af dens

1) Sokrates V, 22.

2) Nikeforos XII, 34.

3) Erwin Rohde, Der griechische Roman², Leipzig 1900 S. 453 ff. Endnu den græske Filolog Koraïs, der 1804 udgav og com

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

religiøse Elementer vil neppe nogen i vore Dage være i Tvivl om, at Heliodoros er aldeles fremmed for, uden nogetsomhelst Forhold til den christne Religion, og at han er hjemme i en antik Religiøsitet, der vel ikke kan kaldes almenfolkelig, eftersom den er secterisk præget (pythagoræisk-platonsk), og med den stærkt fremtrædende Helios-Cultus til en vis Grad tid- og stedbunden, men som dog er antik og aldeles uchristelig. Det Sagn, som Sokrates omtaler, er derfor udgået fra samme Tankegang som den, der fostrede Forestillingen om, at Seneca måtte have været under Påvirkning af Sanct Paulus, og som her gennemførtes så energisk, at den i 4. Årh. endog fremkalte Constructionen af et ligefremt Brevskifte mellem Seneca og Paulus.

Rohde mener, vistnok med lutter gode og uomstridte Grunde, at kunne sætte Heliodoros's Levetid til 2. Halvdel af 3. Årh. Muligvis er Navnet Heliodoros at forstå som et symbolsk Pseudonym, idet den ovenfor gengivne Ytring kunde lade formode, at han har været Helios-Præst eller har tilhørt en Slægt af Helios-Præster. Litterærhisto-

menterede Heliodors Roman (Paris, 2 Bind, alt på Græsk), søger at eftervise christelige og bibelske Påvirkninger. Rohde anfører samtlige Steder og slutter: »Ich habe die sämmtlichen Stellen aus Koraïs's Commentar angeführt, damit Kundige sich selbst von der völligen Nichtigkeit seiner Argumente leichter überzeugen können«. Man måtte ønske, enhver Discussion kunde føres og afgøres på en så mønsterværdig Måde.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

risk set tilhører han den såkaldte anden sofistiske Skole, en Kategori der delvis er skabt af den antike Kritik selv og som for et moderne åndshistorisk Syn forekommer meget vilkårlig, forsåvidt den synes os at rumme et meget forskelligartet Indhold. Hvad der er fælles for de forskellige Personligheder er i det højeste en vis almindelig filosofisk-rhetorisk Dannelse, i hvilken den rhetoriske Optugtelse måske er mest fremtrædende, således at man med nogen ond Vilje kan sige om mange af disse Personligheder, at de har tilstrækkelig Almendannelse og rhetorisk Evne til at kunne tale med om alt uden at vide noget tilbunds endsige have original, videnskabelig Forskerevne. Derfor er mange af dem brugelige og påskønnede Ordførere eller Agitatorer for Regeringerne og Indehavere af høje politiske Stillinger — aldeles som adskillige af 15. og 16. Årh.'s Humanister, hvem de næsten kan kappes med i glimrende Goldhed. Men adskillige af de litterære Sofist-Rhetorer går dog i deres Livsførelse ad andre Veje end de, der directe leder til Magt og Rigdom. En Mand som den Filostratos, der er Ophavsmand til den navnkundige Skildring af Apollonios fra Tyana (o. 200) og til den idyllisk-fromme, med folkelig Religiøsitet fortrolige Bog Heroïkos synes os netop at være en frugtbar Ånd og at påkalde vor Interesse, fordi han tolker og åbenbarer os dybe og stærke folkereligiøse Kræfter i

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

det antike Samfund, som efter gængs Fordom ellers skal have ligget åbent som et kraftløst Bytte for den oldchristelige Religion. Heliodoros røber på flere Steder stærk Påvirkning af Filostratos — hvorfor hans Levetid også må sættes noget senere end dennes — men er ellers i det store og hele af en helt anden Art.

Hans overfladiske Almendannelse skylder vi Romanens mangfoldige ofte fængslende og forbavsende Skildringer af fremmed Folkeskik, Natur, Historie. Disse Skildringer fra det sagnrige, hemmelighedsfulde Ægypten og Æthiopien har utvivlsomt i særlig Grad fængslet de græske Læsere. For os er de historisk-geografiske eller som vi måske rettere burde kalde dem: de ethnografisk-folkloristiske Skildringer i Romanen de mindst værdifulde, fordi de, som det synes, er Litteratur og Speculation og ikke syldes Selvsyn. Det er vilkårligt og ukritisk Sammenpluk fra den ældre Litteratur ligefra Herodot til Alexanderromanerne og Ptolemaier-Tidens Rejseskildringer.

Det er ikke dette fantastiske Spændingsstof så lidt som Sump-Røver-Kampene og Fangenskaberne — der her ligesom i Apollonius-Romanen er det antike Udtryk for de Skæbne-Rystelser, som vi i det moderne capitalistiske Samfund vilde lade skyldes Formue-Katastrofer — der for os er det interessanteste ved Romanen, men dens opbyggelige Tendens og dens religionshistoriske Værdi.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Den religionshistoriske Værdi ligger ganske vist ikke i, at den er en Åbenbaring af antik folkelig Religiøsitet, thi det er den, som nævnt, ikke. Dens Religiøsitet er secterisk, præget af pythagoræisk-platonske ethisk-religiøse Forestillinger om Forholdet mellem Legemet og den fra et guddommeligt Hjem kommende, i det urene, jordiske, materielle Legem fængslede, først igen ved Døden frigjorte Sjæl. Disse Forestillinger er væsenlig ufolkelige, selv om Digteren ofte, hvor han giver dem Udtryk, knytter dem til folkelige Forestillinger. Ufolkelig er også Forkyndelsen og Lovprisningen af Helios som den øverste og egenlige Guddom og den romantiske Forestilling om det gudbenådede fjerne Solland, Visdommens og Fromhedens Hjem. Den religionshistoriske Interesse ligger i, at Bogen rent litterært har øvet en endnu lidet undersøgt men uomtvistelig meget stor Indflydelse på den oldchristelige Opbyggelseslitteratur, på Udformningen af Martyr- og Helgenlegender, på Forherligelsen af Kyskheden, værnet gennem alle Farer og Fristelser af et mægtigt om end noget langsommeligt virkende Forsyn. Helios-Troen og Helios-Cultus'en hjælper os også til bedre at forstå Confessionskriserne på Kejser Constantins Tid.

Digterens religiøse Livsanskuelse udfolder sig, ikke ved nogen påtrængende directe Forkyndelse men indirecte, i naturlig Sammenhæng med hele

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

den broget skiftende Handling. Charikleia er født i den fra Helios nedstammende Kongeslægt i Æthiopien, Helios's, Solens Land, den højeste Gud nærmere end noget andet Land, derfor den guddommelige Visdoms egenlige Hjem. At Helios-Dyrkeren Heliodoros lader Handlingen udgå herfra (og vende tilbage hertil) er forståeligt nok, men da han også må have Tilknytning til græske Forhold for at få Tag i græske Læseres og Tilhøreres Fantasi, indfører han med genial Dristighed Undfangelses-Vidunderet, der tillige bliver Handlingsmotiv, Udgangspunkt for alle de dels spændende dels opbyggelige Oplevelser, Charikleia (og Theagenes) må igennem. Persina og Hydaspes er sorte, »Morer«, som Sol-Landets Børn, men Persina har i Undfangelsesøjeblikket »forsét« sig på et Maleri af Andromeda der fries af Perseus. Derfor er den Datter, hun føder, ikke sort, men hvid, og Persina gruer for, at Hydaspes skal mistænke hende for Utroskab. Derfor skal Barnet skaffes bort, og det skal hedde sig at det er død ved Fødslen. En af Gymnosofisterne, den fromme Sisimethres, får det i Varetægt. Syv År gammelt overgives det så til den pythiske Apollons Præst i Delfoi, Charikles, der er på Rejse i Ægypten, en Slags Pilgrimsrejse han foretager for at komme over Sorgen over sin Hustrus og sin eneste Datters Død. Charikles tager den lille Pige med til Delfoi, og her voxer hun, Charikleia, op til et Vid-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

under af Skønhed — ved Slutningen af Romanen bliver hun confronteret med det Andromeda-Billede, hendes Moder havde forset sig på, og det viser sig, at hun aldeles ligner den skønne Andromeda. Charikles vil gerne have hende gift med sin Søstersøn, men Charikleia vil leve som Jomfru og som Artemis-Præstinde (jfr. Lucina i Apollonius-Romanen), og alle Overtalelsesforsøg er forgæves. »Ingen Løfter om Guld og grønne Skove og ingen Grunde har kunnet udrette noget« fortæller Charikles et Sted (2. Bog 33) »og det kedeligste er næsten, at hun, som det hedder i Ordsproget, vender mine egne Pile imod mig selv... idet hun priser Kyskheden og stiller Jomfrustand, det uplettede, rene, ufordærvede Liv, lige med de udødelige Guders Liv«. Det er en af Romanens mange Ytringer om »helligt Levned«, som uden megen Variation gentages af de Skribenter, der forsyner 4. og 5. Årh.'s christne Verden med Helgenlegender.

Charikleia opfostres altså i Delfoi, under selve Apollon-Helios's Værn, indtil hendes jordiske Skæbne, varslet hende i dunkle og uforståede Udtryk af Pythia, møder hende: den thessaliske Yngling Theagenes. Dette sker ved de pythiske Festlege, som Heliodoros giver en pragtfuld Skildring af i 2. og 3. Bog. Isis-Profeten Kalasiris fra Memfis opholder sig netop efter guddommelig Bestemmelse i Delfoi, da de hellige Festlege finder Sted.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Han er efter en guddommelig Åbenbaring klar over de to unges Lidenskab, og over hvad der skal ske med dem, og i et Drømmesyn byder Apollon ham flygte til Ægypten med Theagenes og Charikleia. Hermed begynder den Række angstfulde Oplevelser, Farer, Lidelser og Fristelser, de to unge må igennem, inden Charikleia når tilbage til Helios's Land, og inden hun dér, efter nye, voldsomme Sjælsrystelser, forenes med sin Elskede. Alle disse Oplevelser times dem ikke på Må og Få men efter en guddommelig Plan; hver enkelt Oplevelse er et Led i den guddommelige Økonomi, Lidelserne som Frelsen. Det udtales flere Gange, tydeligst måske lige i Slutningen, hvor den stadig stigende Spænding endelig udløses, og hvor det hedder om Sisimethres: »Han havde forlængst forstået og gennemskuet alt ... men ventede på, at Guddommens Magt skulde blive ret tydelig for alle« .... »Og Folket dansede og jublede af Glæde over hvad der skete, selvom det meste af hvad der blev sagt overgik deres Forstand, ... måske var det dog Guddommen selv, der havde skikket alt således, som nu ligesom vakte en Anelse om den sande Sammenhæng i Folkets Sind«. Kalasiris, det guddommelige Værktøj, er selv gennemtrængt af den fromme Visdom, som også Ægyptere kan nå frem til. Han er Asket; drikker ikke Vin, spiser ikke Kød. Når han er kommen til Delfoi, den guddommelige Visdoms

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

græske Hovedsæde, er det, fordi han er flygtet fra sit Hjem for at undgå de Fristelser, en Hetære ved Navn Rhodopis stadig søger at hilde ham i. Også Kalasiris's Væsen og Livsførelse er litterært udnyttet i adskillige Skildringer af de ægyptiske Ørken-Asketers Livsførelse i 4. Årh.

Memfis og Delfoi er vel Hjemsteder for guddommelig Visdom, men for Soldyrkeren Heliodoros fra Emesa er det jættede Land dog Solens Land, Æthiopien, og det er også dér, Skæbnetrådene tilsidst samles og knyttes sammen. Her lever Gymnosofisterne, de viseste og frommeste af alle Mennesker, de guddomskyndigste, der véd, at den højeste Guddom ikke har Behag i blodige Ofre men alene i Menneskenes røgelsebårne Bønner. Ved deres guddommelige Indsigt, og ved den Myndighed de øver over Kong Hydaspes, hidfører de den endelige og lykkelige Afslutning på Charikleias og Theagenes's Pilgrimsvandring, frier dem fra Offerdøden, lader dem blive gift med hinanden og får de blodige Ofre afskaffet.

Således ender alt lykkeligt og opbyggeligt, ligesom i Apollonius-Romanen. Hvad der her er gengivet[1]) er kun den litterær- og åndshistorisk in-

1) Det er hverken rimeligt eller gørligt her at gengive den store Romans Indhold. Værket er let tilgængeligt, ikke blot i græsk Text (ved Koraïs, Paris 1804; ved I. Bekker, Leipzig 1855) men også i såvel ældre som nyere og helt nye Oversættelser på de fleste europæiske Sprog. Bibliografiske Oplysninger herom

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

teressante Del af Heliodors meget omfangsrige Roman, og det giver ingen Forestilling om Værkets hele brogede Composition. Heliodor er en Mand af megen Læsning, men neppe af meget Selvsyn. Han udnytter med suveræn Vilkårlighed ældre og yngre geografiske og ethnografiske Skrifter til Skildringen af de mangfoldige spændende Eventyr, han fører sine Personer — der er mange og meget forskelligartede — ind i, og truer Skildringen af disse Eventyr med selv at trætte Læser og Tilhører, prikker Digteren stadig Opmærksomheden til fuldvågen Deltagelse ved Hundreder af mærkelige Enkeltheder, som hans vel udrustede Fantasi stiller til hans Rådighed, ligefra ordforklarende Etymologier til religionsfilosofiske Indfald, fra festceremonielle Enkeltheder til nekromantiske Løn-Riter. Det er en bugnende rig Bog, hvis Rigdom imidlertid kun Samtiden fuldt ud har

findes i »Litterarische Forschungen, herausgeg. v. Schick und Waldberg, XVIII. Heft: Michael Oeftering, Heliodor und seine Bedeutung für die Litteratur, Berlin 1901, et Skrift der er ganske nyttigt ved de bibliografiske Oplysninger, det giver, skønt disse jevnlig er upålidelige, men aldeles værdiløst som litteraturhistorisk og kritisk Arbejde. — Også en hel dansk Oversættelse eller Gengivelse existerer: Charicleæ en Æthiopisk Princessis besynderlige Aventures og Hændelser. Skrevne først paa Græsk af Heliodoro, Biskop udi Tricca, og nu paa Dansk oversat, af [Hans] P[aus], Kbh. 1746. Og endelig en moderne dansk, pålidelig og fuldstændig Oversættelse ved C. P. Christensen Schmidt: Pigen fra Æthiopien. Græsk Roman af Heliodoros. Odense. Hempelske Forlag. 1893.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

kunnet nyde og værdsætte. En moderne Romanlæser vil ofte savne psychologisk Sans eller psychologisk Begrundelse og trættes af det evindelige udvortes Hurlumhej. Og forsåvidt med Rette som Digteren i Stedet for psychologisk Begrundelse af Skæbner og Viljesacter forklarer alt ved det guddommelige Forsyns Indgriben, ved Drømme, Åbenbaringer, Varsler. To Tidsaldres forskellige Forestillingsvaner og Smagsoptugtelser står imod hinanden. Med vor måske noget forkælede og svagelige Fantasi er vi tilbøjelige til at finde Personerne flade, uden Runding, uden Lys og Skygge, uden Nuancer; man tør måske forudsætte, at Samtidens Grækere ikke behøvede at få alting omstændelig meddelt og påpeget, men selv kunde digte med og få levende Mennesker ud af det givne Stof.

Medens Apollonius-Romanens Texthistorie fra først til sidst er dunkel og fuld af Problemer, har Theagenes og Charikleia så at sige ingen Historie. Det ligger i, at den ikke er bleven oversat på Latin og derfor ikke i Middelalderen har sysselsat Vesteuropas Klerke, endnu mindre Jongleurer og Trouverer og deres ikke-franske Kaldsfæller. Den dukker først frem i Humanismens Dage, i hele sin oprindelige Skikkelse, reddet som en Brand fra Ilden og strax Genstand for Ny-Sofisternes stærkeste Interesse. Et Håndskrift i Mathias Corvinus's Bibliothek i Buda-Pest, der blev plyn-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dret efter Slaget ved Mohacs 1526, blev, takket være en kostbar Indbinding, »reddet« af en daværende Soldat, der senere, som Farver i Basel, kom i Forbindelse med den lærde Vinc. Obsopoeus, som så i 1534 udgav Håndskriftet[1]). Allerede 1547 udkom den navnkundige franske Oversættelse ved Amyot, 1554 en tysk Oversættelse ved Johannes Zschorn (Strassburg), samme År en spansk, 1556 en italiensk, 1569 en engelsk, senere Oversættelser i andre europæiske Sprog. I de Lande, hvor man ikke fra Begyndelsen af var med i de litterære Modestrømninger, eller hvor man i hvert Fald nøjedes med at læse Romanen i fremmede Oversættelser, kom man efterhånden og sent med. Holland fik en Oversættelse 1659, Ungarn i 1700,

1) Da Traditionen altid fra Bog til Bog gengives unøjagtigt, hidsættes den oprindelige Form her, efter Obsopoeus's Fortale, Blad a 2, i Original-Udgaven i det kgl. Bibliothek i Kbh.: »Deuenit ad me seruatus ex ista clade Vngarica qua serenissimi quondam regis Matthiae Coruini bibliotheca omnium instructissima superioribus annis a barbarie asiatica uastata est. Hunc cum aliis nonnullis miles quidem plane gregarius, et ab omnibus tam graecorum quam latinorum disciplinis abhorrentissimus, iam apud nos tinctorem agens, tunc uero illusstrissimum principem Casimirum Marchionem Brandeburgensem laudabilis memoriae comitatus in Vngariam forte fortuna non sine mente reor, sine numine diuum, sustulit, quia auro exornatus nonnihil adhuc splendescebat, ne scilicet tam bonus author et uisus et lectus paucissimis, interiret. Sed seruatus multis adhuc et uoluptati foret et oblectationi et usui.«

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Danmark i 1746[1]). Disse sene Oversættelser må dog ikke opfattes som tilfældige Anachronismer eller som individuelle, lærde Snurrepiberier. Mangfoldige Kendsgerninger vidner om en gennem Århundreder varende levende Interesse for Romanen, ikke blot nye Oplag af de gamle Oversættelser og nye Oversættelser og Bearbejdelser men også mangfoldige Digteres Udnyttelse af enkelte Episoder eller af større og mindre Dele af hele

1) Jfr. S. XXXV, Noten. Om Oversættelser, Udgaver og Oplag se Oeftering S. 46 ff. På Side 52 meddeles om »Dänische Uebersetzungen: 1690, 8⁰. Kjöbh. 1746 Abdruck der vorigen«. Der meddeles ingen Hjemmel for disse »Oplysninger«. Sandsynligvis er der en Sammenblanding af Folkebogen og Hans Paus's Gengivelse af hele Heliodors Roman fra 1746, der ikke er noget Aftryk af nogen ældre Oversættelse. Om Folkebogstrykkene se Bibliografien. — På Dansk foreligger en Afhandling om Theagenes og Chariclia af C. Elberling i »For Ide og Virkelighed« 1870 I, S. 370 ff.

Et af de mærkeligste Udslag af de Lærdes Interesse for Romanen er Martin Crusius's Aethiopicae Heliodori Historiae epitome. Cum observationibus ejusdem. Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci. Cum indice copioso [Emne- og Navneliste til både Genfortællingen og Commentaren]. Frankfurt 1584. — I det kgl. Bibliotheks Exemplar af denne Bog findes følgende i personalhistorisk Henseende ikke uinteressante Tilskrift på det forreste hvide Blad næst Bindet: »Pietate, eruditione, probitate et humanitate commendatissimo viro, D. Magistro Thomae Gvilhelmio [Thomas Villumsen] Malmogiano, Lundensis ecclesiae capitulari et ejusdem scholae rectori industrio, amico et fratri mihi dilectissimo, in memoriam perpetuam et grati ac benevoli animi significationem ddd. Joh. Christ. Sthenius Rosch. Malmog. 1591. 25 Maij.«

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

den brøgede og rige Composition, hvis Fantasi-fylde har været mange Digtere og Digterinder til god Hjælp.[1]) Også Ytringer om den græske Roman af de forskelligste Mennesker vidner om, hvor stærkt et Indtryk den har gjort. Den unge Racine havde, medens han endnu nød Undervisning hos Herrerne i Port-Royal, fået fat i et Exemplar af den græske Roman og blev strax helt betagen af den. Da hans Lærer i Græsk, Lancelot, opdagede det, tog han Bogen og brændte den. Racine fik fat i et andet Exemplar, og det gik på samme Måde med dette. Endelig købte han et tredie Exemplar, og dette lærte han udenad, så den gode Lancelot ikke længer kunde tage noget fra ham. Der er Grund til at tvivle om Fortællingens bogstavelige Sandhed, men dens Tendens er også talende nok.

Romanen har altså i 16., 17. og 18. Årh. været

1) Således i Honoré d'Urfé's Astrée, Paris 1609 ff. Senere i Gombervilles, La Calprenèdes og Mlle. de Scudéry's heroisk-galante og »historiske« Romaner, og i de tyske Efterligneres som: Hertug Ulrich af Brunsvigs Octavia (1678), den theologiske Professor og Superintendent Andreas Buchholtz's Des christl. Teutschen Gross-Fürsten Herkules u. der Böhmischen königl. Fräulein Valisca Wunder-Geschichte I—II (1659 f.) og Der christl. königl. Fürsten Herkuliskus u. Herkuladisla (1665); Philip Sidneys Arcadia (1590) er stærkt påvirket; Tassos Jerusalem, 12. Sang, Cervantes's Persiles og Sigismunda (1617) — for blot at nævne de mest kendte Værker. Om de talrige dramatiske Bearbejdelser af Romanen, på Latin og i Folkesprogene i de fleste europæiske Lande, se Oeftering S. 117 ff.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

yndet Læsning for de lærde og for de ørkesløse i Overklassen. Den danske Folkebog, som her udgives, er et sjeldent, måske enestående Vidnesbyrd om, at man også har søgt en bredere Læsekres, men et Vidnesbyrd der ingen Grund er til at være stolt af. At Folkebogen ingen Forestilling giver om selve Romanen er klart allerede deraf, at den i Omfang er mindre end en Tiendedel af den rigtige Roman. Men den kan ikke en Gang kaldes en forkortet Bearbejdelse; hverken Originalens Technik eller dens Ånd er der Spor af. I Forhold til Originalen kan Folkebogen deles i tre Dele. Første Del, S. 123—134, gengiver nogle enkelte Episoder af Hovedpersonernes Oplevelser, tagne ud af Romanens første 6 Bøger, som en yderst nødtørftig Forhistorie eller Indledning. S. 135—145 gengiver — i uforholdsmæssig Bredde — Episoden Theagenes-Arsake, der i Originalen er en Del af 7. og 8. Bog. Tredie Del, Slutningen, gengiver væsenlig Originalens 10. Bog, de brat skiftende Hændelser efter Parrets Hjemkomst til Æthiopien og den endelige, lykkelige Afslutning. Det hele er gjort yderst råt, uden ringeste Hensyn til eller Forståelse af Originalens Sjæl. Det er betegnende for Danskerens plumpe og platte Fremgangsmåde, at han, sagtens under Hensyn til det prøvede bibelske Motiv, lader Forholdet mellem Theagenes og Arsake beherske et helt Afsnit og overskygge alt hvad der i Originalen findes i Omgivelserne.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

I sidste Del, hvor Uddraget af Originalen er langt fyldigere, har han medtaget mange Enkeltheder, som egenlig er uforståelige for de Læsere, der ikke kender Forudsætningerne fra Originalen. Man undres over, at dette Makværk virkelig har kunnet bydes jevne Læsere, og man vægrer sig uvilkårligt ved at kalde det en Folkebog. Men Kendsgerningerne er her stærkere end alle Kategorier. Hvem der oprindelig, i 17. Årh., har læst Bogen, er naturligvis ikke godt at sige; man skulde tro, at i hvert Fald de Lærde må have lyst den eftertrykkeligt hjem. Men i 18. Årh. er den nået ned i den Kategori, som ingen litterær Bandsættelse kan ramme. I 1721, 22. Juli, indgav Bogtrykker Jochum Wielandt i København en Ansøgning til Kongen om 30 Års Privilegium på Trykning af ikke mindre end 97 Bøger, deriblandt Theagenes og Chariclia, Flores og Blanzeflor, De 7 vise Mestre, Magelone eller Hr. Peder med Sølvnøglen, Judas, Pilatus, Griseldis, Fortunatus, Viegoleis med Guldhjulet o. s. v. »Disse Bøger ere vel ei alle af nogen synderlig stor Betydenhed, men de ere blevne giængse udi E. Mai. Lande og Riger, og Begierlighed dertil er ei liden, saa at stor Forlag og store Bekostninger paa dessen Trykning udfordres, og saadan Kram er det, der skal soutenere en stor Hasard og de store Omkostninger, der falder ved reelle og gode Bøgers Oplag, hvis Debit jeg, til min Skade, har Prøve af, her i Riget at være vanskelig og

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

meget slet.« Consistoriums gnavne Betænkning over Ansøgningen er redigeret af Arne Magnussen. Det hedder her: »... De fleste af disse Nummere ... bestaae af unyttige Comedier, Romans og ulæseværdige, ufornuftige Fabeler, som smaa Drenge udraabe paa Gaden, og Andre, ligesaa uvittige som Udraaberne, kiøbe, for at divertere sig derudi ved en Spinderok eller i gemeen Selskab. Skulde det saa være storligen at misbruge E. Mai. høie Navn, at sælge ved Monopolium og under E. Mai. allern. Privilegio slige unyttige og tildeels onde Chartequer . . .« Cancelliet lod det (23. Dec. 1721) forblive ved Professorernes Erklæring, og Wielandt har således neppe fået det attrådede Privilegium (hvoraf dog ikke følger, at han ikke har trykt Bøgerne). 25. August 1727 søgte han atter Privilegium, denne Gang kun på 20 År, på Trykningen af 30 »smaa Historier og Tractater« som han dels selv havde fordansket dels af andre ladet fordanske, deriblandt atter Theagenes og Chariclia, Appolonius, De syv vise Mestre, Den skønne Magdelone eller Hr. Peder med Sølvnøglen, Fortunatus, Griseldis, Viegoleis, Holger Danske, Kejser Karl, Reinike Foss, Melusina o. s. v. Hans Gram redigerede Consistoriums Erklæring, der gik ud på Tilladelse, dog »uden at H. Mai. Navn bliver nævnt og trykt paa sådanne trykte Charteques.« [1])

1) Werlauff, Antegnelser til L. Holbergs 18 første Lystspil. Kbh. 1858, S. 145 ff.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Det er altså en Kendsgerning, at Jochum Wielandt i 1721 og 1727 har planlagt (og måske udført) Optryk af Theagenes og Chariclia sammen med de vel kendte gode, gamle Folkebøger. Ved Ildebranden 1728 gik imidlertid en stor Del af hans Forlag til Grunde, og det er sandsynligt, at Theagenes og Chariclias Saga dermed var ude. I hvert Fald hører vi ikke senere noget om den, medens alle de andre Folkebøger stadig atter og atter blev optrykte. Der har i Masseproductionen fra den Wielandtske Presse været én mislykket Vare, som det ikke er lykkedes at få til at glide sammen med det øvrige. Om Hans Paus en Snes År senere havde bedre Lykke i andre Krese med sin Oversættelse eller Gengivelse af hele Heliodors Roman, lader sig neppe oplyse. Man skulde ikke tro, at der i 1746 blandt de »dannede« i Danmark kunde gøres Regning på en stor Læsekres for et Arbejde som Paus's, der neppe heller kan siges at være bleven forberedt ved den anonyme Folkebog.

Den danske Folkebogs Slutning (S. 163) må give Læserne den Forestilling, at Danskeren virkelig gengiver Heliodor, selvom man naturligvis nok kan tænke sig, at de allersidste opbyggelige Ord er en slidt, professionel Cliché. Men Heliodor beslutter slet ikke sin Roman med de Ord, der lægges ham i Pennen. Da der ydermere hist og her i den danske Text er Ord og Vendinger, der minder stærkt om Tysk, er der Grund til at søge en

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

tysk Kilde. Det viser sig da også, at Slutningen findes ordret i Zschorns Oversættelse fra 1554. Men ved nøjere Sammenligning af de enkelte Steder, der egner sig dertil (jfr. Commentaren), viser det sig, at Danskeren neppe er nået så langt som til Zschorn. I Frankfurt a. M. udgaves i 1587, i en coquet lille Foliant, en Samling Kærlighedshistorier (bl. a. Magelone og Hr. Peder med Sølvnøglen, Tristrant og Isolde, Flores og Blanceflor, Melusine, Viegoleis o. fl., ialt 13) af meget forskellig Oprindelse under Fællestitlen »Buch des Liebe«, og heri findes også Theagenes og Chariclia (fol. 179 b—227 a) med denne Titel efter Zschorn: Ein schöne vnd liebliche Histori von einem groszmütigen Helden ausz Griecheland vnd einer vberschönen Jungfrawen, eines Königs Tochter der schwartzen Moren (der Jüngling Theagenes vnd die Jungfraw Chariclia genannt) darinn Zucht, Ehrbarkeit, Glück vnd Vnglück, Frewd vnd Leyd zu sampt viel guter Lehren beschrieben werden. Heri gengives Zschorns Oversættelse og her findes, i de Dele der overhovedet gengives, alle eller så godt som alle de Fejl og Ejendommeligheder, der udmærker den danske Text[1]). Her findes også, efter Zschorns Oversættelse, den til den danske Bogs

1) En Del Fejl og Misforståelser findes allerede hos Zschorn, der ikke oversætter fra Græsk men fra Latin (»Aus dem Griechischen ins Latein, vnnd yetzundt newlich ins Teutsch bracht, gantz kurzweilig vnnd nutzlich zu lesen«, hedder det på Titel-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Slutning ordret svarende Udgang: Also ist Theagenes vnnd Chariclia nach langen trübsal, angst vnd gefahr, in einen fröhlichen vnd hohen Stand kommen,vnd hat jr traurigkeit ein ende genommen. Gott wölle alle betrübten hie vnnd dort erfreuwen.

Kort før det danske Fuskerarbejde i 1636 blev trykt, havde Christian den Fjerde skaffet Danmark et ædlere og mere værdigt Mindesmærke for Tidsdannelsens Sværmeri for Heliodors Roman, de fire store Loftsbilleder i den store Sal (»Kgl. Majestæts eget Gemak«) på Kronborg, som den hollandske Maler Gerard Honthorst udførte i Begyndelsen af Trediverne, da Slottet sattes i Stand igen efter Ildsvåden 1629, og som skildrer fire af de mest virkningsfulde Optrin i Romanen.[1])

bladet). Med en måske noget overdreven Selvfølelse siger den gode Skolemester til Slut (Blad Dd VI v):

Welchers yetzt besser machen kan
dem günn ichs gern nur dapffer dran.

1) Bestemmelsen af disse fire Billeder skyldes Dr. Francis Beckett, der på et afgørende Punkt har fået Hjælp af Prof. Valdemar Vedel. Den interessante Beskrivelse af det hele Opdagelsesarbejde findes i Kunstmuseets Aarsberetning for 1916 S. 24 ff., hvor også de fire Billeder er gengivne. Det fremgår af denne Afhandling, at billedlige Fremstillinger efter Heliodors Roman også findes i Stockholm og Potsdam. Som fremhævet i Afhandlingen kan Ideen til Malerierne ikke hidrøre fra den danske Folkebog. Thi selv om denne existerede allerede 1636 (medens Dr. Beckett forudsætter 1666), var Malerierne dog ældre. Men selvom der skulde have existeret et nu forsvundet Tryk fra før 1636, vilde det ikke betyde noget, da de Skildringer, der har inspireret i hvert Fald de to af Billederne, mangler i den danske Bog.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

De to Bøger Apollonius-Romanen og Heliodors Roman er begge i deres oprindelige Skikkelse og i deres egen Tid åndshistoriske Mindesmærker af stor, ja sjelden Værdi, og er for os så meget mere værdifulde, som de repræsenterer en Litteratur, der ellers er så godt som gået til Grunde. Om det så blot var af denne Grund, vilde vi føle vor Værdisans forpligtet, ligesom Kong Tarquinius overfor Resterne af de sibyllinske Bøger. Men Værkerne har, som antydet, også deres absolute, åndshistoriske Værdi, som imidlertid ikke uden videre fremgår af de danske Folkebogsskikkelser. Skønt de to Romaner oprindelig er i nær Slægt med hinanden, er dette Slægtskab aldeles usporligt i de danske Bøger. Apollonius, der oprindelig er den ringeste af de to, har bevaret sin Sjæl bedst under alle Sjælevandringens Hamskifter i Efterlivet. Heliodors Roman har egenlig ingen Sjælevandring gennemgået, eftersom dens Sjæl er død eller så godt som død allerede i de første humanistiske Oversættelser. Den danske Fusker er på en vis Måde lovlig undskyldt; han har ikke kendt Originalens levende Sjæl men kun den sirlige Mumiekiste i »Buch der Liebe«. Intet Under derfor, at hans Forsøg i Nekromantiken er mislykket.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

TEXTER

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

KONG APPOLONIUS

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Trykt efter Rostock-Udgaven (Bibliografien Nr. 1) i det Kgl. Bibliothek i Stockholm. I Stedet for de i dette Exemplar manglende Blade er brugt den tilsvarende Text i den Udgave, hvoraf et Exemplar findes på Universitetsbibliotheket i København (Bibliografien Nr. 4). Hvor de pågældende Blade mangler også i dette Exemplar, er brugt Texten i den Udgave, hvoraf et Exemplar gemmes i Hjelmstjernes Samling (Nr. 1951 8°) i det Kgl. Bibliothek i København (Bibliografien Nr. 7).

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Fortalen.

DEnne Bog som er dictet om Kong Appolonij store wlycke oc modgang/ kand mand først smuct see / som vdi en Speil/huorledis Menniskens leffnet er her paa Jorden / lige som it Skib i det store vildsomme Haff/ det kastis/ veltis/ oc slaff nu hid oc did / iblant de grumme Bølger. Der staar oc ingen ting / paa wstadigere oc strøbeligere been end Menniskens lyckselighed / fryd oc glæde / huilcken der stedse raffuer / oc er snart til at falde huo kand sige? Nu veed ieg at ingen sorg eller wlycke skal kunde spilde min fryd oc glæde? Som den rige Mand / der haffde vel ædt / drucket oc sad gantske glad / hos sine Denner / sagde hand / Nu veed ieg at ingen sorge skal spilde min glæde vdi denne Afften/ oc en liden stund der effter / gick hand vd / oc der kom strax en Taarbist / oc slo hannem det ene hans Oye vd / Saa snart fick hans Glæde en ende.

Dette samme holdis oc saa her faare i denne Dict om Kong Appolonio/ Hand fordriffuis aff sit Land / mister Folck / Skib oc A 2v Gods/ vandrer omkring som en Skib-|brøden Mand oc vdlending / gaar i reffne oc paltne klæder / ligere en Staadere end en

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kong / Oc alt dette offueruinder hand dog / formedelst Taalmodighed / oc trøster sig met den tilkommende Lyckſalighed.

Saa ſtulle oc wi / naar det gaar oſſ vel her vdi Verden / komme ihu / at bladet kand ſnart vendis / oc at den gode dag oc den onde ſkiffte til at holde Huſit / oc fordi berede oſſ / naar wi haffue den gode Lycke / at oc ſaa bære wlycke oc Modgang frimodelige / oc met Taalmodighed offueruinde all gienuordighed. Denne er den Førſte betenckelſe der wi ſtulle læſe denne Bog met.

Der næſt ſynis det oc ſaa / at denne Bog er dictet Ectefolck til en trøſt oc huſualelſe / i det / at Appolonius haffuer ſaa ſtor Modgang vdi ſit Ecteſtab / at hans Høſtru Lucina døer til Skibs / oc kaſtis ſaar borde / hans Daatter bliffuer ſold hen i Røſferens hender / hand ſelff kaſtis fra en wlycke til en anden / oc haffuer offuermaade ſtor gienuordighed / Men paa det ſidſte faar dog hans ſorge en god ende / hand kommer til Land oc Regiment igien / finder ſin Høſtru oc Daat-‖ter igien / oc foruinder ſaa alt ſin Modgang. I ſaa maade kunde Ectefolck oc ſaa betencke / effter di Ecteſtabs ſtat icke vil vere vden ſorge oc gienuordighed / At Gud vil met ſin naadige hielp huſuale oc trøſte dem / oc beſlutte

A 3r

enden paa det ſidſte met glæde / oc fordi
bære oc lide taalmodelige alle haande
trang oc nød / met en faſt for-
haabelſe / at det ſkal end
en gang bliffue
bedre /
A M E N.

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kong Uppolonij hiſtorie aff Tyro.

DEr regnerede en Konge i Antiochia/ hed Antiochus / aff huilcken Konge/ ſamme Stad fickt ſit Naffn / ſaa at hand kaldis Antiochia aff Kong Antiocho.

Nogen tid før hans Høſtru døde / afflede hand en Daatter met hende. Der hun kom nu til ſkellig Alder / oc vaar Manduoxen / baade der mange om hende / begerendis hende til deris Ecte-Huſtru / oc frembøde der paa mange dyrebar gaffuer. Men

hendis Fader Antiochus vaar altid i tuilsmaal / oc stod i langt beraad / Huem aff dennem alle / hand vilde heldst giffue sin
A 4 r Daatter. ‖

Diss emellem fick samme Antiochus (aff Dieffuelens indskiudelse oc sin egen vanart) it forbandet huskud / saa at hand bleff optent vdi en wbeskickelig Kierlighed til sin egen Daatter / hand elske hende wtilbørlige / oc anderledis end Faderen burde oc tilbørligt vaar / at elske sin egen Daatter / oc hand stridede met ondskaff oc ficte de met blusel / men en wbeskickelig Kierlighed offueruant alle hans Sind oc redelighed / Aff huilcken Kierlighed hand tabte all mildhed / Hand forglemde sig at vere en Fader / oc giorde sig til en wmild Tyran oc gruselig Blodkrenckere.

En Morgen som hand vognede op / oc hans ondskaff stod hannem hart vdi sindet / da stod hand op / oc gick til sin Daater i hendis Soffue kammer / oc hand bød alle sin Tienere / at de skulde staa der langt fraa /
A 4 v oc forbyde hannem / Hand ‖ lod som hand haffde noget hemeligt at tale met sin Daatter. Alligeuel nu at samme hans Daatter stod hannem lenge oc fast imod / saa forkrenckede hand dog før hand lod aff / hendis

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ære oc Jomfrudom / oc gick siden fra hende / aff hendis Soffue kammer igien.

Hans Daatter begræd oc beklagede sin Faders grumme wmildhed / Hun viste sig aldrig raad / hun holt sig meget ynckelig/ all hendis stickelse vaar foruandlet/ saa at hun vaar ingen ting mectig hos sig selff/ vden it Bedrøffet oc sorgefult Hierte / Oc hun betenckte alligeuel inderlige hos sig selff / huorledis hun kunde skiule oc betecke sin Faders ondstaff oc forbandede gierninger. Som hun saa vaar i saadan Bedrøffuelse / Sorge oc bekymrelse / da kom hendis Fostermoder ind til hende / i for-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

neffnde hendis Soffuekammer / hun faa hende lige neder paa Jorden / oc græde bitterlige / Hun talede til hende / oc sagde: Huad skader eder / huor faare græde i saa / oc huor faare ligge i saa paa Jorden / oc tage eder Sorge til: Jomfruen sagde / Fordi at her forgick nu i dette Kammer it ædelt Jomfruis Naffn. Huorledis / sagde hendis Fostermoder / gaar det til? Jomfruen sagde: Ju / før end ieg kand nogen tid pley Ecteskabs stat / da er min Jomfrudom mig berøffuit / oc imod min vilie tagen mig fra / Fostermoderen bleff gantske vred / oc sagde vredelige til Jomfruen. Huo i all Verden vaar den / som torde fordriste sig til / at gaa i it Kongeligt Kammer oc forkrencke Kongens eniste Daatters seng: Jomfruen sagde / ‖ wmildhed bedreff Synden. Fostermoderen sagde huor for staa i icke op oc vnderuise eders Herre Fader der vdi? Jomfruen sagde: Huor er min Fader: Forstaar du ræt / da forgick min Faders Naffn ved mig / Men paa det / at min Fader icke skal forherde sig i sin ondskab / oc at hans skammelige gierning icke skal kundgiøris for det meninge Folck / da tyckis mig nytteligst vere / at ieg strax fra denne ende finder raad oc beskicker mig til Døden. Der Fostermoderen dette hørde oc

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

fornam/gaff hun hende mange søde oc liff-
ſalige ord / met huilcke hun drog hendis
Sind der fra / at hun icke ſkulde forgiøre
ſig ſelff/ men helder leffue oc effterfølge ſin
Faders vilie.

Antiochus hold ſig mod det menige oc
fremmede Folck/ for ſin Daaters milde Fa-
der / Men ‖ iblant ſine egne ſorne Tienere/ A 5 v
roſede hand aff ſine onde gierninger / at
hand ſelff vaar ſin Daatters Mand.

Paa det nu / at Antiochus maatte ſelff
beholde ſin Daatter / oc bliffue varafftig
i ſin ondſkab / oc paa det hand maate faa
orſage /at foruiſe dem ſom beylede til hans

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Daatter / da optenckte hand oc fant paa it nyt ſtalckhed. Hand dictede oc giorde it Spørſſmaal oc forſcreff offuer alle Land/ At huo ſom kunde forklare dette Spørſſmaal/hannem vilde hand giffue ſin Daatter/ Men huo ſom vilde bedis til hende oc det icke kunde giøre / hand ſkulde halſſhuggis / Dog fordriſtede mange Konger oc andre Herrer oc Førſter ſig at komme oc bede om hende / for hendis wſigelige deyligheds ſkyld. Oc naar ſom nogen end kunde rettelige forklare hannem hans Spørſſmaal/ſaa vaar det alligeuel/lige ſom hand haffde ingen forklarelſe befundet / paa det/ at alle ſkulde frycte / oc icke fordriſte ſig til at bede om hans Daatter.

Saadant ſkede altſamen fordi at hand vilde ſelff ligge i Hoer / oc begaa ſit ſyndelige leffnet met ſin egen Daatter.

Som Antiochus haffde nu nogen ſtund bruget ſaadanne Tyranniſke ſtycker / da kom der en vng Mand til Antiochiam met Skib / deylig aff ſkabelſe oc ſtickelſe gantſke riger oc meget forſtandig oc klaag i atſtillige bogelige kaanſter / hand hed Appolonius / oc vaar aff det Landſkaff ſom kaldis Tyro / Hand gick til Kong Antiochum/ oc ſag- ‖ de: Hil vere dig du Antioche. Antiochus ſuarede: Hil vere oc ſaa du oc alle

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

de ſom reyſe effter deris ærlige Giffter=
maal. Appolonius ſagde: Jeg Appoloni=
us født aff Kongelig Slæct begerer at haf=
fue din Daatter til min Ecte Høſtru.

Der Kongen hørde de ord / ſom hand icke vilde høre / da ſaa hand huaſt paa Appo=lonium / oc ſagde til hannem: Vedſt du oc Brylluppens leylighed. Appolonius ſag=de: Ja ieg ved Brylluppens leylighed oc haffuer ſeet hende offuer Porten / Derfor kom ieg hid til dig. Antiochus ſagde: Da giff act paa oc hør mit Spørſſmaal.

Jeg beſuaris aff Synd oc laſt/ Jeg nyder oc bruger min Moders Legeme / Jeg leder

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

effter min Broder min Moders Mand / oc
A6v hannem kand ieg icke finde.‖
Appolonius anammede dette Spørſſ=
maal / bad om beraad / gick offuer en ſide /
beraade ſig met ſin Viſdom / oc aff Guds
vilie oc tilladelſe / fand hand paa Kongens
Spørſſmaal / ſaa kom hand da ind igien /
oc ſagde til Kongen: Du fromme Kong /
Du ſette mig dit Spørſſmaal faare / teckis
dig nu / da vil ieg det vdlegge oc forklare.
At du ſaa ſiger: Jeg beſuaris aff Synd oc
laſt / det liuger du icke / ſee til dig ſelff / heldſt
fordi at det er dig ſelff anrørendis / Men
at du ſiger: Jeg nyder oc bruger min Mo=
ders legeme / det liuger du oc icke. See til
din Daatter / det er hende anrørendis.
Der Antiochus hørde at Appolonius
haffde ſaa klarlige oc viſlige forklaret hans
nem ſit Spørſmaal / Da ſaa hand meget
vredelige til Appolonium / oc ſagde: Du
vnge Karl / du gaar langt fra mit Spørſſ=
maal / det er icke der nær ſom du ſiger / Du
haffde vel forſkyldet / at mand ſtrax ſkulde
halßhugge dig / Men ieg vil vnde dig tre=
diue dage til beraad / far hiem til dit Land /
oc betenck dig fuld vel / oc kom ſiden igien /
oc forklare mig mit Spørſſmaal / om du
kant / da vil ieg giffue dig min Daatter /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kant du oc icke da skalt du miste dit Hofsuit / der forlad dig aldelis til.

Der Appolonius hørde disse ord / forfærdede hand sig saare / hand gick fra Kongen / foer strax til Skibs / vant op sit Segel / oc met sit selskab lod staa til sit eget Land igien.

Strax effter at Appolonius vaar affdragen / lod Kong Antiochus kalde til sig sin Køgemestere / som hed ‖ Taliarchus / hannem tog hand hemelige offuer en side oc sagde til hannem: Taliarche / du est den som ieg betroer altid at vide mine lønlige ting / oc nu skalt du vide / at Kong Appolonius aff Tyro haffuer fundet paa mit Spørs- A 7 r

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

maal / bered der faare Skib oc ſkynde dig effter hannem met en haſt/oc naar du kommer til Tyrum / da vdſpør oc opſøg en aff hans wuenner/ſom enten kand dræbe hannem met forgifft / eller ſla hannem ihiel met Jern / Oc naar du kommer igen / da ſkal ieg vel beløne dig.

Da lod Taliarchus ſtrax berede it Skib/ oc tog Guld / Sølff / Penninge oc Forgifft aff Kongen / ſteg ſtrax met ſit Folck i Skibet / vant Segel op / oc ſette ſin kaaſſ til
A 7 v Tyrum / did kom hand oc.‖

Men Appolonius kom alligeuel nogle dage før hiem til ſit Land / oc ſøgte ſtrax i ſit Liberi / beſaa ſine Bøger / randſagede aff ſin yderſte Viſdom / alle Philoſophorum / Caldeornm / oc andre Doctorum Spørſſmaal / oc alle deris Bøger fra førſte til de ſidſte / oc hand kunde icke andet forſtaa / end at hand haffde rettelige forklarit Kongen ſit Spørſſmaal.

Da forvndrede hand ſtorlige / oc tenckte ſaa ved ſig ſelff/ vden alting feil oc alle mine Bøger liuge / da elſker Kong Antiochus ſin Daatter anderledis end hannem burde/ huad vilt du giøre Appoloni / haffuer du ey forklarit hannem ſit Spørſſmaal/ oc du kunde icke alligeuel faa hans Daatter? Ja du kunde met ſtor nød vndkomme / at du

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

miſte icke dit Liff / her maa ſnarlige andre raad til / eller de tagis forſilde. A 8 r

Saa lod hand ſtrax lade ſit Skib met Korn oc Mel / ſaa meget det kunde taale at drage / Hand lod oc ſaa komme der i offuerſ uettis meget Guld oc Sølff met alſomkoſteligſte dyrebar klæder oc Klenodie / Hand beſørgede ſig met all den del / ſom hand kunde tencke hannem behoff giordis / ſaa at der vaar ingen brøſt i nogen maade.

Siden vdualde hand ſig nogle faa aff ſine Tienere / dennem ſom hand trode beſt til følgede oc ſelſkab / oc ſtrax om Natten / der det vaar ſtille oc Klocken vaar ved Try /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gick hand hemmelige til Skibs met forneffnde sine Tienere / hand vant sit Segel/ oc i Guds Naffn gaff sig i det høye Haff.

Anden dagen forsamlede Borgerne sig aff hans Stad / oc vilde gaa endrectelige til hannem/at hilse hannem/ oc bede hannem vere velkommen hiem/oc høre af hannem / huorledis hans reyse vaar gaaen / oc at beuise hannem den ære de vaare hannem plictige / Men der kunde ingen finde hannem / der viste oc ingen / huor hand vaar bleffuen. Da bleff der sorge / bedrøffuelse / oc ynckelig graad offuer den gantske Stad / saa stor at mand icke kand fuldkommelige beskriffue det. Hans Borgere haffde hannem saa kier / at i lang tid der effter maate ingen mand lade sig rage eller bade / alle Kruhuss oc Drickehuss bleffue tillucte/ oc met faa ord at sige / all glædskaff offuer den gantske Stad bleff aldelis nedlagt oc forstyrit.

Som saadant Jammer begicks vdi Staden/‖ Da kom Taliarchus/den som vaar vdsend aff Kong Antiocho / at fordriffue Appolonium / som hand gick omkring i Staden / da maatte hand see saadan yncк paa Folcket/ oc forvndrede sig storlige der paa/ hand kom til ords met it Barn / huilcket hand atspurde / huor faare den gantske

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Stad vaar beſtædt i ſaa ſtor ſorg oc bedrøffuelſe.

Barnet ſuarede hannem oc ſagde: Jeg holder dig for en wforſtandig Mand / mig tyckis at du ſpør effter dit egit vid / Veſt du icke / at vor allerkierſte Herre Appolonius / er bleffuen borte / ſiden hand kom hiem fra Antiocho / oc der er intet Menniſke til / ſom kand ſpørie huor hand er bleffuen / Derfor er denne Stad i ſaa ſtor vaade oc quide / met alſomſtørſte ſorg oc bedrøffuelſe.

Der Taliarchus dette hørde oc fornam / da bleff hand glad aff alt ſit hierte / Hand hold ſig ſtrax til ſit Skib igen / oc vant ſit Segel / oc paa den tredie dag der effter / kom hand til Antiochiam igen / oc gick ſtrax ind til Kong Antiochum / hilſede hannem / oc ſagde: Herre ver glad / fordi at Appolonius aff Tyro befrycter oc rædis din mact / vold oc velde / oc er der faare bortrymdt ſaa langt at intet Menniſke kand ſpørie hannem / hand vil icke røbe eller obenbare dit Spørſſmaal.

Antiochus ſuarede / oc ſagde: Jeg betacker dig Taliarche for din wmage oc troſtab / Appolonius maa vel fly / Men aldrig ſkal hand vndgaa mig.

Strax der effter forſamlede Antiochus

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

B 1r sin al-‖mue/ Forkyndede saadant it Man-
dat oc Edict / at vere sig enten indbyggere
eller vdlending/ Aedel eller Weddel / Bor-
gere eller Bonde / Fattig eller rig/som kun-
5 de føre hannem Appolonium leffuende /
hand skulde haffue halfftrediesinds tiue
pund Guld / Oc huo hannem kunde føre
død eller hans Hoffuit / hand skulde haff-
ue hundrede pund Guld til løn. Dette stad-
10 feste Kongen ved sin Kongelige Eed.

Der effter beredde sig mange/ icke aleni-
ste Appolonij wuenner / men oc saa man-
ge aff hans Venner / som bleffue betagne
aff gerighed at forfølge oc forraade han-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

nem / Fordi at huo ſom tørſter effter Sølff oc Guld / hand kand icke vere ſine Venner huld.

De lette paa Marck / i Skou / oc offuer alt Landet / dog kunde de icke finde hannem. ‖ B 1 v

Da lod Antiochus berede en ſtor hob Skib / Som alle ſkulde vd / til atſkillige Land / at ſøge effter Appolonium / Diſſ imellem at der vaar nu nogen tøffuelſe hos dem ſom Skibene rede ſkulde / Da kom Appoloniustil Tarſum / vdi det Landſkab ſom Caldis Cilicia / men Tarſus er hoffuit Staden i Cilicia / i huilcken S. Paulus vaar født / Som Appolonius gick ved Stranden / oc vandrede hid oc did i dybe tancker / da bleff hand ſeet aff en ſine egne Borgere / ſom hed Elanicus / hand vaar fattig / oc da nylige kommen til Landet / hand gick ſtrax til Appolonium / talede til hannem oc ſagde: Hil vere du Kong Appoloni. Appolonius giorde ſom ſtore Herrer almindelige pleie at giøre / hand forſmaade hannem / fordi at hand vaar fattig.

Da bleff den fattige Mand Elanicus vred / oc hilſede Appolonium end en gang / oc ſagde: Hil vere du Kong Appoloni / ſuar oc hilſe mig igen / foracte aldrig eller forſmaa den fattigdom / ſom er betact vnder ærlige gierninger oc høffuiſte Seder /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

vedſt du ſelff huad ieg veed / da liger dig mact paa / at du fuld vel forvarer dig/ veedſt du det oc icke / da ligger dig oc mact paa/at du hører oc faar at vide huad det er.

Appolonius actede Mandens ord / oc ſagde: Teckis dig at ſige mig huad du veeſt/ da er ieg det begerendis.

Elanicus ſagde: Ja/ du eſt forſcreffuen/ ſtølning er giffuen offuer dig. Appolonius ſagde: Huo er den / ſom ſaa mectig er / at
B 2r hand tør for-‖driffue / eller giffue ſtølning offuer den/ ſom er en fuldmectig Høffding offuer ſit Fæderne Land?

Elanicus ſagde: Det er Kong Antiochus Appolonius ſagde / Huad er ſagen? Elanicus ſagde: Fordi at den ſom Faderen er/ den vilde du vere. Appolonius ſagde/ Huor dyre er ieg forſcreuen oc ſaald? Elanicus ſuarede / Huo dig kand føre hannem leffuendis / hand ſkal haffue halfftrediesinds tiue pund Guld / Oc huo ſom hannem kand føre dit Hoffuit / hand ſkal haffue hundrede pund guld. Fordi raader ieg dig Appoloni / ſee dit ſyniſte / oc søg en ſted/ i huilcken du kant ſkiule dig / der med gick Elanicus fra Appolonio.

Appolonius lod kalde hannem igen oc ſagde til hannem: Elanice / du haffuer giort oc beviſt mig en tacknemmelig ting/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

at du haffuer giffuet mig ſaadant tilkiende / Nu vil ieg giffue dig hundrede pund Guld / tag det til dig / oc hug ſiden mit Hoffuit aff mig / oc før det til Kong Antiochum / da giør du hannem en ſtor glæde / ſaa eſt du oc der til met wſkyldig i mit Blodsvdgydelſe / Fordi at ieg leyer dig der til / oc tilſteder dig met min fri vilie.

Elanicus ſuarede / oc ſagde: Herre det ſkal vere langt fra mig / icke vil ieg heller paa denne tid begere dine gafuer / for hues ieg haffuer giort dig til vilie / Denſkaff gaar offuer alle gaffuer / Der met bød Elanicus Appolonio gode Nat / oc ſkildis ſaa paa denne tid fra hannem.

Som Appolonius ſamme tid (ſtrax efter Elanicus vaar ſkilt fra hannem) gick ſaa hid ‖ oc did paa ſtrandbacken og ſpatzerede / fick hand at ſee / icke langt fra ſig / en Mand komme / met huilcken hand tilforn haffde hafft kundſkaff / hand hed Strangulio / oc vaar icke heller meget glad / men ſaa vd aff it ſorgefult hierte. Som ſamme Strangulio fick at ſee i ſandhed / oc kiende Appolonium / gick hand ſtrax til hannem / oc giorde hannem den reuerentz / ſom hannem burde / at giøre / hand hilſede hannem oc ſaa. Hil vere du Kong Appoloni / huor haffuer det ſig / at du eſt her / oc be-

B 2 v

teer ſaadant it ſorgefult Anſict? Appolonius ſagde: Stranguli / her maat du ſee/ it forſcreffuit Menniſte. Strangulio ſagde: Herre / Huo haffuer forſcreffuit dig? Appolonius ſagde: Det haffuer Kong Antiochus giort / huor faare ſagde Strangulio. Appolonius ſagde: Fordi at ieg vilde haffue hans Daatter til min høſtru / Er det mueligt / da er ieg begerende aff dig/ at ieg til en tid maa ſkiule oc behyde mig i eders Stad. Strangulio ſagde: Herre vor Stad er ſaa fattig oc forarmet / at hand icke kand formaa at holde dig / Det er ſaa dyr tid paa Korn at vore Borger vide ingen raad / formedelſt huilcke de maa vndvige Døden / men (diſuer) dø aff hunger.

Appolonius ſagde: J maa alleſammen tacke Gud / at hand haffuer ſent mig / ſom er en fluctig mand / hid til eder / at ieg er kommen hid i eders egen / ieg vil giffue eders Stad hundrede tuſinde maader Korn/ paa det / at i ſtulle ſkiule mig i eders Stad.

Der Strangulio det fick at høre / kaſte
B 3 r hand|ſig kaarſſuis ned paa Jorden for Appolonij føder / oc ſagde: Herre Appoloni/ vilt du ſaa hielpe oc trøſte vor ſorgefulde Stad / da ville wi icke alenſte ſkiule dig i ſtaden/men alleſamen vnge oc gamle/gaa

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc staa met dig / ficte oc lade vore liff for din styld / om behoff giøris.

Da gick Appolonius strax met Strangulio ind i Staden / oc loed forsamle alle Borgerne / saa gick Appolonius oc stod selff mit i haaben / iblant alle Borgerne paa Torffuit / oc hand talede høyt til dem alle / oc sagde: J gode Borgere her aff Tarso / Huilcke som lide stor nød / for Korns brøst styld / Jeg Appolonius aff Tyro / vil hielpe eder aff denne nød / mig haabis i ville det vel forstylde met mig / oc til en tid stiule oc behyde mig her i eders Stad / i stulle vide at ieg er fordreffuen aff Kong Antiocho / icke for nogen min ondskab styld / oc ieg er nu kommen effter Guds vilie hid i eders egen / eder all til hielpe oc trøst / Jeg vil vnde eder hundrede tusinde Maader Korn paa saadant kiøb / som det nu gielder hiemme vdi mit eget Land / det er huer maade for otte Penninge.

Der Borgene hørde denne store trøst oc husualelse / oc store Velgierning / at de kunde faa huer maade for otte Penninge / da bleffue de allesammen saa glade / oc betalede de hundrede tusinde maader Korn / oc finge god husualelse paa deris store sorge oc bedrøffuelse / Der Appolonius nu haffde annammet sin betalning / paa det at

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hand vilde icke beſmitte ſit Kongelige
B 3v Naffn / oc regnis|mere for en Kiøbmand/
end for den / der haffde giort den nødtørfftige Almue ſaadan løſen / Da tog hand alle de Penninge/ ſom hand fick for ſit Korn/ oc gaff dem til Stadſens nytte / bygning oc behoff.

Der Borgerne ſaae denne Appolonij beleffuenhed oc fromhed / Lode de ſtrax ſtøbe en ſtor ſtytte aff Kaaber / det er / it ſtort Billede/det ſette de mit i Staden paa Torffuit/ oc ſamme Billede traadde paa en ſtøppe met den venſtre Fod/oc paa Fundamentet aff ſtytten lode de ſaa ſcriffue.

Tyrus Appolonius gaff Tarſie Stad en gaffue / formedelſt huilcken hand frelſte Staden aff den grumme Død.

Nogen tid der effter / ſette Appolonius ſig faare aff Strangulionis oc hans Høſtruis Dio-
B 4r ||niſiadis raad / at ville fare til Cirenen / i det Rige ſom kaldis Pentapolis / aff fem Hoffuitſteder / det haffuer vnder ſig / iblant huilcke Cirenen er den ypperſte Stad / paa det at hand kunde vere der tryggeligere end i Tarſo / Hand bleff fult til Skibs met ſtor ære oc verdighed / oc bød dennem alle gode Nat / oc vant Segel op i Guds Naffn / gaff ſig til Søes. Tre dage oc tre nætter haffde hand god vind/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc ſelede ſom hand vilde ſelff ynſke / men der effter / ſom hand vaar Cilicien aldelis forbi / da begynte Haffuit at bruſe ſuarlige/der kom en wbegribelig ſtor ſtorm/himlene vaar fortørnede / de vdſende Hagel oc Regn met ſne/at Appolonij Folck bleff forſtyrit aff Bølgen / Maſten braſt / Roerit gick bort / oc de haffde Døden i Henderne ſaa at de bleffue alle borte i den Storm / vden alleniſte Appolonius / hand bereddede ſig met it ſtort Bræt / paa huilcket hand ſloeff til Landet oc kom til Pentapolim. Som hand da kom paa Landet at ſtaa (icke meget glad) da ſtod hand der nogen ſtund /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hand vende ſig til Haffuit / oc ſagde: O du Neptune / ſom ſigis at vere en regentere offuer Haffuit / du maatte vel kaldis Menniſtens forrædere / oc de wſkyldigis beſuigere / Haffuer du dette giort / paa det at du vilt ſticke mig i den grumme Tirans Antiochi hender / at hand ſkal forderffue mig? Huort ſkal ieg hen? Huem ſkal ieg bede om hielp? Huo er den ſom kand redde mig arme ſtimpere / at ieg kand beredde Liffuit.

Der hand ſaa haffde ſagd / vende hand
34v ſig | fra Haffuit igen / oc viſte aldrig huort hand vilde gaa.

Som Lycken begaff ſig / ſaa hand huor en Fiſtere kom gaaendis i gamle paltne klæder / hannem gick hand imod / hand kaſte ſig ned paa Jorden / faar hans Føder / oc græd bitterlige / oc talede til hannem / oc ſagde: Ehuo du eſt / da miſſkunde dig offuer mig / oc at du ſkalt vide offuer huem du miſkunder dig / da vid / at ieg er Tyrus Appolonius / en Høffding offuer mit eget Fæderneland / Jeg beder dig / ſee til min ſtore Armod / oc hielp mig huad du vilt / at ieg kand beredde Liffuit.

Fiſteren ſaa lenge paa hannem oc actede hans deylige ſkabning / hand rørdis inderlige aff miſſkundhed / oc ſtor medynck hand tog Appolonium ved Haanden / rey-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſede hannem op / oc ledde hannem ſtrax ind i ſin Kaiutte / eller fiſtere Bod / ſette Mad faar hannem / oc delde met hannem huad ſom hand kunde komme affſted aff hans armod oc fattigdom / Paa det / at ſamme Fiſtere vilde beuiſe ſig rettelige miſkundelige mod hannem / Da taag den fattige mand ſin eniſte Fiſtere Kiortel aff ſit eget Liff / hannem ſtar hand mit i tu / oc fick Appolonio halffdelen / at hand ſkulde ſkiule ſig der met / det beſte der hand kunde / oc ſelff beholt hand halffdelen / at ſkiule ſin krop vdi / Da ſagde hand til Appolonium. Nu maat du gaa til Staden / maa vel ſke at du finder nogen ſom kand giøre ſtørre miſkundhed mod dig / finder du oc ingen ſom dig hielpe vil / da kom hid til mig i- | gen / B 5r Jeg vil giøre aff min yderſte formue. Du maat fiſke met mig / oc ieg met dig / ſaa ville wi behielpe oſſ i vor armod oc fattigdom / det beſte wi kunde. Men it begerer ieg aff dig / om du nogen tid forvinder din nød oc kommer til herlighed igen / at du da icke vilt forſmaa mig / men betencke de Velgierninger / ſom ieg giør dig aff min fattige mact. Appolonius ſuarede oc ſagde: Vil Gud at ſaa ſkal ſke / at ieg icke betencker dine Velgierninger / da giffue Gud / at ieg bliffuer end en gang ſkibbrøden / oc

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

finder aldrig mere din lige / Oc der met viſde Fiſkeren hannem paa ræt Vey til Staden / ſaa ſkyldis de fra huer andre.

Appolonius holt ſig paa veyen / til Staden Cirenen / oc ſom hand kom ind at Porten / oc gick op i Staden / tenckte hand ved ſig ſelff / huorledis oc i huad maade / oc ved huad middel hand ſkulde faa hielp oc trøſt. Som hand gick / oc tenckte / fick hand at ſee paa Gaden / faar ſig en vng Dreng vaar aldelis nøgen / wden it huit klæde vaar ſuøbt omkring hans Lender / oc hans Hoffuit vaar offuerſmurt met Olie.

Denne ſamme vnge Dreng gick offuer all Staden / paa alle Gader / oc i alle ſtræder / hand robte met høy røſt oc ſagde: Alle Borgere / alle Suenne / alle Gieſter / oc alle Pillegrime ingen vndertagen Ædel eller wædel / Fattig eller Rig. Kongen lader eder alle tilbiude / at huo ſom vil bade / oc øffue ſig i allehaande Leeg / hand ſkal komme til badet / det ſtaar i dag huer mand obet faare ock lyckis faar ingen / Oc denne vnge
85v Dreng ‖ haffde en tril i ſin Haand / oc alt den ſtund hand raabte / holt hand hende høyt i værit / det høyeſte hand kunde / offuer ſit Hoffuit / paa alle Gader / ſom ſagd er. Det vaar paa denne tid ſeduane / icke alleniſte vdi Cirenen / Men offuer alle Land

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

saa / At huer Printz i sine Land oc Steder lod subtilige berede Vand bad / de kalledis Gimnasier. Naar hannem teckis at forlyste sig / da lod hand (vdi huad Stad hand vaar) kalde til saadant bad huem hannem teckis. Oc der skulde mand da øffue sig vdi allehaande Leeg / som vaar met Bold/met Trille /oc andre leege som da gengse vaare.

Som Appolonius dette hørde/ holt hand sig met de andre til badet / hand førde sig aff sin gamle palt / oc gick ind met de andre / hand bleff smurt oc fick saadan ære oc tieniste/ som de andre finge. Vnder diss kom Kong Altistrates selff til Badet/ met mange sine vnge Mend oc Tienere.

Der tiden kom / at Kongen vilde forlyste sig met Leeg / da tog hand en Trille / oc lod løbe til sine gode Mend / huilcken aff dem som hende kunde gribe / hand lod løbe hende til hannem igien.

En tid som Kongen lod Trillen løbe fra sig tog Appolonius vare der paa / oc som hun løb i sit fulde løb / da tog hand hende met saa stor behendighed / at huer mand forundrede sig der paa / oc lod hende met stor subtilighed løbe til Kongen igen / det øffuede hand en reise tre eller fire / saa lenge at Kongen bad de andre sine gode Mend oc Tienere at staa offuer en side / hannem

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

B 6 r siuntis ‖ at hand skulde vel vere hans rette Kompan i saadan Leeg.

Der Appolonius hørde oc fornam / at Kongen gaff hannem Loff oc Priss/da bleff hand meget dristigere / Hand gick frilige til Kongen/ tog Trillen oc circulerede hende met saa stor subtilighed / at hun siden løb tusinde fold bedre end tilforn / Hand giorde icke alleniste stor lyst i Legen / men oc saa stor tieniste vdi Badit i mange maade / at der kunde ingen aff Kongens Tienere/met saa stor lyksalighed giøre saadant.

Som Legen greb da paa den tid en ende/ gick Kongen til sit Pallatz / og Appolonius

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

tog paa ſig igien ſine gamle paltne Klæ-
der/gick ſaa bort hand viſte icke ſelff huort.
Kongen ſagde | til nogle ſine Venner / Det B 6v
ſuer ieg oc ſiger eder i ſandhed / at aldrig
bleff ieg ſaa ſubtilige tracteret i alle mine
dage i noget bad / ſom ieg bleff i dag trac-
teret aff en vng perſone / ieg ved icke ſelff/
huo hand vaar.

Strax befoel hand en aff ſine Tienere/ at
hand ſtulde forfare huo den vnge Mand
vaar ſom hannem haffde giort den ſtore
Recreatz oc tienſte. Denne Kongens Tie-
nere løb ſtrax effter Appolonium oc fick at
ſee vdi huad ſtickelſe hand gick met ſin gam-
le palt/ hand talede icke met hannem/ men
gick ſtrax til bage til Kongen igen / oc ſag-
de: Herre den vnge Perſone ſom tiente dig
i dag ſaa vel til tacke/ det er en fattig Skib-
bruden Mand / Kongen ſagde: Huor paa
vedſt du det / haffuer du talet met hannem.

Suenden ſagde ney/det giørs icke behoff/
at ſpøre hannem der at / hans klæder viſe
det vel vd. Kongen ſagde: Løb ſtrax effter
hannem igen/ oc ſig hannem ſaa/ Kongen
er begerende / at du ſkalt komme til Maal-
tid met hannem.

Dette ſkede lige ſaa / Appolonius vaar
til freds der met / oc fulde Suenden ſtrax
til Kongen / Suenden gick dog førſt ind /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc ſagde til Kongen: Herre / her er nu den Skibbrudne Mand / hand blues at gaa ind i dit Kongelige Pallatz / Fordi at hand haffuer icke klæder.

Kongen gaff ſtrax befaling / at mand ſkulde føre hannem i gode klæder / oc lade hannem komme ind / det ſkede ſaa.

Oc Appolonius kom at ſide til bords
B7r tuert|offuer fra Kongen. Men al den ſtund Kongen oc de andre hans venner / ſom vaare til Bords met hannem / ode / drucke / oc haffde venlig tale / Da ſad Appolonius / oc huercken Ord / Drack icke heller talede / Men aleniſte ſaa paa Kongens ſkøne Tafelſeder / hand kunde ingenledis holde ſig aff ſuck oc graad / Da gaff en aff Kongens venner / ſom ſamme tid ſad til bords met hannem / act der paa / oc ſagde til Kongen / vden tuil fortryder den vnge Mand Kongens ſalighed oc Lycke. Kongen ſuarede hannem oc ſagde du haffuer wret / hannem fortryder icke min ſalighed oc velfart / men hand ſørger / Fordi / at hand haffuer miſt ſin velfart til Søes.

I det ſamme ſaa Kongen til Appolonium / oc ſagde til hannem / Du vnge Mand æt met mig / oc giør dig glad / ſeet dit haab
B7v til Gud / du|ſaar vel en huſualelſe oc forvinder alt dit værmod.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Som Kong Altiſtrates ſaa ſad/oc huſua-
lede ſin gieſt Appolonium / da kom Kon-
gens Daatter gaaendis ind / en wſigelige
deylig Jomfru / hun hed Lucina / oc vaar
paa det næſte manduoxen / hun gick førſt
til ſin Fader oc gaff hannem en kyſſ / ſiden
gick hun til de andre Kongens oc ſine egne
venner/ oc kyſte dem oc ſaa / Saa kom hun
til ſin Fader igen oc ſagde: Du gode Kong
min allerkieriſte Herre Fader / ſig mig /
Huo er den deylige vnge Mand ſom ſider
tuert offuer fra dig / oc haffuer det ypper-
ſte ſæde næſt dig / mig tyckis at hand er
ſorgefuld / huad ſkader hannem.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kongen ſagde: Min alſomkierſte Daatter/ det er en ſkibbruden Mand/ hand giorde mig ſtor tieniſte / oc ſtor vellyſt vdi badet idag / der faare bad ieg hannem til Maaltid met mig / men huo hand er / eller hueden hand er / det veed ieg icke / vil du vide/ huo hand er / da ſpør du hannem der ſielff at / det ſømer dig vel at vide ſaadant oc andet mere / Oc maa vel ſke / naar du faar hans leylighed at vide / da bliffuer du hannem Barmhiertig.

Der Jomfruen haffde hørt oc i alle maade vel forſtaaet ſin Herre Faders gode vilie / oc viſte huad hun maatte lade eller giøre / Da gick hun ſtrax til Appolonium/ oc meget høffuiſkelige met alſomſtørſt tuct ſette ſig hos hannem oc ſagde? Min kiere
B 8 r ven/ din deylige ſkabning be-‖uiſer din Ædelhed / Er det dig icke imod / da ſig mig dit Naffn / oc ſig mig huad dig er vederfaret / oc huor faare du ſørger?

Appolonius ſuarede / oc ſagde: O du alſomædeligſte Jomfru / ſpør du at mit naffn/ det tabede ieg i haffuit / ſpør du at min lycke oc Ædelhed / den lod ieg igen i Tyro. Jomfruen ſagde: giør vel oc ſig mig det anderledis/ſaa at ieg kand forſtaa dig/ det ſuar er mig fordybt at forſtaa.

Da begynte Appolonius at ſige hende ſit

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Naffn / oc huo hand vaar / oc giorde hende forklaring fra første til sidste / paa alle de stycke som hannem vaare vederfarne / Der hand det haffde giort / begynte hand at græde bitterlige.

Det saa Kongen / oc sagde til Jomfruen / Min kiere Daatter / nu haffuer du icke giort vel / i det du haffuer spurt hannem at de stycker / som haffue verit hannem imod / der met haffuer du opuact oc fornyet all hans sorg oc bedrøffuelse. Men effterdi du veedst nu Sandhed paa alle ting / da er det tilbørligt / at du beteer hannem din beleffuenhed / oc husualer hannem igen / Der Jomfruen da hørde sin Faders vilie / sagde hun til Appolonium.

Appoloni du hører off til / oc est vor egen / leg bort din sorg / oc giør dig glad / Effter min Faders vilie oc tilladelse / skal ieg giøre dig riger. Appolonius reysede sig op met grædende taare / oc tackede baade Kongen oc hende.

Der Kongen saa sin Daatters beleffuenhed / ‖ sagde hand til hende: Min eniste kiere Daatter / lad hente din Lyre / oc betaag der met Appolonio sin graad / oc giør vore Giester glade / Hun lod hente sin Lyre / oc (effter sin Faders vilie) legte der paa meget naturlige / saa sødelige / at alle Gie-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſterne gaffue hende ſtor loff oc pris for ſin leeg / Der vaar ingen iblant dem alle ſom hende ey loffuede / vden alleniſte Appolonius / hand tagde ſtille / Thi ſagde Altiſtrates til hannem Appoloni/ du giør meget ilde/alle mine Gieſter giffue min Daatter loff oc priſſ for ſin Kaanſt / men du laſter hende / vdi det / at du tier ſtille / oc ſiger intet der til. Appolonius ſagde: Høybaarne Førſte/ maa ieg foruden vrede/ da vil ieg ſige dig / huad mig tyckis der om. Din Daatter ſom ieg fornemmer paa hendis leeg / begynder ‖ nu førſt at ſtudere i den

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kaanſt / ſom er Muſica hun haffuer dog icke end nu lært Kaanſten. Er det dig icke imod eller hende / lad mig faa Liren i mine Hender/ Saa ſkalt du faa at høre noget/ ſom huercken du eller hun tilforn viſte.

Kongen ſagde: Appoloni/ Jeg kand forfare at du eſt klaag i alle Kaanſter / oc riger aff Tuct oc Ære/ Saa befoel Kongen/ at Mand ſkulde faa Appolonio Liren / hand anammede hende / gick vd / oc lod klæde ſig i andre Klæder / oc ſette en Guld Krone paa ſit Hoffuit / Hand Concorderede ſtrengene met alſomſtørſt Kaanſt / ſiden gick hand ind at ſtaa for Kongen / oc hans Gieſter / Hand begynte at røre Liren / oc mengede der iblant ſin egen leffuende Røſt/ ſaa kaanſtelige oc ſødelige / at Kongen / hans Daatter oc alle deris Gieſter forundrede ſig der paa / hand ſtod icke til at ſee/ ſom Appolonius / men ſom det haffde verit Apollo ſelff / huilcken der ſigis aff Poeter at vere en Gud / offuer alle fri Kaanſter oc ſubtilighed / Alle robte / oc ſagde/ at det icke kunde vere mueligt / at noget Menniſke paa Jorden kunde røre en Lire met mere ſødme oc ſtørre kaanſt/ Siden gick Appolonius vd igien / lod ſig føre vdi it andet klædebon/ kom ind igien til Kongen/ oc hans Gieſter / øffuede Kaanſt met vn-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

derlige Spring / ſom mand aldrig haffde ſeet tilforn / huer mand gruede der faare / Siden gick hand end en gang vd klædde ſig anderledis / oc kom da ind igen / Men de
C 1 v Kaanſter ſom hand da øff-|uede / met alſomſtørſte ſubtilighed/wor meget langt at ſige eller beſcriffue.

Som Kongens Daatter nu ſaa at Appolonius vaar klaag / vijſſ / fornumſtig / oc forfaren i alle Kaanſter / oc ſtor ſubtilighed / da bleff hun optent met ſaa ſtor kierlighed til Appolonium / at hun icke kunde vere ſtørre til noget Menniſke/ Oc hun ſagde ſtrax til ſin Fader.

Høybaarne Førſte min alſomkieriſte Fader / Icke lenge ſiden badſt du mig at ieg ſkulde betee din Appolonio min Liberalitet/oc giffue hannem Gaffuer hues ieg vilde. Kongen ſagde: Ja/ min kiere Daatter/ ieg bad dig / oc beder dig end nu / oc vil at dette ſkal ſtee.

Strax paa ſtand vende Jomfruen ſig til Appolonium / hun ſaa blidelige paa hannem / oc ſagde: Meſter Appoloni / aff min Herre Faders vilie oc tilladelſe giffuer ieg dig tu hundrede pund Guld / fire hundrede Decter Sølff/ atſkillige Klæder/ tiue daglige Mend/ til tieniſte / oc der til ti tieniſte Quinder / Hun bød ſin Faders Tienere / at

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

de strax (vdi deris Venners nærverelse) skulde lade komme frem saadanne Gaffuer / at de strax maatte antvordis Appolonio / huilcket der oc strax skede / Oc Kongens Daater fick loff oc pris aff huermand/ at hun beuiste sig saa venlige imod Appolonium.

Som tiden da kom / stode Kongens Giester op / toge Orloff aff Kongen / oc hans Daatter/ de bøde dennem gode Nat/oc ginge huer hiem‖til sit eget. Appolonius sagde til Kongen / O du gode Kong/ min kiere Herre / du som est mistundelig oc Barmhiertig offuer alle Fattige/Disligest oc saa/ O du Høybaarne Jomfru/du som elster Visdom oc Kaanst / haffuer nu gode Nat / ieg tacker eder faare saadanne store Velgierninger / som i mig haffue giort / hues ieg icke kand / det maa eder Gud beløne / Siden talede Appolonius til sine Tienere / som Jomfruen haffde giffuit hannem / oc sagde: I deylige Mend tager oc anammer disse Gaffuer/huilcke mig saa mildelige ere giffne / det er nu tid at wi gaa oc forsee oss om it gaat Herbere. Der Jomfruen det hørde/ befryctede hun sig storlige/at den Ven/ som hun haffde / skulde forlenge bliffue borte/ at hun icke skulde faa hannem at see / saa offte som hun selff vilde/ hun saa til sin Fa-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

der oc ſagde: O kiere Herre oc Fader/ er det din vilie/at Appolonius/ huilcken du i dag haffuer giort riger / ſtal nu ſaa ſilde gaa paa Gaden/oc ſøge effter Herbere/ Da maa vel ſte / at Skalcke komme oc tage fra hannem / alt den deel ſom du haffuer giffuit hannem.

Altiſtrates ſuarede ſin Daatter / oc ſagde: Min dydelige Daatter/ ieg veed dig tack for ſaadanne kierlige Raad/ det er vel mueligt / at ſaadant kunde ſte / endog ieg vilde icke gierne det ſkulde ſte / ſkaffe hannem raad til herbere oc Seng | her paa min C 2v Gaard/ at hand ſkal icke gaa vd denne Afften oc fare ilde.

Strax effter Jomfruens befalning bleff der beridt it herligt Herrekammer met Seng oc alt tilbehøring / vdi huilcket Appolonius bleff den Nat / hand tackede inderlige / oc loffuede den benedidede Gud/ ſom hannem haffde vnt oc forlent ſaaden en god huſualelſe.

Den Nat bleff Kongens Daatter megit lang / hun fick huercken Søffn eller Roligged / men altid hengde den gode oc tuctige Appolonius hende vdi huen/ vel aarle om Morgenen ſtod hun op / oc gick ind til ſin Fader Kongen i hans Soffue kammer/ lenge før end hand ſtod op. Da ſagde Kongen/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

kiere Daatter/huad er paa færde/hui ſtaar du i dag ſaa aarle op / ſkader dig noget? Jomfruen ſagde: Kiere Herre oc Fader / Jeg maa oc vil ingen Ting dølie for dig / all den lange Nat igennem fick ieg ingen rolighed / ſaa henger Appolonij Kaanſter oc ſubtilighed mig vdi huen / ieg vilde gierne / kiere Fader / at du vilde det ſaa beſticke met hannem / at hand vilde lære mig aff ſine Kaanſter. Kongen bleff glad der aff / at hans Daatter haffde vilie til / at lære nogen ſubtilighed / hand ſickede ſtrax bud efter Appolonium / at hand ſkulde komme til hannem / oc der hand kom / ſagde Kongen til hannem / Appoloni / min Daatter er begerende at lære dine Kaanſter / Jeg beder dig kierligen / at du vilt anamme hende til dig for en Diſcipel / oc vnderuiſe oc lære hende / at hun kand bliffue forfaren/|oc forſtandelig vdi dine Kaanſter / oc den ſubtilighed ſom du kant / Jeg vil det i alle maade vel belønne / Oc ieg ſuer dig det ved mit halffue Konge Rige / At alt det / ſom den vrede Bølge haffuer tagit fra dig / det vil ieg altſammen giffue dig igen.

C 3r

Appolonius ſuarede / oc ſagde: Høybaarne Førſte / din Mectighed ſkal vdi ſandhed vide / at ieg er redebon at giøre baade det oc andet / hues ieg kand / aff min

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

mact oc yderſte formue / met alſomſtørſte flid oc vindſkibelighed / all den ſtund ieg leffuer. Saa anammede Appolonius den Høybaarne Førſtinde til ſig for ſin Diſcipel / oc lærde hende megen ſubtilighed oc altſkillige Kaanſter.

En føye ſtund der effter (aff den ſtore wſigelige kierlighed / denne Kongens Daater
C 3v haff-‖de til Appolonium) bleff hun ſiug oc tuingedis deraff at gaa til ſengs / hun torde icke oplade ſig faar ſin Fader / eller nogen anden aff ſine venner.

Kongen lod ſcriffue effter mange Docto-

Digitized by Google Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

res i Læge konsten. Mange komme oc alle randsagede / Men ingen kunde finde nogen sag til hendis Siugdom / eller vide huad hende skadde / Der aff bleff Kongen meget bedrøffuit / Fordi at hand haffde hende offuermaade kier.

En Dag vilde Kongen gaa aff sit Pallatz at spatzere / oc hand tog Appolonium met sig.

I det hand saa gick / komme hannem tre deylige vnge oc mectige Mend til møde. De haffde alle tre (lang tid tilforn) beylet til hans Daatter met store gaffuer / De hilsede hannem oc sagde: Hil vere du Konge. Kongen suarede: Hil vere i oc alle Tre / Huad betyder det at i komme saa alle tre paa en tid.

En aff dennem suarede for dem alle / oc sagde: Herre wi haffue i lang tid alle Tre beylet til din Daatter / Tiden er oss altid forhalet til denne Dag / du haffuer altid sagd / at du vilde giffue en aff oss din Daatter / oc altid sæt det i beraad / huilcken aff oss du vilde vnde hende / Tiden er lang / Der faare komme wi nu alle Tre dine egne Mend / fødde i dit Rige aff ædel Slect / som du vel selff veest / oc begere en endelig Affsted / huilcken aff oss tre du vilt giffue din daatter.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kongen ſuarede der til/oc ſagde: J gode Mend / i komme nu vdi en wbequem tid/ Fordi at min Daatter gaar nu til ſtudium/
C 4r oc lærer | Bogelige Kaanſter / oc aff ſuart arbeide / ſom hun der vdi haffuer giort / at begribe ſaadanne Kaanſter / ſom hun haffuer giffuit ſig til / da er hun bleffuen ſiug oc ſtrøbelig. Men dog / paa det / ieg ſkal icke lenger forhale eder tiden faare/Da maa huer aff eder ſcriffue ſit Naffn paa it ſtycke Papir / oc ſin Gaffue der hoſſ / Saa vil ieg ſtrax ſende min Daatter ſamme Breff / at hun maa ſelff vduelie ſig en aff eder/huilcken hende beſt behager: Diſſe tre vnge Mend giorde ſom Kongen gaff dennem faare/huer ſcreff ſit Naffn vdi ſit Breff oc ſin Gaffue.

De ſamme Breff anammede Kongen / til ſig/beſeglede dem met ſin Ring/ oc antuordede Appolonio dem / oc ſagde: Appoloni / tag diſſe Breff / oc bær dem til din Diſcipel min Daatter / ieg vil paa denne ſamme ſted forbide ſuar igien. Appolonius bar Jomfruen breffuene ind i ſit Soffuekammer. Men der hun fick at ſee den hun ingerlige elſte/ſagde hun: Appoloni/huad betyder din tilkommelſe / hid ind i mit Kammer. Appolonius ſagde: Her ere try

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Breff/ eders Herre Fader sender eder/ hand forbider suar igen.

Der Jomfruen saa disse Breff forseglede met sin Faders Ring / brød hun dem op oc læse dem / oc strax kaste hun dem fra sig i it Vindue / vende sin øyen mildelige til sin Mestere oc gode Ven / oc sagde: Appoloni sørger du icke/ om min Herre Fader giffuer mig noget snart en Mand. Appolonius sagde: Ney Høybaarne Førstinde / Alt det som eder kand vere til Ære / det er altid | c 4 v mig til gaffn / Jomfruen sagde. Ja haffde du mig kier / alt vore det da dig imod / oc hun tog strax blick oc Papir / oc screff sin Fader suar igen saa lydendis.

Høybaarne Første / min altsomkieriste Fader / Effterdi du begerer suar aff mig igen paa de ærende / som du bødst mig til met Appolonio / Da verdis at vide / at ieg vil ingen anden haffue til min Hoßbonde/ vden alleniste den skibbrudne Mand/ Dette Breff beseglede hun met sit Signete/ oc sende sin Fader det igen met Appolonio/ Kongen anammede Breffuit / brød det op / oc læsde huad der stod i/ oc da viste hand icke huilcken aff de tre Edlinge der haffde verit skibbrudden / Derfor spurde Hand sig saare / oc sagde: Huilcken aff eder tre haffuer verit skibbrudden / Da suarede en af dem

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hed Ardamius/ oc ſagde: Herre ieg haffuer verit ſkibbruden / En anden aff de ſamme tre ſuarede / oc ſagde: Aldrig maa dig ſke Lycke/ ſtaar du icke obenbare oc liuger ſaar Kongen / wi ere io baade lige gamle / oc haffue kient oc hafft omgengelſe met huer andre aff barndom du vaarſt aldrig vden Portene / der ſom du eſt født.

Appolonius ſagde: Herre maatte ieg eller torde / da viſte ieg vel huo hun meente. Da forſtod Kongen ſtrax huad meningen vaar / oc hand ſagde til Appolonium: Appoloni / huad min Daatters vilie er / det ſkal oc vere min vilie / i diſſe ærende kand intet andet ſke vden huad Guds vilie er.| C 5r

Saa gick hand ſtrax til de tre Ædlinge/ oc ſagde: Jeg ſagde tilforn at i rammede icke en bequem tid / at komme til mig om diſſe ærende / i mue fare hiem / naar tid er bequem der til / da vil ieg giffue eder Bud der aff. Der met ſkildis de fra huer andre.

Som Kongen nu der effter kom / til ſit Pallatz igien / forlod hand Appolonium/ gick allene ind til ſin Daatter / oc ſagde: Min Daatter / huem haffuer du vdualt til din Stalbroder at leffue oc dø met? Hun ſuarede oc ſagde: Min kiere Fader / Jeg haffuer vdualt oc begeret at haffue den ſkibbrudne Mand/ til min Hoßbonde/ huil-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

cken den grumme Bølge tog Land oc Rige
fra / det er ingen anden vden Appolonius
min Mestere / met hannem vil ieg leffue
oc dø / hand ‖ er næst dig den kieriſte Ven/ C 5 v
ſom ieg haffuer paa Jorden / hans Tuct
oc Dyd tuinger mig der til / giff mig han=
nem / ellers haffuer du inden faa dage in=
gen Daatter. Kiere Fader kom ihu dit Kon=
gelige Løffte / du haffuer ſorit hannem en
Eed / at du vilt igen giffue hannem alt det/
ſom det grumme oc vrede Haff tog fra han=
nem / paa det hand ſkulde giøre ſin yderſte
flid met mig at lære oc vnderuiſe mig i ſine
Kaanſter / det haffuer hand giort / oc flitte=
lige fuldkommet / Der faare lad hannem oc

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

mig bliffue ſammen vdi Guds Naffn / ſaa haffuer du fuldkommet dit Løffte/ der met falt hun ned paa ſine knæ faar fin Fader oc taarene løbe aff hendis øyen. Da tog Kongen ſin Daatter ved Haanden / reyſede hende op /oc ſagde: Min kiere Daatter / giff dig til freds / offuer giff all ſuck oc graad/den du vilt haffue/ hand er den ſamme der ieg begerer at du ſkalt haffue / der met gick hand vd til Appolonium oc ſagde til hannem.

Appoloni / min Daatter din Diſcipel haffuer giffuet mig ſin vilie meget yderlige tilkiende / ſaa at hun haffuer dig kier faar alle menniſke / paa Jorden næſt mig/ hun vil ingen anden Hußbonde haffue vden dig / met dig vil hun leffue oc dø / Er det oc din vilie ſaa / Da vil ieg icke forlenge tiden / men ſtrax fra denne ende tencke til at giøre eders Bryllup oc Verſkab. Appolonius ſuarede oc ſagde: Høybaarne Førſte / kiere naadige Herre / huad Guds / din/oc din kiere Daatters vilie er / det er
[C 6 r] oc aldelis min vilie. ‖

Strax om anden dagen lod Kongen til ſig komme alle ſine Venner/ſom vaare nerverendis udi Staden / oc der til met af de andre Steder ſom vaare der noget nær/ de ypperſte oc de beſte. Der de vaare nu alle

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

komne / ſagde Kongen til dennem. Kiere Venner / Sagen hvorfore jeg i dag oc paa denne tid haffver umaget eder til mig / er: J ſkulle alle vide / at min kiere eniſte Daatter hun vil haffve til ſin Hußbonde en ung Mand / ſom er Appolonius / thi beder ieg eder alle kierlige / at i alle hver i ſin ſted / ville giøre eder glade med os i Dag oc i morgen / oc hielpe mig at tacke Gud derfore / at min Daatter fick Lycke til ſaadan en Mand / at lefve oc dø met / heldſt fordi at hand lignis hend i Slect byrd oc deylighed / Han ofvergaar alle andre met Tuct oc Ære met andre atſkillige Konſter oc ſtor ſubtilighed: Saa bleffve de to dage fordrefne met vellyſt / oc met ſtor glædſkaf / der vare pibere / Baſuner oc Trometere / met faa ord / intet var forglemt ſom hørde til gledſkaf.

Nogen tid der effter giorde Kong Altiſtrates Appolonij oc ſin Datters Lucine Bryllup met ſtor ære oc verdighed / ſaa at twende Menniſke ſom tilforn hafde begynt / oc optagit deris ſtore kierlighed af ret Hiertens grund / de komme da ſammen Gud til loff oc ære / Verden til formering / oc dem ſelf til en god rolighed. En naturlig tid efter deris Bryllupsdag blef den gode Førſtinde ſiuglig.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

En dag som hun gick at spatzere met sin Herre Appolonio / finge de at see it deyligt Skib / Konstelige udreedt / som vaar indkommen i den samme stund / oc der lagd til Lands.

Da siuntis Appolonio at det skib skulde vere af hans Landskab / saa gick da hand met sin kiere Hustru til Skibet / hand kallede Skipperen til sig / oc sagde til hannem: Du gode Mand / hueden est du kommen met dit Skib? Skipperen som hed Gubernius / sagde: Jeg er kommen aff Tyro.

Appolonius sagde: Jeg hører dig neffne mit Fæderne Land. Gubernius sagde: Da est du maa vel stee / født udi Tyro? Appolonius sagde: Det er lige som du siger. Gubernius sagde? Kiender du icke nogen Herre i denne Egn‖ / som heder Appolonius / oc er en ret Herre offuer Tyrum? Appolonius sagde / hannem kiender ieg saa vel som mig selff.

Gubernius sagde: Du gode Herre saar du hannem at see / da beder ieg dig inderlige / at du vilt sige hannem dette for visse oc en ny tiende. Den grumme Tiran Antiochus som vaar Konge vdi Antiochia / hand er død / Gud straffede hannem haardelige oc yndelige for sin ondskaff. Baade hand oc hans Daatter bleffue slagne aff

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Torden oc Liunild / Nu forbiuder det hele Rige / Antiochia met all ſin Rigdom / Paa Appolonium / hand er vdualt oc kaarit til en veldig Konge offuer Antiochiam.

Aff ſaadanne tiender bleff Appolonius meget glad / Hand tog ſine ædle Førſtinde offuer en ſide / oc ſagde til hende / Min alſomkieriſte Høſtru / De ord ſom ieg tilforn haffuer ſagd for din Herre Fader oc dig / For huad ſag ieg bleff ſtibbruden / forfarer du i ſandhed at ſaa er / ieg kand aldrig fuldtacke hannem eller dig / at i betrode mig ſaa vel i ſaadan handel. Er det icke dig imod da er ieg begerende at du vilt tilſtede oc tillade / at ieg ſtrax fra denne ende reyſſer bort oc anammer Riget / huilcket mig ſtaar obet faare / Jeg vil (met Guds hielp) ſnarlige ſtynde mig hid igen.

Der hans kiere Høſtru fick ſaadanne ord at høre / braſt hun i at græde / oc ſagde til Appolonium: Min kiere Herre oc Hoßbonde / vilt du ſaadent begere aff mig? Jeg lader mig tycke / ‖ at vaare du end langt fra C 7 v mig / da ſkulde du heller ſtynde dig til mig / mod denne tid ſom mig faare ſtaar / at mit foſter ſkulde fødis til Verden / end du nu mod ſamme tid ſkulde ville fare fra mig / teckis dig ſom mig / da vil ieg icke at ſaadanne ærende ſkulle forſømmis / Men du

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſtalt ſtrax giffue dig aff ſted/ oc ieg vil følge dig ved den beſte ven du haffuer paa Jorden / der met gick den ædele Førſtinde ſtrax til ſin Fader / oc ſagde:

Kiere Herre Fader/ver nu glad aff hiertet / heldſt fordi / at den grumme Antiochus/ſom forſcreff min kiere Herre oc Hußbonde / hand er nu død. Baade hand oc hans Daatter/ met huilcken hand brugede ſit onde leffnet/ bleffue aff Guds beſynderlige heffn thielſlagne aff Torden oc Liunild. Det Rige Antiochia met alle ſin Rigdom / bier effter min kiere Hußbonde oc mig / Thi beder ieg dig gierne / at du vilt hielpe oſſ aff ſted fra denne ende / met det ſnariſte / at anamme ſamme Rige.

Der Altiſtrates fick dette at høre / bleff hand baade glad oc bedrøffuit. Hand gremde ſig / fordi at hand ſkulde ombære ſin kiere Suoger Appolonium/oc ſin eniſte Daatter / hand haffde dem baade meget kier / hand glædis der aff / at hand viſte ſaadanne tiender vore komne til deris forbedring/ oc til deris Æris formering / dog betog glæden hannem ſorgen. Hand lod ſtrax berede ſtøne ſkib oc ſubtilige vdſtaffere dem met altſomſtørſte beprydelſe. Oc føre offuerflødelige kaaſt oc fetalie i dem/ oc fylde

[C 8r] dem met ſtøne klæ- | der oc mange dyrebar

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Klenodie / oc hand fick Appolonio oc sin Datter / atskillige tienere de beste som i hans Gaard vaare/saa bød hand sine Venner til sig / oc drack deris velfart.

Siden følge de dem til Skibs met stor herlighed/ ære oc verdighed/. Hand kyste dennem baade for deris Mund / oc befalede dem Gud/ bød oc annammede gode Nat af dem / blef / saa siden staaendis ved Strandbacken/ saa længe hand kunde see eller kiende noget Seyl. Hand fick og sin Daatter den Fostermoder med sig/ som hende hafde opfostret / hun hed Ligoridon / en meget fornumstig Jordemoder / hand viste vel hun var syglig / og rede fremmelig til Barsel.

Kong Appolonius og hans Førstinde / seylede selff paa Gubernii Skib / det var den Skipper som førde Appolonio Tidende / at Antiochus var død.

Som de da hafde været nogle Dage og Nætter i Søen/ da begynte en Storm at opvække det brusende Haff / og Appolonii Førstinde Dronningen Lucina bleff overmaade syg / og føde sit Foster i samme Storm/ og fick et deyligt Møbarn. Men af Forsømmelse og vanlycke / forsamledis Blodet indvortis i hende / løb tilsammen og betog hende Aanden / at hun bleff aldelis bestoppet / og blef saa liggendis at

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

intet Menniſte viſte andet end hun hafde værit død.

Da blef der Sorg og Bedrøvelſe / Suck og graad over det gandſte ſkib / ſaa længe at Kong Appolonius fick det at vide / hand løb ſtrax til hende / og fick at ſee ſin kiere Huſtru ligge i ſaadan Maade / hand begynte at græde bitterlig og beſtelig / hand reff ſine Klæder ſønder og gaf ſig ynckelige / hand kaſte ſig ned paa hende / og med grædende Taare kyſte hende for ſin Mund og ſagde: O min kiere Huſtru / Kong Altiſtratis eeniſte Datter / hvad ſkal jeg ſvare din Herre Fader / naar ſom hand taler mig til om dig?

Hand annammede mig en fattig / elendig og uſel ſkibbruden Mand / blot og nøgen / og gaf mig mact og vold over dig / det kieriſte og ypperſte Klenodie hand haffde i ſine Vere / O min Allerkieriſte Huſtru / naar ſtaar denne Sorrig og Bedrøvelſe til at forvinde.

Som Kong Appolonius i ſaa Maade med andre fleere ynkelige ord beklagede ſin ſtore nød oc Sorrig / kom Skipper Gubernius haſtig til hannem og ſagde: Herre hvad gør du nu: Giff ſtrax over det lange og u-nyttige Klagemaal / Skibet vil ingen døde Kroppe lide i ſig / giff derfore

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſtrax Befalning / at nogle aff dine Tienere tage hendis døde Krop / og kaſte offver Borde / ſaa fremt ſom vi icke alle ſtulle forgaa oc blive borte.

Da blef Appolonius overmaade fortørnet og gandſke vred / og ſagde til Gubernium: O du vanartige Menniſke / vilde du at jeg i ſaa maade ſkulde kaſte det Legeme i Havit / ſom mig annammede til ſig en ſkibbruden Mand / reddede mit Lif / og hialp mig til all min Velfært. Hand hafde iblant ſine Tienere adſkillige Konſtener og Embedsmænd / hand lod ſtrax kalde til ſig en Tømmermand / og en Smid / bad dem ſtrax / at de ſkulle berede en Kiſte / vid nock af gode Breder / og giøre hende veltæt / ſtaffere hende med Lærit / Beg og Tiere / og ſiden en Kiſte af Bly / ſaa ſtor at hun kunde ſtaa inden i Kiſten.

I den ſamme Bly Kiſte lod Appolonius legge ſin kiere Huſtruis Legeme / prydet med dyrebar Klenodie / Hand lagde i Kiſten / under hendis Hovit / tyve ſtore ſtycker Guld / og der hos en Skrift / ſaa lydendis. Jhvo ſom finder dette Lig / hand ſkal vide i ſandhed / at det lod i Verden efter ſig / ſtor Sorg og Bedrøfvelſe / jeg beder hannem / at hand vil lade ſamme Lig komme hæderlig til Jorden. De ti ſtycker Guld

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

skal hand have for sin U-mage / og med de andre ti stycker Guld/ skal Jordefærden bekostis / hvo som her udi bevisser sig utro/ hand skal vente sig Straf af GUd for sin Utroskab.

Siden lod Appolonius / (icke foruden stor Sorg og Bedrøvelse) kaste Kisten i Havit/ men Barnet lod hand bevare flittelig / og opføde kostelig / tackede den Allsommægtigste GUd / at hand end hafde undt og givet hannem saa meget efter sin kiere Hustru / at hand kunde husvale hendis Fader/ med hendis Daatter.

Den tredie Dag efter at Kisten var udkast/ dref Bølgen hende til Landet / icke langt fra en Stad heder Ephesus/ og hart hos den samme Stad som Kisten slogs til Lands / bode en overmaade klog Læge hed Cerimon / hand gick samme Dag og spatzerede med sine Svenne og Disciple ved Stranden/ hand fick at see hvorledis Kisten laa og slogs hid og did af Bølgen i Søebrynen. Hand befalede sine Tienere og Drenge / at de droge hende i Land/ og førde hende hiem i sit Huus / og det skeede ligesaa.

Da opbrøde de Kisten / og finge at see hvorledis der laa it Lig i Kisten / beklædt med dyrebar Klæder som en ypperlig og mægtig Førstinde/ hafde en Kongelig Kro-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ne paa ſit Hovet / der forundrede Cerimon ſig paa / og ſagde til ſine Diſciple: Dette er et ypperligt Liig / det ſiger jeg eder i ſandhed / at hvercken jeg eller nogen anden i Verden / haver nogen Tid ſeet ſaadant / hand ſtuede inderlig og beſaae Lucine Legeme altſammen / Øyen / Næſe / Hage / Kinder / Hænder og Fingre / og jo meere hand ſaae paa hende / jo meere forundrede hand ſig paa hendis deylige Skabning / og ſagde til ſine Diſciple: Paa dette Menniſke (i hvo hun er) haver Naturen intet forglemt / uden alleeniſte at hun er icke ſkabt udødelig.

Som hand det hafde ſagt / fick hand at ſee de tyve ſtore ſtycker Guld / ſom laa under hendis Hovet / og det Bref ſom der laa hos / hand aabnede Brevit / og læſte det for ſine Diſcipler og ſagde: Det ſvær jeg og ſiger paa min gode Tro / at jeg ſkal koſte meere paa dette Liig end Striften udviiſer.

Og hand bød ſtrax ſine Tienere / at de ſtulle giøre en Ild / ſom mand paa den Tid pleyede at giøre over døde Liig. Som Ilden giordis kom en af Cerimonis Diſciple / ſom var icke tilforn hos / hand vilde vide hvad paa færde var / og den ſamme var meget ſubtilig og klog udi ſin Konſt / og

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

enddog hand var ung / saa overgick hand dog sin Mester i Konsten / hand stod længe/og grandgivelige bestuede Lucine Liig i sit Ansict/ hand tænckte ved sig self/ hvad Sag der dog kunde være til /at et dødt Menniske kunde have saadant it Complexionerit Ansict? Det er mig sagde hand/ for meget høyt at begrunde.

Som hand saa stod udi saadanne Tancker / talede hans Mester Cerimon til hannem / og sagde: Pandecta vær du velkommen / jeg hafde nu i Sinde at jeg vilde skicke Bud efter dig / tag strax en Ampel med Olie / smør dette Liig over Beltestæden / det er slig umage vel værd / og formaar vel at betale denne Tieniste og Bekostning/ siden ville vi lade det komme til Jorden.

Pandecta giorde som Mesteren bad og bød / og tog en Ampel med Olie / gick til Liget / kaste Klæderne der af indtil Beltestæden. Som hand saa smurde Legemet med Olie / da tracterede hand hemmelig alle hendis Lemmer med sin Haand / alligevel hand icke torde tale der noget om/saa trode hand icke / at det skulle være muligt/ at noget dødt Legeme kunde hafve saadan Compler og beskickning som det hafde.

Hand bad Doctorens Tienere / de skulle optende store Blus eller store Lys / og hol-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

de dennem saa lempelig under fire Hiørner paa det linede Klæde som laa paa Liget/ det giorde de / strax som Varmen af Lyset gick op / slogs under Klædet / og gaf sig til Kroppen / da fornam Disciplen / at Aanden rørdis udi Legemet / fordi at det Blod som var tilsammen løbet i Kroppen af stor Kuld / det begynde at løsne og resolveris imod Varmen. Da løb Pandecta strax ind til sin Mester og sagde: Mestere / det Legeme du siger at være døt / det lever endnu/ og paa det du skal tro mig / vil ieg bevisse det med got skel og sand Experiment. Saa lod hand bære Legemet ind i sit Kammer/ og legge det i sin egen Seng. Først tog hand og varmede Olie/ og smurde alt hendis Legeme over dermed / og besynderlig alle de Lemmer vdi huilcke hand viste/at Aanden mest skulde haffue sin mact. D 3 r

Siden tog hand en Vldefæt / oc giorde hannem vaad i varm Olie/den lagde hand paa hendis Bryst / saa tit oc saa offte som behoff giordis. Dette oc mange andre subtilige oc naturlige konster brugede Pandecta saa lenge/ at Blodet bleff aldelis Resoluerit oc løsnede igen oc gaff sig subtilige vdi Aarene igen/ oc vdi de andre Lemmer/ saa at Lucina paa det sidste slo sine øyen op / talede til Pandectam/ oc sagde: Ehuo

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

du eſt / da beder ieg dig / at du tager icke anderledis paa mig / end dig ſømmer at tage paa en Kongis Daatter / oc en Kongis Høſtru.

Da bleff Diſcipelen rettelige glad aff Hiertet / løb ſtrax til ſin Meſtere / oc ſagde? Kom nu Meſtere / oc ſee din Kaanſt huilcken du haffuer lært mig/Cerimon gick ſtrax met ſin Diſcipel / fick at ſee oc fornam det ſom ſkeet vaar / oc ſagde til hannem: Min Diſcipel / ieg ſeer din Kaanſt / ieg loffuer oc priſer din Viſdom / oc ieg i alle maade tacker dig for din ſtore flid oc vindſkibelighed / du haffuer giort oc hafft i dit Studium oc lære/Du ſkalt icke belønis met wtacknemmelighed / Men denne Quinde haffuer ført met ſig ſtor Rigdom / tag der aff for din Kaanſt oc tieniſte ſaa meget ſom du kant vel belønis met / det haffuer du vel fortient / Siden tog Cerimon / oc hans Diſcipel oc beredde Kræſelige Mad / ſom de viſte at hende tiente / oc røctede hende vel dag ‖ fra dag/ ſaa lenge at Lucina bleff gantſke vel til paſſ igien. D 3 v

Nogen tid der effter lod Cerimon forſamle aff ſine ypperſte venner oc gaff dennem tilkiende / Huorledis Gud haffde giort dette ſtore Jertegen oc Mirackel ved Lucinam/ formedelſt hans egen oc hans Diſcipels

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kaanſt / Oc da i alle deris nærverelſe vdualde oc keyſde hende til ſin Daatter / oc bad hende inderlige met grædende taare/ at hun aldrig ſkulde lade ſig tractere aff nogen Mand / men leffue i it gaat oc helligt Vidue leffnet.

Oc ſiden hand fornam hende at vere aff Kongelige Slect / lod hand hende met ſtor ære komme til Diane Tempel / at hun der iblant de Aandelige perſoner ſkulde met de andre Quinder leffue oc holde it kyſt leffnet/ ſom hun oc i lang tid giorde / der vaar hun i ſtor anſeelſe oc ypperlige hulde aff dennem alle i ſtor verdighed.

Diſſ emellem holt Appolonius Søen icke foruden ſtor ſorge oc bedrøuelſe / Oc effter Guds vilie kom hand vel met Skib oc Folck til Tarſo / Der traadde hand ſtrax i Land aff Skibet / oc søgte ſin Dertis Strangulionis oc Dioniſiadis hus / oc met grædende taare beklagede dennem ſin modgang fra førſte til ſidſte. Dog ſaa ſagde Appolonius: At haffuer ieg end miſt min Høſtru / ſaa haffuer ieg alligeuel en ſtor huſualelſe der aff / at Gud vilde lade vort barn leffue. Hand ſagde fremdelis: Strangulio / du oc din Høſtru Dioniſiades / i ere de ſom ieg ſetter ſtor tro oc loff-‖ue til / I ſkulle vide at [D 4 r] jeg icke vil annamme dette Rige/ ſom mig

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſtaar obet fore / jeg vil icke heller komme til min Huſtruis Fader Altiſtrates igien/ men vil til en Tid fare hid og did / og holde mig for en Kiøbmand. Derfore vil ieg antworde eder min Daatter/at J lade hende opføde med eders Daatter Philomacia/ efterdi de ere paa det næſte baade lige gamle / og i ſkulle kalde min Daatter Tarſiam.

Jeg vil og lade blive her hos hende min Huſtruis Fostermoder Cigoridon/hun ſkal have meſt Umage og Omhyggelighed for dem begge / tucte og underviiſe dem ſom det ſig bør.

Der dette var ſagt / antvordede hand Strangulioni og hans Huſtru Barnet/ fick dem overflødelig Guld og Sølf / og begavede dem med koſtelige dyrebare Klenodie/ og bad dem at giøre udi alle maade / ſom hand betrode dem til: Hand ſoer der paa ſin Kongelige Ære / at hand aldrig ſkulle ſkære ſine Nægle/ toe ſit Haar eller at lade rage ſit Skæg/ førend hand hafde givet ſin Daatter en Mand / da undrede Strangulio og Dioniſiades / hvi Appolonius giorde ſaa ſvar en Eed / de lovede hannem paa deris Ære og Redelighed / at giøre i alle maade ved hans Daatter / ſom hand var begierendis af dem. Der dette var beſtilt/ gick Appolonius til Skibs igien / vant op

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſit Seyl og gaf ſig til Søes igien / men hvort hand vilde det vidſte hand icke ſelf / ſom hand da længe hafde holt ved Søen / kom hand paa det ſidſte med ſit Skib uden all Skade til Ægypten / der var hand aldelis fremmet / ælendig og u-bekient.

Der Tarſia Appolonii Daatter / var nu fem Aar gammel / blef hun ſæt til Skoele / at hun og Strangulii Daatter Philomacia ſtulle lære Boglig Konſter / efter Appolonii Befalning.

En Tid ſom Tarſia kom af Skolen / ved den tid ſom hun var tolf Aar gammel / fant hun ſin Fostermoder Ligoridon liggendis plat paa Sengen / af ſtor Sot og Siugdom / hende var haſtelig tilkommen / den ſtund Tarſia var udi Skolen / hun ſætte ſig ved Sengen hos hende / og begynte ſtrax at ſpørge og randſage / hvad hende ſkade og hvad Sjuge hun hafde / om hun kunde ophøre hende nogen gode Raad.

Da ſagde Ligoridon til hende: Min kiere Tarſia ieg formercker at ingen Raad vil hielpe / fordi at jeg fornemmer viſſelig Dødſens Tilkommelſe / men nu vi ere ſaa allene tilſammen / førend jeg døer / hafver jeg noget at ſpørge dig ad / gif nu vel act paa det ſom jeg ſiger og underviſer dig / og ſtrif det inderlig i dit Hierte / at du kand

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

vide efter min Død at rette dig der efter. Hvo er din Fader? hvo er din Moder? og hvad heder dit Fæderneland? Tarsia svarede og sagde: Min Fader heder Strangulio / min Moder Dionisiadis / og jeg er fød udi Tarso.

Da yckede Cigoridon hende og sagde: Ney min kiere Tarsia det er icke saa / hør og merck vel hvad Oprindelse du haver. Din Fader heder Kong Appolonius af Tyro / og din Moder Lucina Kong Altistrates Daatter / strax du var fød / da døde din Moder paa Søen / din Fader lod giøre en Kiste / og lagde hende i / med Kongelig Klæder og Klenodie / og lagde hos hende tyve store stycker Guld / med hvilcke hun skulle blive begraven / siden kaste hand hende i Hafvit / og ingen veed hvor hun kom til Lands / der efter holt din Fader saa længe Søen / med stor Sorg og Bedrøvelse / at Veyret dref dennem hid indtil denne Stad. Da befalede hand sin Vert Strangulioni og hans Hustru med mig / at vi skulle have Omhygelighed for dig / hand giorde sin Eed der paa / at hand aldrig skulle skære sine Nægle / toe sit Hovit / eller rage sit Skæg / før hand finge vel forsørget dig / og givet dig en Ecte-Mand.

Dette undervjser jeg dig / at om Stran-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gulio eller Dionisiadis / (hvilcke du holder for din Fader og Moder) ville efter min Død giøre dig nogen Uret / da skalt du gaa paa Torvit / da finder du din Faders Støtte staaendis / hun er støbt af Kaabber / holt dig ved hende / rob høyt og sig: Jeg er hans Datter / for hvis skyld denne Støtte er opreyst / da skulle Borgerne (som aldrig forglemmer din Faders Velgierninger) vel hefne din Uret.

Da sagde Tarsia: Cigoridon / min kiere Fostermoder / GUd skal være mit Vidne / hafde du icke nu sagt mig dette / da hafde jeg aldrig vist / enten Fader eller Moder / eller hveden jeg hafde været kommen. Og strax der efter / førend de skildis fra hverandre / gaf Cigoridon sin Aand op. Da lod Tarsia begrafve hendis Legeme med stor Ære / og begræde der efter hendis Død et heelt Aar igiennem.

Der det Aar var nu forløbet holt hun sig igien efter sin gamle Sedvane / klæde sig i gode Klæder / og tog sit Studium vare. Men hun giorde sig en Sedvane / at hver Dag hun kom fra Skolen / da vilde hun icke faa sig Mad / før hun tog med sig en Ampel fuld med Vin / og gick til Fostermoderens Graf / og bad for hende / og tænckte inderlig paa sine Forældre.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Engang hende det sig / at Dionisiadis gick over Torfvit i Staden / og de begge Jomfruer Tarsia og Philomacia / hendis egen Daatter ginge for hende / hvilcket der
D 4r icke ofte skeede / Der for løbe der mange vd baade Mend oc Quinder / Piger oc Drenge aff Hussene / at see Dionisiadem oc hendis Jomfruer / Da fick samme Dionisiades (i mange Steder som hun gick) at høre huorledis folcket sagde. O Tarsia huor lyckselig maa den Fader vere som dig kom til Verden / det er skade / at du skalt gaa at gaden hoss saadant it Spog som du nu gaar hoss.

Dette hørde Dionisiades / at huer Mand saa sagde / i huer stræde / som hendis Vey falt frem / thi skyndede hun sig hastelige hiem / oc bleff offuermaade suarlige vred / hun vende hid oc did vdi sindet / huad heller hun vilde døde Tarsiam met Kniff eller forgifft / paa det / at hun icke her effter skulde bære loff oc pris aff huer Mand / oc hendis Daatter skulde lastis oc foractis.

Som hun da fast haffde grebet i sinde / at myrde hende met sin egen haand / fick hun visse tiender at vide / at en Mand aff forstaden (hendis egen Tienere som hed Theophilus) vaar kommen i Staden / hannem skickede hun bud effter. Theophilus kom / oc hun tog hannem hemelige offuer

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

en ſide / oc ſagde til hannem: Theophile/ vilt du fortiene Frihed / oc der til haffue ſtor løn/ da ſtalt du myrde Tarſiam/ Theophilus ſagde: Huor met haffuer den wſtyldige Jomfru forſtyldet at dø? Dionisiades ſagde: Hun er it ont forbandet Menniſke / giør ſom ieg ſiger dig / eller du ſtalt fare ilde / der ſtalt du viſſelige forlade dig til. Theophilus ſagde: Kiere Frue/huorledis oc formedelſt huad lempe ſkal det | kunde ſke / at Mand icke faar det at vide? Dionisiades ſagde: Der er gode lempe til / fordi at hun haffuer en ſeduane / at huer dag hun kommer aff Skolen/ da vil hun icke faa ſig Mad/ før hun haffuer verit vde paa ſin Foſtermoders Graff / der ſtalt du tage vare paa hende / Skiul dig i ſtrandbrynen / Oc naar ſom du kant beſt ſee leylighed der til / da tag fat paa hende / Suøb hendis Haar omkring din venſtre Haand/ ſla hende ſtrax imod Jorden / oc ſla hendis Hals i tu / oc kaſt hende ſiden vdi Stranden / oc lad hende gaa til Søes / da er baade ieg ſtild ved den wdyd / oc du haffuer forhuerffuit Frihed met ſtore Gaffuer aff mig. D 4v

Dette tog Theophilus ſig offuer/ Oc ſom tiden kom / gick Hand paa Veyen / oc ventede Tarſiæ tilkommelſe hoſſ Eigoridons Graff / oc ſom hand gick paa Veyen / ſagde

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hand ved sig selff / O ve O vack / du kunde icke anderledis forhuerffe Frihed oc Rigdom vdi dine dage / end met det wskyldige blods vdgydelse. huort skalt du hen? Fuldkommer du icke det som dig er befalet / da est du Eiffløss.

Der met gick hand bort / oc lagde sig i skiul hoss Tigoridons Graff / oc som Tarsia nu kom aff Skolen / tog hun met sig en Ampel met Vin / oc effter sin seduane gick til sin Fostermoders Graff / oc i det hun bøyede sine Knæ / oc vilde sette sig ned at bede / kom Theophilus hastelige springende / greb hende i Haarit / slo hende ned mod
[D 5 r] Jorden vnder sig / oc drog sin kniff. Da | robte Tarsia oc sagde. O kiere Theophile huad hafver jeg her til brøt at jeg skal dø for din haand / Gud skal vere mit vidne / at jeg aldrig brød dig imod / enten med ord eller Gierninger i mine Dage.

Theophilus sagde: Aldrig giorde du mig imod / men jeg skal sla dig ihiel skal Gud kiende at det er mig imod / du hafver icke fortient saadan en død / men hvad skyld der er paa færde / hafver din Fader Kong Appolonius / som antvordede dig fra sig her i Tarso met stor Rigdom oc mectige Gaffver / oc icke sætte dig til andre / at blifve hos / end hand giorde. Slar jeg dig icke i-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hiel / da ved jeg min Dom / det er at jeg ſkal ſelff Dø.

Tarſia ſagde: O min kiere Theophile / efterdi her ſtaar icke andre raad til end at jeg ſkal dø / da giør for Guds oc min uſkyldigheds ſkyld oc vige fra mig en føye ſtund ſaa lenge jeg beder mine Gudelige Bønner til Gud / ja ſagde Theophilus / det vil jeg gierne giøre.

Hand gick noget langt fra hende / oc fick at ſee nogle Sørøffvere / ſom der vaare komne udi land paa den ſamme ſtund / oc de hulde dem flux paa Veyen til Theophilum. Som Theophilus det fornam / løb hand haſtelige til Tarſiam / oc drog ſin Knif i den meening / at hand vilde fuldkomme ſin befalning.

Diſſe ſamme Sørøffvere vaare ganſke karſke / oc efterfulde hannem / robte oc ſagde: Holt ſtille du uſalige Mand / ſlar du den Jomfru ihiel / da ſkalt du aldrig lefve it øyeblick lenger hun ſkal vere vor rof / oc ey dø for dine hender.

Der met bleff Theophilus forhindret / at hand icke kunde fuldkomme ſin befalning / hand befryctede ſig at komme i deris hender / oc der met offvergaff hand Tarſiam / oc ſkiulte ſig ved Strandbacken / paa det

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hand vilde ſee oc vide / hvorledis det ginge Tarſiæ.

Diſſe Sørøfvere annammede Tarſiam / oc førde hende ſtrax til Skibs met dennem / ſaa ginge de til ſegels oc lode ſtaa at Søen.

Da gick Theophilus til Dioniſiadem igien / oc ſagde: Frue den deel ſom du befalede mig er aldelis fuldgiort.

Da fick Strangulio det at høre oc ſagde til ſin Huſtru / hvad hafver du gifvet hannem i befalning? Dioniſiades ſagde: i hvor jeg gick i Staden met min Daatter oc Tarſia / hvad heller det vaar paa Gade eller Stræde / da maatte jeg høre at hver Mand gaf Tarſie ſtor loſ oc pris / men min Daatter ſtraffede / fortalede oc foractede de / baade dig oc mig til ſtor forſmædelſe. Saadant fick jeg i ſinde at jeg vilde icke lenger lide / oc jeg betenckte / at hendis Moder døde til Skibs / oc blef kaſt ofver borde / oc hendis Foſtermoder er ocſaa Død oc begrafven her uden for Staden / oc det er nu fiorten Aar forledne ſiden hendis Fader Appolonius vaar her / hand er viſſelig død / hafde hand verit i lifve / da hafde hand enten ſelf verit her hos os ſiden / eller gifvet os ſin villie tilkiende met bref oc ſtrifvelſe. Saa er der nu ingen til / ſom vi hafve at frycte eller bære fare fore.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Derfore lod ieg myrde oc affliffve Tarſiam / oc vil jeg tage hendis dyrebare Clenodie / oc pryde vor Datter met / Jeg oc min Datter Philomacia / ville tage ſorte Klæder paa / oc lade ſom vi ſørge oc ynckelige begræde hendis død / giør du lige ſaa vi ville ſige for Folcket / at hun vaar faren til Forſtaden / oc døde der haſtelige aff bradød / oc bleff begraffven.

Som Strangulio fick dette at høre / bleff hand ſorgefuld oc bedrøfvit aff alt ſit Hierte / hand robte op i Himmelen oc ſagde: Gud ſee for kert at jeg nogen tid i min dage ſkal bindis til ſaadan en forgiftig hugorm ſom du eſt / viſſelig maa jeg føre mig i ſorgefuld Klæder oc ſørge / hvor underlig er jeg arme Mand kommen uvitterlig i ſaadan bekymring oc nød / jeg betaler got met ont / oc giſver Døden for Lifvit hvilcket jeg aldrig kand beſtaa for Gud eller verden. Appolonius Tarſiæ kiere Fader undſette denne Stad i alſomſtørſte trang oc nød / hand bleſ for denne Stads ſkyld ſkibbruden oc miſte all ſin Rigdom / fordi hand icke vilde at ſtaden ſkulde hafve fiendſkab oc feyde for hans ſkyld / hand hafde denne Stad ſaa kier / at hand gaf ſin eniſte Daatter Stadſens nafn oc kallede hende Tarſiam af Tarſo / der var intet Menniſke til ſom hand

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

vilde betro til sin kieriste oc eniste Daatter/
uden mig oc dig / O ui hvor ilde betale vi
hannem / alle saa store velgierninger / du
allsommectigste Gud/ see til min vskyldig-
hed oc vdkreffve Tarsia Blods vdgydelse aff
Dionisiade den forbandede Hund din vuen/
al Verdens forræderske.

Saa førde Dionisiades oc hendis datter
Philomacia dem i sorte Klæder at begræ-
de falskelige Tarsiæ død / oc sagde for Bor-
gerne i Staden saadanne ord Tarsia fick saa
hastig en Helsot / at hun døde strax / der-
fore lode vi begrafve hende Ærlige oc He-
derlige i Forstaden / som tilbørligt vaar/
den sorge oc bedrøfvelse som vi hafve der
af / staar icke snart til at forvinde.

Da tenckte Borgene strax paa Appolonii
velgierninger/oc lod støbe en Graf af Kaa-
ber / ofvermaade kostelig / oc sette ofver
Tarsiam paa den sted som Dionisiades for-
visde dem oc sagde løgnactige Tarsiam at
vere begrafven/ Oc de lode saa skrifve paa
samme Graff.

Effterdi velgierninger glemmis snart/
Oc fare som støff bort met en fart.
Da støbe vi Borgere aff Tarso By/
En Graff aff Kaaber baade smuck oc Ny
At hun offver Tarsiæ Graff skal staa/
Oc minde os stedse oc altid paa.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

At hendis Fader ſit Korn os til bød/
Oc hialp os der met i vor trang oc Nød.
De Sørøfvere ſom finge Tarſiam oc frelſte hende af Theophili Hender/ komme met deris Skibe til en Stad ſom kaldis Machilenta der ſkibede de op deris Rof / ſom de paa den tid hafde forhuerfvit/ oc hulde det fal paa Torfvit iblant det ſamme Rof/ ſad oc den arme Tarſia fal for Penninge/ det fornam en Ruffere hvilcken der ingen anden Biering tog ſig til vden at holde Qvindfolck / hvilcke der kunde forhverfve hannem Penninge met deris onde lefnet/ (oc hafve af hannem føye beſteden løn der hand vilde vnde dem) ſom bode der udi Staden / Hand fick vdi ſinde at ville kiøbe Tarſiam / oc bød en føye Penning for hende.

Der Athanagora ſom var en Høffding ofver ſamme Stad / fornam / at hun var af fribaaren Slect/ oc der til med offver maade deylig/ viiß oc klog/ bød hand ſtrax ti ſtycker Guld/ der Ruferen det hørde bød hand ſtrax tive ſtycker guld / Athanagora bød tredive / Ruferen bød fyretive Athanagora bød halftrediesinds tive / Ruferen bød trysinds tive / Athanagora bød halfiered-ſind tive / Ruferen bød firesinds tive / Athanagora bød halfemte sinds tive/ da lagde ſtrax Ruferen hundrede ſtycker guld for

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hende / oc ſagde til Kiøbmanden / ihvad ſom en anden vil meſt giffve / vere ſig i hvo hand er / da vil jeg altid gifve ti ſtycker Guld meere.

Da tenckte Athanagora ved ſig ſelf / jeg giør ſom en Daare / at jeg vil vofve ſaa mange penninge paa hende Rufferen maa vel beholde hende / narſom hand faar hende hiem i ſit hus / da vil jeg førſt gaa til
Æ 2 r hende oc faa hendis ‖ Jomfrudom / det er mig faſt lættere oc bedre / end at ieg ſkulde kiøbe hende for ſaa mange Penninge.

Huad ſkal ieg mere ſige her aff / den arme Tarſia maatte følge Rufferen hiem / hand ledde hende i det Kammer / ſom hun paa den tid ſkulde bliffue / der haffde den forgifftige Skalck hengende it forgylt Mande rÿs / beſæt met Perler oc andre dyrebare kaaſtelige Stene / Hand ſagde til Tarſiam / falt paa Knæ / oc bed til denne Kompane. Tarſia ſuarede oc ſagde: Ney ſaadant vil ieg icke bede til / Oc hun ſagde fremdelis. Herre mig ſiunis at du eſt aff den Stad / ſom kaldis Camſachus. Huor ſaare / ſagde Rufferen / Ju / ſagde Tarſia / de pleie at forſmaa oc nedtrycke Guds loff oc retuished / oc bede til ſaadan en ting.

Rufferen ſagde: Stille Munden paa dig du vedſt icke end nu huort du eſt vent / vedſt

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

du vsle Menniske icke at du est kommen til en gierig Rufferis hus/ Da falt Tarsia ned paa sine Knæ faar hannem / begynte at græde bitterlige oc sagde:

O min kiere Herre/ Mistunde dig offuer mig arme stimpere/ Lad icke min Jomfrudom krenckis vnder saa slem en Titel/ Rufferen sagde / stat op / du far met skarn / Haffuer du icke hørt sige / at der hielper huercken bøn eller Graad hoss Rufferen oc Bødelen.

Oc hand kallede strax til sig sin Fogit / som haffde befalning offuer alle hans Quinder / ‖ oc sagde til hannem / Denne Jomfru Tarsia skal føris vdi Dyrebare Klæder / oc prydis met atskillige Klenodie / oc scriff hendis Titel saa lydendis / Den som vil haffue Tarsiæ Jomfrudom / hand skal giffue der faare it halfft pund Guld/ men siden skal hun vere redebon for huer Mand / for en skilling / som seduanligt er. Dette skede altsammen effter Rufferens befalning. E 2 v

Tredie dagen der effter / bleff Tarsia obenbarlige ledt til Horehusit met Pibere oc Basuner / oc alle Rufferens Quinder ginge faar hende / det vaar en stor skare. Da vaar Athanagora Stadsens Høffding strax til stede / foractete sit Ansict / oc gick

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ind til Tarſiam / vdi hendis Kammer / hand lucte Dørren / oc ſette ſig ned paa
E 3 r Bencken.‖
Da gick Tarſia ſtrax til hannem / falt paa Knæ for hannem / begynte beſtelige at græde / oc ſagde: O du Aedle Herre / miſkunde dig offuer mig / for Guds ſkyld / ver mig Barmhiertig / ieg formaner dig ved Gud oc din egen Aere / at du icke for= krencker min Jomfrudom / vnder denne ſkamelige titel / hør min modgang oc giff act paa min oprindelſe / hueden ieg er kom= men. Da forklarede hun hannem / fra førſt til ſidſt ynckelige nock / Alt ſin Lyckis ſpil.
Athanagora bleff vnderlig aff ſaadan

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

tale / Barmhiertighed rørde alle hans Lemmer/ hand taag hende ved sin Haand/ oc sagde. Stat op Tarsia/ Gud maa vel bevare dig/ met hans hielp / kant du vel forvinde alt din modgang / wi ere alle Menniske / der faare kand Modgang / slaess oss alle til. Jeg haffuer selff en Daatter deylig nock/ hun er dig meget lig/ det er mueligt/ at saadant Modgang kand slaess hende til før end hun døer aff Verden / haff fordi Taalmodighed / Min kiere Tarsia / oc tacke Gud for alting / hand giør ingen ting foruden sag / Saa fick hand hende fyretiue stycke guld / oc sagde / her haffuer du fast mere / end du skulde haffue for din Jomfrudom / effter din Titels lydelse / giff rufferen (den forgifftige Skalck) der aff / saa megit som hand skal haffue/ Naar som nogle andre komme hid ind til dig / da giør ved dem lige som du haffuer giort ved mig/ vnderuis dem i dette din lyckis euentyr oc modgang / da skalt du (met | Guds hielp) vel frelse dig selff / oc beholde din Jomfrudom wforkrencket.

Tarsia sagde met grædende taare / min ædele Herre/ ieg tacker dig ydmygelige for din store mildhed oc Barmhiertighed/ Gud maa oc kant vel løne dig. Jeg er en ting begærendis aff dig / som er / at du icke vilt

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

kundgiøre faar noget Menniſte / det ſom ieg nu haffuer giffuit dig tilkiende / om mine Forældre oc ſtore gienuordighed oc modgang / Fordi at ieg bluis offuermade/ aff dette høye fald/ oc at ieg er kommen aff ſaa ſtor ypperlighed til ſaa ſtor fornædrelſe oc foractelſe. Athanagora ſagde: Ney/ Tarſia / vden ieg ſiger det faar min egen Daatter / at hun maa vide huad Menniſten kand til ſlaff/ ſaa vel den vnge ſom den Gamle / den Rige ſom den fattige / oc at vort leffnet vendis op oc ned paa Lyckens Hiul / at hun dis ydermere kant bede Gud om Beſtermelſe/oc tage ſig vare naar ſom hun kommer paa din alder. Saa gick Athanagora fra hende met ſaa ſtor Sorge / at Taarene rinde ned paa hans kindbeen.

Som Athanogora gick vd fra hende/ møtte hannem en anden ædel Mand hans gode Ven oc Stalbroder / Hand hilſede hannem oc ſagde: Athanagora / huorledis behager dig den vnge Brud? Hand ſuarede oc ſagde: Gantſke vel/faſt bedre end nogen i Verden aff alle de ieg haffuer hafft at ſtaffe met / oc der met gick den vnge Mand ind til Tarſiam /at ville oc ſaa giøre kundſtaff
E 4r met hende. ‖

Tarſia lucte Dørren / oc den vnge Mand ſagde til hende / huad gaff Stadſenꝭ Printꝭ

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dig? Hun ſagde / Hand gaff mig firretiue ſtycker Guld / her haffuer du ſagde den vnge Mand / it pund Guld. Tarſia anamme det/ oc giør min Vilie derfore / Hun anammede Guldet til ſig / oc kaſte ſig ned paa Jorden / for hans Føder / hun vnderuiſde hannem all ſin beleylighed fra førſte oc til ſidſte vdi alle maade/ſom Athanagora bad hende / ſtrax bleff den vnge Mand betagen met ſtor medtynck / oc tog hende ved ſin Haand / oc reyſede hende op igen oc ſagde.

Min Kiere Tarſia/ haff Taalmodighed/ Gud kand vel giøre din ſag bedre / wi ere alle Menniſke / oc ingen veed ſig fri fra Verdens modgang / hand huſualede hende det beſte hand kunde/ oc gick ſaa fra hende/ met grædende Taare.

Som hand kom vd / oc Athanagora ſick hannem at ſee / begynte hand hemelige at lee / fordi at hand gick ſaa frimodig ind til hende / ſaa vel ſom hand ſelff giorde / oc kom ſaa bedrøffuit vd igen.

Da ſagde hand til Athanagoram / Icke taare du lee at mig/ mig haabis at du fickſt icke meget bedre huſualelſe aff hende end ieg fick. Siden haffde de to Herrer lang ſnack / oc mangfoldig tale om hende / oc haffde ſtor medtynck offuer hende/oc de beſluttede ſaa hemelige emellem dennem ſelff / at in-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gen aff dem ſtulde giøre vnderuiſning paa hende/huorledis hendis beleylighed vaar/ oc der met bleffue de beſidende at forbide ander deris tilkommelſe/at de maatte faa
E 4 v at ſee deris|affſted/der komme mange/oc ginge glade ind til hende / men de komme alle grædende vd fra hende igien.

Der effter gick Tarſia ſelff til ſin Herre rufferen / oc antuordede hannem ſin Rente / ſom hun da ſtulde vdgiffue / Rufferen ſagde: Ja min Daatter / ſaa ſtalt du giøre huer Dag/ oc fortiene mig mange Penninge / da vil ieg haffue dig kier / offuer alle andre Quinder / ſom ieg haffuer i min tieniſte.

Den anden Dag / ſom Tarſia kom oc bar Rufferen Penninge / oc hand fornam paa hendis tale at hun vaar end da Jomfru. da bleff hand offuermaade vred / oc kaldede ſin Foget til ſig / oc ſagde til hannem: Tag du Tarſiam til dig / gack met hende oc tag hendis Jomfrudom fra hende / oc lad hende ſiden fuldkomme ſit Embede/at hun kand vide / huor faare hun er kommen hid vdi mit hus.

Fogeden tog Tarſiam ved Haanden/ gick met hende/ind i hendis Kammer/ oc lucte Dørren / ſaa talede hand til hende / oc ſagde: Sig mig Tarſia/ om du eſt end nu Jom-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

fru? Tarsia sagde / Ja ieg er end en Jomfru/ oc bliffuer saa lenge som Gud vil. Fogeden sagde: huorledis haffuer du da forhuerffuit saa mange Penninge/ som du nu i disse tuende Dage haffuer giffuit Ruffe- 5
ren? Tarsia sagde / Jeg haffuer met græ-
dende taare vnderuist de gode Mend / min
wlycke oc modgang / som her haffue verit
hoss mig / de haffue mistundet sig offuer
mig / oc giffuit mig saadanne Penninge / 10
oc hun falt strax | ned paa Jorden for Fo- Æ 5 r
gedens Føder / oc vnderuisde hannem alle
stycke / fra første til sidste / oc sagde: Kiere
Herre ver mig Barmhiertig for din egen
ære / oc forkrencke icke min Jomfrudom / 15
Gud skal vere dig Barmhiertig igien/ naar
som du haffuer det best behoff. Fogeden sag-
de: Gud skal kiende Tarsia / at ieg yncker
dig aff alt mit Hierte / oc at ieg vilde saa
gierne selff fare ilde / som dig skulde skade 20
noget / effter saadan leylighed/ som du ha-
ffuer giffuet mig til kiende / Jeg kand icke
vide/ met huad lempe/ du kant lenge bliffue
Jomfru/ fordi at Rufferen er meget gerig/
oc vil altid haffue Penninge aff dig. Tar- 25
sia sagde/ ieg vil faa gode raad til Penninge/ vilt du ellers vere mistundelig/ lad giø-
re en høy skammel mit paa Torffuit / paa
huilcken ieg vil staa en gong om Dagen /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ieg er vel lært vdi Bogelige Kaanſter / oc lad Folcket aff Staden komme/ oc ſette mig dybe Spørſſmaal faare / dem vil ieg alle forklare oc ſoluere / ſiden vil ieg tage oc røre en Lire / der kand ieg ſubtiligt lege paa / mig haabis ieg vil der met fortiene huer dag Penninge nock / at giffue Ruffe-ren. Fogeden ſagde: Du haffuer ræt paa fundet Tarſia/ Gud giffue at ſaa maa ſkee/ Jeg ſeer det gantſke gierne / oc ſtrax lod Fogeden ſette en høy ſtammel paa Torff-uit/oc lod tilſige at huo ſom vilde høre Tar-ſiæ Vijſdom oc Kaanſt / hand ſkulde kom-me til Torffuit / paa den beſtedne time om Dagen / ſom ſæt vaar / Der fick da Tarſia ſaa ſtor priſſ oc loff aff Folcket ſom mand
A 5 v icke til fulde ſige kand / hun fick ſaa ‖ man-ge Gaffuer oc Penninge / at hun huer dag fornøyede Rufferen effter hans egen vilie ſaa at hannem ſyntis at hand aldrig haff-de hendis bedre vnder ſit vold.

Athanagora elſkte hende lige ſom ſin e-gen Daatter / oc gaff Fogeden ſtore gaffu-er at hand beuarede hende vel / ſaa at hen-dis Jomfrudom icke bleff forkrencket.

Diſſ emellem / at ſaadant offuergick den ærefulde Tarſia vdi Machilenta / da kom Appolonius met ſit ſkib igien til Tarſum/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc der vaar da fiorten fulde Aar forledne
ſiden / hand forlod ſin Daatter vdi Tarſo.
Der Strangulio fick nu at ſee / oc viſſeli=
ge fornam / at det vaar Appolonius / løb
hand met en haſt hiem til ſin Høſtru / oc
ſagde til hende. ‖ E 6 r

O du formaledide Hund / du ſagde at Ap=
polonius vaar død / det faa wi nu vel at
finde / hand er her nu faar Staden met it
Skib / huad ſkulle wi ſige oc ſuare? Naar
ſom hand eſter ſin Daatter igen aff oſſ? Di=
oniſiades ſuarede / Lader oſſ ſtrax føre oſſ
baade i ſørge Klæder / Oc græde faare hans
Daatter / ſaa troer hand oſſ vel naar ſom
wi ſige at hun døde.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Som de kunde da snariſte føre dem vdi ſaadanne Klæder / kom Appolonius ind at Dørren / oc hilſede dennem. Der hand ſaa dem ſørge / ſagde hand: Jeg holder eder for mine beſte Venner / huad betyder det / at i ſaa ſørge ved min tilkommelſe / ieg befrycter mig ſaare / at denne ſorge vil recke til mig met.

Strangulio ſagde / Gud giffue at nogen anden haffde giffuit dig denne ſorge tilkiende / oc icke ieg eller min Høſtru / Nu nødis ieg til at ſige dig der aff / Din kiere Daatter Tarſia / fick en ſuar Sot / oc Døde haſtelige.

Der Appolonius det hørde / bleff hand ſaa ſorgefuld oc bedrøffuit / At hand i lang tid viſte intet aff ſig ſelff / Paa det ſidſte / der hand kom nu til ſig ſelff igen / ſagde hand til Strangulionem oc hans Høſtru: Er end nu min Daatter død / ſom i ſige / Døde oc da met hende Guld / Sølff / Penninge / oc dyrebare Clenodie / ſom ieg antnordede eder met hende?

Da gick Dioniſiades ſtrax / oc antuordede fra ſig alle Clenodie oc alle penninge ſom hun haffde aff Appolonio / oc ſagde
Æ 6 v met grædende Taare / ‖ haffde det verit Guds vilie / at din Daatter maatte leffuit / da vilde wi oc ſaa antuordet dig hende i-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gien / Lige ſom wi nu antuorde dig diſſe Penninge oc Clenodie/nu vilde Gud oc Lycken icke ſticke det ſaa. Oc paa det du ſkalt befinde alting vdi Sandhed/ ſom wi haffue ſagt / Da ſkalt du vide / at diſſe Borgere her i Tarſo / lode ſtøbe hende en kaaſtelig Graff aff Kaaber/ der ſom wi lode begraffue hende / oc ſcreffue der paa en ſtøn Titel for dine velgiernings ſkyld / ſom du giorde oc beuiſde denne Stad / Da trode Appolonius at det vaar lige ſom de ſagde/ oc ſagde til ſine Suenne. Tager diſſe Penninge oc Clenodie/oc lader dem ſtrax komme til Skibs / ieg vil allene gaa vd til min kiere Daatters Graff / ſaa giorde de ſtrax lige ſom hand befalede/oc Appolonius gick ſelff vd at at beſee Tarſiæ Graff/Men hand kunde icke græde/ ſaa vaar hans Hierte beklemt met ſorge / thi bleff hand gantſke vred / hand bandede ſine øyen / oc ſagde: I forbandede øyen / kunde i vel ſee min kiere Daatters Titel oc icke græde? Det er for eder lige ſom min Daatter vaar icke død / Der met gick hand til Skibs igen / oc ſagde til ſine Suenne / Tager oc kaſter mig ned til bonden vdi Skibet / Jeg vil dø oc giffue min Aand op i Bylgen / der met gick hand nederſt ned i Skibit oc lagde ſig / I den mening / At hand aldrig vilde ſtaa der op i-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gien / Skipperen lod lætte anckere oc vinde Seyl / ſette ſin kaas til Tyrum / Som de da haffde ſeylet nogle dage / oc hafft god bør / ſom de ſelff vilde ynſke / Da kom der en ſuar Storm / oc rørde Haffuit ſaa gruſelige op / at huer Mand bleff for færdet / oc ingen haffde haab til Liffuit / Thi raabte de alle inderlige til Gud / aff hues forſiun Værit dreffue dennem ind ſaar Machilenta / ſaa at de finge ingen ſkade paa Liff / Skib eller Gods / der kaſte de deris Anckere paa den huide ſand oc vaare gantſke glade / Oc denne vaar den Stad / i huilcken Tarſia vaar.

Paa den ſamme dag ſom de komme ind ſaar Staden / da vaar der en ſtor Høytid i

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Staden / i huilcken huer Mand giorde sig glad / mand hørde Piber / Basuner / Trometer / oc alle haande Glædskaff. Der Appolonius det hørde / spurde hand Skipperen at / huad der vaar paa færde/ oc huad det betyde. Skipperen suarede / Herre/ giff offuer at sørge / dig bør i dag at vere glad/effterdi at wi ere kommen til en Stad/ vdi huilcken huer mand giør sig glad. Appolonius suarede/oc sagde: Ah Herre Gud/ at huer mand giør sig glad vden ieg / Det er vel tilbørligt / at mit Folck som vndkomme fra det grumme Haff giøre sig glade/ men mig bør alene at sørge for oss alle. Saa lod hand kalde sin Køgemestere til sig/ oc sagde til hannem / ieg giffuer mine tienere thi stycker Guld / at de skulle kiøbe derfaare / huad dem lyster / oc giøre sig glade i denne Høytid / Men ingen skal legge mig nogen Glædskab faare / Huo sig der til vil fordriste / Hannem skal mand sla Been oc Arme sønder paa / oc Køgemesteren beskickede alting effter Appolonij vilie oc befalning / De sette sig til Bords oc giorde sig gantske glade/ effter den effne oc de vilkaar som da vaar paa færde / oc der de sade i deris beste Glædskaff / Da kom Athanagora (Printzen offuer Staden) gaaendis ved

E 7 v

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

strandbrynen/at beſee de Skib ſom der vaare indlagde.

Oc hand gaff beſynderlige act paa Appolonij Skib/ fordi at det vaar altſom ſubtiligſt vdſtafferit/ oc hand ſaa Folckit giøre ſig glade i det Skib / faſt ydermere end i noget andet / Oc hand ſagde til ſine Tienere. Dette Skib behager mig beſt aff alle diſſe her ligge / det er i alle made ſubtilige vdred / det maa vere en mectige Mand ſom det tilhører.

Som Appolonij Folck hørde / at hand roſede deris Skib/ hilſede de hannem/ oc vaa-
[Œ 8r] re ydmy- | gelige begierende / at hand icke vilde forſmaa dem men komme ind i ſkibet/ og giøre ſig glad med dennem / Athanagora tog fem Svenne med ſig og gick med en god Villie i Skibet til dem / ſætte ſig til Bords/ og giorde ſig glad / hand tog ti ſtycker Guld af ſin Pung / dem lagde hand paa Bordet / og ſagde. I gode Mænd dette Guld ſtencker jeg eder til at forøge eders Glædſkab med / jeg vil icke forgievis være kommen til Eder / da tackede de hannem ydmygelige alleſammen.

Men der Athanagora ſaae de deylige Mænd ſidde ſaa tuctelige til Bords / kaldede hand Skipperen til ſig og ſagde: Hvilcken af alle diſſe deylige Mænd er deris Hø-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

vitzmand? Skipperen sagde: Vor Høfvitzmand ligger nederst i Skibet / der som det største Mørck er/og sørger/ thi hand haver mist sin Daatter og sin Hustru / og hand vil døe i Havit. Athanagora kaldede en af Appolonii Tienere til sig / som hed Ardelius og sagde til hannem: Ardeli jeg vil gifve dig to stycker Guld for din Umage / gack ned i skibet til eders Høvitzmand / og sig hannem saa / Athanagora en Høfding over denne Stad / lader dig kierligen bede/ at du vilt opstaa af dette Mørck / og gaa op til Liuset til hannem. Ardelius svarede. Ja Herre Athanagora / veedst du hvor jeg kand faa at kiøbe to Arme og to Skinnebeen igien / for to Gylden / de som kunde saa vel tiene mig som de jeg nu haver / da vil jeg gierne gaa dit Bud / men veedst du icke det / da befal en anden dit Erende/ mig haver du intet af / fordi at vor Høvitzmand haver sæt saadan en Løn/at hvo som taler til hannem / eller husvaler hannem med it Ord / hannem skal mand slaa Beene og Arme sønder paa.

Athanagora sagde: Det er meget svart/ dog saa hand haver givet og sæt denne Lov over eder / som ere hans egne Tienere / og icke over mig: Hvad er hans Nafn? Ardelius sagde / hand heder Appolonius.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Der Athanagora hørde det Nafn/ tænckte hand ved ſig ſelf / Tarſia haver jo ſagt for mig at hendis Fader hed Appolonius. Ardelius viiſte hannem Veyen / og ſagde til hannem hvor hand laa / da gick hand ſtrax ned i Skibet / og fick at ſee hvor Appolonius laa meget Sorgefuld og bedrøvit / med it langt Skæg / og it kloddit Hovit i ynckelige Maade / hand hilſede hannem og ſagde: Hil være dig Appolonii.

Da meente Appolonius / at nogen af hans egne Tienere hafde talet til hannem/ thi bleſ hand overmaade vred og fortørnet/og vende ſit Hovit til hannem/ſaae meget u-blideligen paa hannem. Som hand da fornam / at det icke var nogen af hans egne Tienere/ men ſaae at det var en gandſke deylig fremmet Mand/ vel klæd og pryded med adſtillig dyrebar Klenodie / ſpegede hand ſin Vrede / og tavgde ſtille / vende ſit Hovit fra hannem igien / og ſvarede hannem icke et Ord. Athanagora talede dog fremdeelis til hannem og ſagde: Appolonii / jeg veed vel at dig forundrer at
F 1r jeg en fremmet / og aldelis en u-‖bekient Mand / kommer ſaa hid ned til dig / oc hilſer dig ved dit rette Naffn. Giff act paa oc forſtaa huo ieg er / ieg heder Athanagora oc er en fuldmectig Herre offuer denne

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Stad Machilenta. Jeg kom vdi dag hid til Stranden / at beſee diſſe Skib her ligge / oc der vaar intet blant dem alle der mig behagede ſaa vel / ſom dit Skib / Fordi at det er meget deyligt vdſtafferet. Dine ære- fulde Tienere bøde mig ind til ſig i Skibet / at ieg ſkulde en liden ſtund giøre mig glad met dem / det giorde ieg gierne met en god vilie / ieg ſpurde effter deris Høffuitzmand / Da ſagde de mig der aff / huorledis du ligger her nedre i Mørcket / oc acter at ſørge dig ihiel / Der ſaare gick ieg her ned til dig / Om ieg maa tage dig aff dette Mørck op i Liuſſit met mig / mig haabis du ſkalt end faa en god huſualelſe met megen Glæde / effter denne ſtore ſorge oc bedrøuelſe. Appolonius lætte ſit Hoffuit op / talede til Athanagoram / oc ſagde: Herre / Ehuo du eſt da gack i fred / giør dig glad met mine Tienere / oc ſticke alting effter din egen vilie / mig ſømer ingen Glædſtaff / thi ieg er icke verdig der til / Mig lyſter huercken at Æde eller at Dricke / Men her vil ieg ligge oc forbide Døden.

Da bleff Athanagora ſaa vnderlig aff ſaadant ſuar / oc formerckte at hand kunde ingen fremgang faa met hannem / Thi gick hand op i Skibet igien / oc ſagde: Det er icke mig mueligt / at faa eders Herre hid

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

op aff dette Mørck / hand vil der bliffue /
F 1 v oc der vil hand Dø / Huad Raad | ſtulle wi
da faa / At wi kunde met nogen lempe ven-
de hannem aff ſit ſind oc opſæt / Men lad
ſee / wi ville met Guds hielp finde paa go-
de raad / hand maa icke ſaa raade ſig ſelff /
oc hand ſagde ſtrax til en aff ſine Tienere:
Gack met en haſt til Rufferen / ſig hannem
at ieg lader hannem gierne bede / at hand
vil ſtrax ſende Tarſiam hid til mig / Hun
haffuer Engle viſdom oc ſnildhed hos ſig
met altſomſtørſte lempe / Hun ſkal end ſaa
ſnart kunde vende hannem aff ſit opſæt /
Gud maa hielpe / oc Lycken maa volde. Ach
huilcken en ſtor ſkade vaare det at ſaadan
en Mand ſkulde ſaa Dø.

Tarſia kom i Skibet / Oc Athanagora
ſagde ſtrax til hende / Min gode Tarſia / ver
du vel kommen / Huor er nu din Kaanſt?
Huor er nu din Viſdom? Huor er nu din
ſubtilige ſnildhed? Huor er nu din ſøde vel-
tale? Haffuer du i alle dine dage lært no-
get / da giøris det nu behoff / Herren off-
ner dette deylige Folck / ligger nedre i Mør-
cket / oc begræder ſin Høſtru oc ſin Daat-
ter / Der vil hand Dø / Hand vil icke lade
ſig huſuale aff ſine Tienere eller nogen aff
ſine gode Mend / gack ned til hannem oc
bruge alle de Kaanſter du haffuer lært /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

at du kant faa hannem hid op aff mørckit til Liussit/giør din største flid/huo veed om Gud vill vende hans store sorge omkring til store glæde formedelst dig/Kant du vdrette oc fuldkomme dette/da vil ieg giffue dig trediue stycker guld oc trediue stycker sølff/ oc end|vil ieg der til met frelse dig fra Rufferen i trediue dage / at dig skal intet skade til din Jomfrudom. S 2r

Der Tarsia hørde dette løffte / bleff hun gantske glad / oc gick strax frimodelig ned i skibet til Appolonium / hilsede hannem/ oc sagde: Hil vere dig ehuo du est som ligger her i Mørcke / du skal det vide / at ingen besmittet quinde kommer ned til dig at hilse dig / men en klar oc skær Jomfru / huilcken der mandelige haffuer beskermet sin Jomfrudom endog hun haffuer verit oc end nu er i stor fare / oc forsøgt yncke-lig oc jemmerlig modgang. Da begynte Tarsia at siunge saa offuermaade sødelige oc lystelige/ at Appolonius forundrede sig der paa/Meningen af samme vise som hun sang var saa.

Jeg omgaas huer dag met it wbequemt leffnet / oc ieg fører dog icke selff noget wskickeligt leffnet.

It deyligt Rosen kand icke forkrenckis til

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſin deylighed / endog / det ſtaar oc voxer iblant Tiſtel oc Torn.

Jeg er veldelige tagen aff ſørøffuere / oc der met frelſt aff de Hender / ſom mig ſkulde døde.

Nu er ieg giffuen en Ruffere i hender / oc ieg haffuer alligeuel beholdet min jomfrulige bluſel.

Men viſte ieg huor min Fader er / Da vaare ſaadan Modgang altſammen forglemt / oc ingen Glæde kunde vere mig ſtørre.

Jeg er født aff Kongelig ſlect / mig haabis end en gang at glædis / naar ſom modgang faar|ende / oc ſorg ſlaeſſ ihiel aff Taalmodighed oc lætſindighed. f 2 v

Du gode Herre / giør du oc ſaa her effter / giff offuer at ſørge / Sæt graaden offuer en ſide / Tag dig it læt Sind faare met Taalmodighed / løfft dit Hoffuit op / oc betee Himmelen dit Anſict / betenck at Gud er den / ſom baade ſkaber oc regerer Menniſken / hand haffuer mact oc kand altid giffue huſualelſe met Glæde oc fryd / effter ſorge / ſuck oc bedrøffuelſe.

Appolonius løffte ſine øyen op oc begynte at ſee paa Jomfruen. Siden reyſde hand ſig offuer ende / oc ſette ſig hoff hende met ſaadanne ord. O du Ædele Jomfru / Ve

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

mig arme oc vsle Mand / huor lenge oc
suarlige strider ieg met sorge oc bedrøuel-
se. Jeg tacker dig oc din store Vijsdom / for
saadan Trøst oc husualelse / som du nu ha-
ffuer giort mig / det skal ieg aldrig forglem-
me saa lenge som ieg maa leffue. Haffuer
Gud oc Lycken forseet / at ieg nogen tid skal
komme til mit Land igen / oc met nogle
lempe vnduige noget aff min store sorge oc
mangfoldelige bedrøuelse / Da skal ieg for
din skyld komme hid igien / om det kand
vere mueligt / At ieg kand antuorde dine
Forældre dig igien / besynderlige nu ieg
fornemmer / at du est aff Kongelige slect /
Men annamme nu paa denne tid thu hun-
drede Gyldene / oc gack der met fra mig /
Lad ingen paa denne tid tuinge dig til / at
giøre mig nogen ydermere Husualelse / Jeg
vil giffue mig til sorge oc graad igien / som
tilbørligt er. Tarsia | anammede Guldet ſ 3 r
oc gick op vdi Skibet igien til Athanago-
ram / hand sagde til hende / Huad skal det-
te vere at du kommer igien / oc haffuer in-
gen fruct giort / vilt du icke mistunde dig
offuer den Mand / som vil sla sig selff ihiel
met sorge oc bedrøffuelse. Hun suarede /
Jeg haffuer giort det ieg kand giøre / hand
gaff mig thu hundrede Gyldene / oc bad
mig gaa fra sig.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Athanagora ſagde: Icke ſaa / Tarſia / det maa icke ſaa offuergiffuis / ieg vil giffue dig fem hundrede Gyldene/gack ned til hannem igien/ oc brug dit beſte / faa hannem ſit Guld igien / oc ſig at du begerer hans befrelſſning oc Salighed/oc icke hans Penninge.

Da gick Tarſia til Appolonium igien / ſette ſig hos hannem / oc ſagde: Du ædle Herre / vilt du io bliffue vdi dette Mørck met ſorge oc bedrøffuelſe / da tilſted mig alligeuel at ſide nogen ſtund hoſſ dig / at tale met dig/ Jeg vil ſette dig nogle Spørſſmaal frem / kand du dennem forklare/ Da vil ieg beholde din Gaffue oc Skenck / kant du oc det icke giøre / Da vil ieg antuorde dig din Gaffue igien / oc der met gaa fra dig. Paa det at Appolonius icke ſkulde tage ſin gaffue igen oc hand icke ſkulde ſynis at forſmaa Jomfruens ſnilde oc viſe tale/ ſagde hand: Endog at ingen huſualelſe kand hielpe mig aff min ſorg oc bedrøffuelſe / ſaa vil ieg alligeuel / paa det ieg icke ſkal miſte din viſe oc klaage tale/høre huad du vilt ſette frem / Spør mig nu at / huad ſom dig lyſter/ oc gack ſiden fra mig/
f 3 v ieg beder dig at du ‖ icke lenger behindrer mig tiden / vdi hvilcken mig bør at græde oc ſørge. Hør mig nu / ſagde Tarſia.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Jt Hus er til ſom ſpringer paa Jorden oc tilbage igien / Huſit kand mand høre/ men Gieſten ſom i Huſit er / kand mand icke høre/alligeuel naar Huſit gaar da gaar oc ſaa Gieſten met Huſit. Du eſt en mectig Herre / ſom ieg formercker / oc vel ſiunis paa dig / dig bør at vere ſnildere end ieg er / Forklare mig dette Spørſſmaal. Appolonius ſagde:

Det Huſſ ſom høris paa Jorden / det er en Bølie / Gieſten ſom i Huſit er / oc icke høris det er Fiſten/ hand løber om met Huſit. Tarſia ſagde: Jeg er ſom Skouens langhed oc deylige Daatter/ Endog ieg haffuer mange met mig i følge oc Selſkaff / løber ieg mange atſkillige Veye ſaa ſnart oc ſaa haſtig/ at intet Menniſke kand kiende eller ſee mine Fodſpor / huor ieg far frem.

Appolonius ſagde: Vaare det bequemt at min Sorge vilde oc maatte det tillade oc tilſtede / Da vilde ieg lære dig meget / ſom du icke kant / Dog aff ſaa vng it Menniſke ſom du eſt / kand ieg icke nock forundre mig paa din Snildhed oc ſøde Veltale/ Saa vil ieg nu forklare dit Spørſſmaal. Skoffuens Daatter/ ſom løber mange veye met meget Selſkaff / er it Skib ſom løber igiennem Søen / hues fodſpor intet Menniſke kand finde.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Saadanne mange wtallige ſubtillige Spørſſmaal ſette Tarſia frem faar Appo-
F 4r lonio/ paa huil-‖cke hand giorde hende god forklaring / indtil ſaa lenge at hans ſtore Sorge oc Bedrøffuelſe betog hannem at ſnacke ydermere met hende/ Der faare ſagde Appolonius: O du gode oc ædele Jomfru / min ſorge oc bedrøffuelſe vil icke nu lenger tilſtede mig at tale met dig/ Jeg beder dig / at du nu vilt anamme hundrede Gyldene / oc gaa ſtrax fra mig / oc ingen Glædſkaff ſette mig ydermere faare / men lade mig nu met fred begaa den deel/ ſom ieg haffuer tagit mig faare. Tarſia ſagde: Ney / du gode Herre / Jeg kom icke til dig for dine Gaffuers ſkyld / Men aleniſte at ieg vilde met min huſualelſe drage dig fra Døden oc til Liffuit / oc aff dette Mørck til Liuſſit / Oc der med kaſte Tarſia alle hans Gaffuer vdi hans ſtød igien / oc ſagde: O huor ynckelige / oc huor wbegribelige ſkade vaare det / at ſaadan en mand oc forſtandig Herre (forſøgt vdi alle Kaanſter) ſkulde ſaa jemmerlige ſørge ſig ihiel / Lad aff at ſørge / oc tro fuldkommelige at den Almectigſte Gud haffuer mact at giffue dig baade Høſtru oc Daatter igien/ før end du døer / oc tenck at det hører ingen forſtandig Mand til at ſørge / Thi ſtor ſorge

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bær ſin Herre ingen Løn igen / vden den ſom ond er / oc i det ſamme kaſte Tarſia ſig omkring Appolonij Halſſ / hun begynte at drage / oc vilde haffue hannem op udi Liuſſit met ſig / Oc der aff bleff Appolonius fortørnet / ſaa at hand ſtøtte hende fra ſig met Hender oc Føder / Oc hun falt tilbage oc ſtøtte ſig / ‖ at Blod gick aff hendis Næſe oc rant ned paa hendis Kindbeen. 5 4v

Da ſtod hun op igen / ſette ſig hoſſ hannem begynte beſtelige at græde / oc ſagde ved ſig ſelff / ſaa høyt alligeuel / at Appolonius det kunde høre. O du Gud / ſom haffuer alting i din mact / acte min Taalmodighed / oc ſee (naar det er din benedide vilie) til min ſtore modgang / ſom ieg haffuer nu / oc verit vdi aff førſte oprindelſe / Jeg er født i den wmilde oc vrede Bølie / oc ſtrax ieg vaar født døde min Moder paa Søen / wuerdig at bliffue begraffuen her paa Jorden ſom andre Menniſke / dog ſaa / at min Fader lod legge hende i en Kiſte met Guld oc dyre Clenodie / oc kaſte hende offuer borde / huor hun kom til Lands / det maa Gud vide / Jeg veed det icke / Siden der min Fader kom til Lands / befalede hand mig i Tarſo nogle wmilde Menniſke i Haand / ſom vaar Strangulio oc Dioniſiades.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Men der min Fostermoder Ligoridon vaar Død / Da vilde de ladet myrde mig/ haffde icke Sørøffuere frelst mig aff wmilde Hender/de førde mig i en whøffuist Ruffers Hender. O du veldige Gud / ieg setter al min sag i dine hender / naar din vilie er da see naadelige til mig arme Pige / at ieg maatte leffue den Dag / ieg kunde see min Fader Appolonium.

Der Appolonius haffde hørt disse yndelige Klagemaal oc varafftige tegn/ ladde hand sine Hender sammen / løffte sine øyen op mod Himmelen / oc sagde:‖

f 51r

O du Barmhiertige Gud/du som seer offuerst aff Himmelen / oc nederst paa Haffsens bond / du som kant obenbare alle lønlige ting / benedidet oc loffuet / vere dit naffn til Euig tid / amen.

Saa drog hand Tarsiam til sig oc taag hende i sin faffn / kyste hende for sin Mund met glæde / saa at hand aff stor glæde begynte at græde bitterlige oc sagde.

O min alsomkieriste Daatter / mit Liff min Siæl / oc min Trøst / Jeg skal icke Dø for din skyld / Jeg haffuer fundet hende / for huilcken ieg vilde mist mit Liff / oc giffuet mig i Døden / Oc strax raabte hand met høy røst / oc sagde:

Alle mine Tienere/oc alle mine Venner/

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

løber faſt oc ſkynder eder at giøre ende paa min graad / min ſorge oc all min bedrøffuelſe.

Denne Røſt hørde hans Tienere op i ſkibet/ oc løbe haſteligetil hannem / oc Athanagora løb met dennem. Som de komme ned i Skibet til hannem/ funde de hannem ſidende at græde aff ſtor glæde / oc haffde Tarſiam i ſin Arm. Da ſagde hand til dem/ Her mue i ſee min eniſte Daatter/ for huilcken ieg vilde ſørget mig ihiel / Her mue i ſee mit Liff/ min Siæl mit Haab oc al min Trøſt.

Da bleff der ſaa ſtor Glæde / at Athanagora oc alle Appolonij Tienere oc gode Mend græde met hannem aff ſtor Hiertens glæde. Appolonius reyſde ſig op / kaſte aff ſig ſine ſørge Klæder/oc førde ſig i Kaaſtelige dyrebare Klæder hand betede dennem alle it deyligt mildt ‖ Anſict / Saa at huer mand ſagde / at der torde ingen mand lenger ſpørie at / om Tarſia vaar Appolonij Daatter eller ey/ Fordi at deris Anſict vduiſde det ſaa / At ſiun maatte gaa faar ſaffn. Tarſia tog ſin kiere Herre Fader i ſin Arm / kyſte hannem tre eller fire gange faar ſin Mund/ oc ſagde til hannem: Min alſomkieriſte Herre oc Fader:

Gud vere loffuit til Euig tid/ at ieg haff- f 5v

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

uer leffuit denne Dag at wi ere komne tilſammen igien / oc at ieg maa leffue oc dø met dig / Hun ſagde ſin kiere Herre Fader Appolonio fra første til ſidſte all ſin Hiſtorie / Beſynderlige huorledis den Ruffere vdi Staden haffde kiøbt hende / oc giffuet ſtølning offuer hendis jomfrudom oc huorledis hun alligeuel aff Guds forſiun oc Athanagoræ hielp haffde beuaret ſin Jomfrudom wbekrencket.

Athanagora befryctede ſig ſtorlige at Appolonius ſkulde giffue nogen anden ſin Daatter end hannem / hand falt ned paa ſine Knæ for hannem / oc ſagde: O du veldige oc mectige Herre Appoloni / ieg er en Høffding offuer denne Stad / Jeg er den ſom haffuer hiulpet oc beſkermet din Daatter / at hun end er en ſkær oc reen Jomfru / Jeg er den / ſom er aarſage der til / at Tarſia fick ſin kiere Fader at ſee oc kiende hannem / Jeg beder oc formaner dig for den Gud / ſom haffuer giffuit dig denne ſtore Glæde at du ſaa haffuer fundet din kiere Daatter Tarſiam / for hues ſkyld du vilde ſlagit dig
[F 6r] ſelff ihiel met ‖ Sorrig og Bedrøvelſe / at du ingen anden vilt give hende til ſin Ecte Hoßbonde / at leve og døe med / uden mig.

Appolonius ſvarede hannem og ſagde: Athanagora / dine Velgierninger tvinger

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

mig dertil / at jeg icke kand eller vil ſige noget eller giøre imod din Villie og Begiering/ at min kiere Daatter Tarſia ſkal have dig til ſin Stalbroder / og Ecte Hußbonde dog maa det icke andet være/end at jeg ſkal hefne mig over den Ruffere / ſom haver kommet min Daatter til ſaadan Vanære.

Da gick Athanagora ſtrax ind udi Staden / lod forſamle alle Borgerne / og ſagde til dem: Paa det at all Staden icke ſkal forderves / for it ont Menniſkis ſkyld / da ſkulle J vide / at Tarſie Fader / en vældige Konge af Tyro/Kong Appolonius er kommen hid / hand acter at forſamle en mægtig ſtor hob Skibe / med overmaade meget Folck / med hvilcke hand vil forderve vor Stad / for den ſtore Forſmedelſe og Vanære/ſom Rufferen her i Staden haver giort hans Daatter.

Der dette var ſagt/ løb det meenige Folck af Staden / ſaa vel Qvinder ſom Mænd/ til Kong Appolonium / baade at de vilde ſee hannem / og at de vilde begiere Raade af hannem. Da ſagde Athanagora fremdelis til alt Folcket: Ville J at vor Stad icke aldelis ſkal fordervis / da raader jeg eder / at J lader Rufferen komme for Appolonio.

Og de bagbunde ſtrax Rufferens Hæn-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

der paa hans Ryg / og droge hannem for Appolonio / som hand sad paa sin Kongelig Domstoel / og hafde ført sig i dyrebare Klæder/toed sit Hovit/og ragit sit Skæg/ og sætte sin Kongelige Krone paa sit Hovit / og hans Daatter Tarsia sad hos hans Side.

Da talede Appolonius til alle Borgerne / og sagde: J gode Borgere / J see nu alle Jomfru Tarsiam/hvorledis hun i Dag er kient og paafunden af sin Fader / denne slemme fule Ruffere som her nu staar/haver af all sin Magt og i allemaade været hende fortrædelig og under Øyen/og giort sin største Flid dertil at hand vilde føre hende i skam og skendsel / og stor Vanære/ som ‖ vel kunde paahenge til Euig tid/ hand vilde icke lade sig saadant betage/ huercken for Gunst / Gaffue eller Venskaff. F 7 r

Jeg er begerende / at i skicke min Daatter heffn oc ræt for det Hoffmod / som hende er giort.

Den menige Almue / Mend oc Quinder robte / oc sagde: Rufferen skal kastis paa en Jld oc brendis / Men Jomfru Tarsia skal haffue alt hans Gods oc Rigdom / oc Rufferen bleff strax kast paa en Jld. Der næst sagde Tarsia til Rufferens Fogit/formedelst din hielpe er ieg end nu en Jom-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

fru / Der faare giffuer ieg dig frihed / Oc hun gaff hannem saa der til met / Tu hundrede Gyldene.

Siden lod hun kalde til sig alle Rufferens Quinder / oc gaff dennem alle frihed met store Gaffuer.

Der næst talede Appolonius til alle Borgerne oc sagde: J gode Borgere / ieg tacker eder alle for de velgierninger / Som i nu haffue beuist mig oc min Daatter / oc der faare giffuer ieg eder nu til eders Stads forbedring halfftredieſinds tiue vecter Guld.

Borgerne buckede deris Knæ / oc tackede hannem ydmygelige / Oc de lode strax støbe en støtte aff Kaaber oc reysde hende op mit i Staden / oc lode saa scriffue neden paa Foden aff Støtten.

Her staar ieg til Euig almindelse/
At huer Mand skal kunde paa mig see.
At Kongen aff Tyro vaar Staden huld / | 57v
Oc gaff disse Borgere meget Guld.
Hans Daatter Tarsia kyst oc from/
Hun oc denne Stad til gode kom.

Nogle dage der effter / gaff Appolonius Athanagoræ sin Daatter Tarsiam til sin Ecte Høstru. Da bleff der en offuermaade stor Glæde offuer den gantske Stad. Der det vaar giort/ gick Appolonius til Skibs met

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſin Suoger Athanagora / oc met ſin Daatter Tarſia / oc met alle ſine Tienere / hand haffde i ſinde at vilde ſtrax drage hiem til ſit egit Rige / oc reyſſe dog paa hiemueyen til Tarſum.

Men Guds Engel gaff hannem til kiende i en Søffn / at hand ſkulde ſtrax fare til Epheſum oc naar ſom hand did komme / ſkulde hand gaa i Templen met ſin Suoger
f 81r oc ſin Daatter / ‖ der ſkulde hand falde paa ſine Knæ / oc ſcriffte obenbarlige met en høy Røſt / all den Wlycke oc Modgang / ſom hand haffde verit i fra ſin barndom oc til den tid / ſiden ſkulde hand fare til Tarſum

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc heffne ſin Daatters forſang oc den wret ſom hende vaar ſteet.

Aff denne Paamindelſe bleff Appolonius gantſte vnderlig / oc gaff ſin Daatter oc Suoger ſaadant tilkiende. Hans Suoger Athanagora oc hans Daatter Tarſia bade hannem giøre huad ſom hannem ſiuntis ſelff beſt at vere/ Saa gaff hand ſtrax Skipperen befalning / At hand ſkulde ſette ſin kaaff til Epheſum / ſtrax der hand nu kom til Epheſum / tog hand ſin Suoger oc ſin Daatter met ſig/oc ſøgte Templet/oc dette ſamme vaar det Tempel/hoff huilcket hans Høſtru Lucina holt it gantſte Helligt Leffnit / iblant Preſterne oc andre Gudelige Quinder / ſom tilforn er berørt oc bemelt.

Appolonius vaar begerendis /at Mand ſkulde oplade Tempelens Dør/det ſkede ſaa ſtrax. Som nu hans Høſtru Lucina fick at høre/at did vaar kommen en mectige Kong met ſin Suoger oc met ſin daatter / førde hun ſig i purpur klæder/oc prydede ſit Hoffuit met dyrebare Clenodie oc en Dronninglige Krone / hun tog til ſig it gantſte deyligt oc høffuitſte quinde ſelſkaff/ oc gick ind i Templet / hun vaar ſaa gantſte deylige/at huer mand forundrede ſig paa hendis deylighed / men Appolonius kiende hende icke.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

f 8 v Saa gaff da Appolonius først Dyrebare Gaffuer til Templet / oc der næst tog hand til sig sin Daatter oc sin Suoger / oc falt paa knæ i Lucinæ sin Høstruis nærverelse / oc effter Engelens vnderuisning Scriffte-de hand obenbare met en høy røst fra før-ste oc til sidste / alt det Euentyr som han-nem vaar vederfarit / aff første Barndom til den nærverendis tid.

Men denne er hans bekiendelse / som her effter følger. Jeg er født en Konge aff Ty-ro / oc heder Appolonius Tyrus. Der ieg i min vngdom kom til Visdom / da forkla-rede ieg den vnde Antiocho sit Spørssmaal / paa det ieg vilde hafft hans Daatter til min Ecte Høstru / Men hand skendede selff sin egen Daatter / oc brugede lenge it ont wskickeligt Leffnet met hende / hand gaff stølning offuer mig at ieg skulde slaess i-hiel / ieg flyde / oc miste alt mit Gods oc Rigdom i det grumme Haff / Siden bleff ieg mildelige anammede aff Kong Alti-strate / huilcken der aff sin metfødde god-hed / gaff mig sin Daatter til min Ecte Høstru.

Der Antiochus bleff død / tog ieg min Hø-stru met mig / oc vilde fare hiem oc anam-me riget effter hannem / Da Fødde min Høstru denne min Daatter paa Haffuit oc

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

aff den ſamme fødzel bleff hun død / ſiden lod ieg beſlutte hende i en tæt Kiſte met meget Guld oc Dyrebare Clenodie / met huilcke hun maatte komme Erlige til Jorden / Oc faa en hederlige Begraffuelſe / ſaa lod ieg kaſte hende offuer borde / icke vden ſtor ſorge oc bedrøffuelſe. ‖ G 1 r

Siden befalede ieg nogle forbandede Menniſke at opføde oc optuckte denne min Daatter / oc reyſde ſelff til Egipten. Paa fiortende Aar der effter / ſom ieg kom til bage / oc begerede min Daatter igen / Da ſagde de for mig / at hun vaar Død. Jeg trode deris ord / ſom de ſagde mig oc gaff mig ſtrax inderlige til ſorge oc bedrøffuelſe / Jeg ſette mig faſt faare vdi mit ſind / at ieg vilde ſørge mig ihiel / Men vdi ſaadan min ſorge oc bedrøffuelſe ſtickede Gud det ſaa / at ieg fick min Daatter igien.

Der Appolonius talede diſſe Ord oc ſaadanne flere / begynte Kong Altiſtratis Daatter / Appolonij Høſtru at falde hannem om Halſſen / oc vilde kyſſe hannem / Men Appolonius ſtød hende fra ſig vredelige / Fordi at hand viſte icke at det vaar hans Høſtru / Da ſagde hun til hannem / met grædende taare. O du gode Herre Appoloni / huad giør du nu? Hui ſtiuder du mig ſaa foractelige fra dig? Du eſt mit

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Liff / min Siæl / oc al min glæde. Jeg er Kong Altiſtratis Daatter din kiere Høſtru.

Du eſt Appolonius en veldig Kong offuer Tyro / du eſt min Herre / Du eſt min kiere hoßbonde / Du eſt min Meſtere / ſom lærde mig ſubtilige Kaanſter / Du eſt den Skibbrudne Mand / huilcken ieg altid oc offuer alting haffde kier / icke for nogen wbeſtickeligheds ſkyld / Men for din Vÿſdom ſkyld.

Der Appolonius dette hørde / kiende hand hende ſtrax / oc Taare løbe aff hans
G 1 v øyen / aff ſtor ‖ glæde / hand kaſte ſine Arme omkring hendis Halſſ / oc ſagde:

Loffuit oc Benedidet vere den altſommectigſte Gud / ſom mig haffuer igien giffuit baade min kiere Høſtru oc min kiere Daatter / Da ſagde Dronningen / huor er min Daatter: Appolonius viſde hende Tarſiam / oc ſagde: Denne er din kiere Daatter / oc hun falt ſtrax Tarſiam om halſſen/Kyſte hende ſaar ſin Mund aff ſtor glæde met grædende taare.

Oc der gick ſtrax it almindeligt røcte aff/ offuer all Staden/ oc der omkring at Kong Appolonius haffde fundet ſin Høſtru i Templet / oc huer Mand glædis der aff. Siden gick Appolonius met ſin Suoger /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſin Høſtru / oc ſin datter til Skibs / vant op ſit Segel / oc kom vel til Antiochiam / oc anammede ſtrax det Rige.

Siden reyſde hand til ſit Fæderne Rige Tyrum / der giorde hand ſin Suoger Athanagoram til Kong vdi ſin ſted / oc Tarſiam ſin Daatter til en Veldig Dronning.

Siden ſeylede Appolonius met ſin Høſtru met ſin Suoger / met ſin Daatter oc met it Ærligt Kongelige ſelſkaff til Tarſum / der bød hand at mand ſkulde gribe oc tage fat paa Strangulionem oc hans Høſtru / oc lade dennem komme for hannem / hand lod forſamle den menige Almue / talede til dem alle / oc ſagde:

I gode Borgere aff Tarſo / haffuer ieg nogen tid verit eder imod i alle mine Dage / da ſiger mig det nu. Da robte de alle met en høy Røſt / oc ‖ ſuarede oc ſagde: Ney G 2r du haffuer verit oſſ met oc aldrig imod / wi ere redebone at gaa i Døden for din ſkyld/ Denne ſtøtte ſaa her ſtaar mit vdi Staden/ hun ſtaar til en Euig ihukommelſe / at du frelſte oſſ aff nød oc fra Døden.

Appolonius ſagde: Jeg antwordede Strangulioni oc Dioniſiadi min eniſte Daatter paa god tro oc loffue / men de vilde icke lade mig faa hende igen / i ſaa god tro oc loffue.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Der til ſuarede den onde Dioniſiades/ oc ſagde til Appolonium / O du gode Herre Appoloni / Huorledis kunde wi antuorde dig hende igen? Haffuer du to ſelff ſeet oc leſt hendis Titel paa hendis Graff / oc bemercket at hun er Død? ‖

G 2 v

Strax gaff Appolonius ſaa hemelige befalning/at mand ſkulde lade Tarſiam komme frem faar alt Folckit. Der Tarſia kom/ talede hun vredelige til Dioniſiadem oc ſagde: Dioniſiades / Tarſia ſom er opſtaaen fra de Døde / hun hilſer dig. Der den forbandede hund Dioniſiades fick Tarſiam at ſee/ bleff hun ſaa forfærdit at hun icke kun-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

de tale eller mæle mere end en Steen. Alle Borgerne forundrede sig / oc bleffue gantske glade.

Da bød Tarsia / at Dionisiades Fogit / som hende skulde haffue myrt / hand strax skulde komme frem / Til hannem talede Tarsia / oc sagde: Theophile / du veedst det best / stat der faare det obenbare til / Huo gaff dig befalning / at du skulde myrde mig? Theophilus sagde: Det giorde min Frue Dionisiades som her staar. Strax taage Borgerne Strangulionem oc Dionisiadem oc ledde dem vden Staden / Oc stenede dem baade ihiel.

Da vilde de oc saa slaget Theophilum ihiel / Men Tarsia frelste hannem oc sagde: Jeg beder nu for hannem / fordi at haffde hand icke giffuit mig tid oc stund / at bede mine gudelige Bøner / Da haffde ieg icke kommet Leffuendis aff hans Hender.

Siden gaff Appolonius Borgerne store Gaffuer til Stadsens forbedring / oc bleff siden vdi tre Maaneder i Staden hoss de fromme Borgere. Siden gick Appolonius til Skibs / hand vand op sit seil / oc kom vel til Pentapolim.| G 3r

Hand gick til Kong Altistratem / met stor Glæde / Men Kong Altistrates vaar paa den tid bleffuen meget Gammel.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Som hand fick nu at see sin Suoger / Sin Daatter / Sin Daatters Daatter / Oc hendis Mand / Da bleff hand glad aff alt sit Hierte.

Saa bleffue de der tilsammen / it helt Aar igiennem oc Leffuede met stor Glæde oc Kierlighed. Nogen tid der effter (i alle deris næruerelse) døde Kong Altistrates/ oc lod sit Rige / halffdelen Appolonio / oc halffdelen sin Daatter Lucinæ Appolonij Høstru.

Som dette vaar altsammen skeet/ da gick Appolonius en dag ved Stranden at spatzere / oc fick den Fiskere at see / som hannem hialp/ den tid der hand dreff Skibbruden der til Land. Da befalede Appolonius strax / at Mand skulde tage fat paa hannem / oc følge hannem til Palatzit.

Fiskeren bleff forfærdit / oc meente det skulde gielde hans Liff/da lod Appolonius hannem komme frem for sig / oc sagde til sine venner: denne Fattige Mand er den / Som først hialp mig den tid ieg vaar Skibbruden / hand gaff mig mad / delede met mig aff sine gamle Klæder / oc viste mig ret veyen til Staden.

Siden talede Appolonius til Fiskeren/oc sagde: Jeg er Tyrus Appolonius/Oc hand bød strax at Mand skulde giffue hannem

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

thu hundrede ſtycker Guld met Suenne oc Tieniſte Quinder/ oc giorde hannem til en Greffue ſaa lenge hand leffde.| G 3v

Gubernius vaar oc der hoff ſamme tid / hand falt ſtrax ned faar Appolonij føder/ oc ſagde: Her Appoloni/ betenck oc ſaa mig din Fattige Tienere / Jeg er Gubernius / ſom førſt bar dig den tidende / at Kong Antiochus vaar død.

Appolonius tog hannem ved ſin Haand/ reyſde hannem op / oc giorde hannem Rig/ Oc ſammeledis til en Greffue / ſaa lenge hand leffde.

DEr effter leffde Appolonius ſalig met ſin Høſtru Firesinds tiue oc fire Aar. Hand afflede en Søn met hende / den kalde hand Altiſtratem effter ſin Høſtruis Fader / hand giorde hannem mectig / oc til Konge i Kong Altiſtratis ſted. Selff regeret hand vdi Antiochia Rige / oc alle de Land ſom det Rige vaare vndergiffne/ met ſtor ſnildhed oc Viſdom/ oc haffde god Fred i alle ſine Dage. Alle de ſtycker ſom vaare hannem vederfarne/ beſcreff hand fra førſte til ſidſte / oc giorde hand tuende ſtore Bøger der om/ Hand forſtickede den ene til Templet vdi Epheſo / Det vaar der ſom hans Høſtru leffde ſaa lenge i Vidue leffnet / oc den anden Bog lagde hand i ſit Ei-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bri. Siden effter Guds vilie / bleff hand oc
hans Høstru død / oc leffue nu effter
Guds vilie Euindelige. Gud vnde
oss allesammen det Euige Liff/
met sig vdi det Euige Him-
merige / AMEN.‖

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Tristia qui pateris perfer, Sors tristia soluet,
Quod si non faciat Sors, tibi mors faciet.

Det er.

Du ſom her lider ſtor ſorge oc quid /
Lid met gaat taal oc ſlid din tid.
Thi enten ſkal Lycken din ſorg omuende /
Eller oc Døden giør der paa god ende.

FINIS.

Prentet i Roſtock aff Stephan Møllmand / i bekoſtning Laurentz Albrechts Borger oc Bogfører i Lübeck.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

THEAGENES OG CHARICLIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

En meget skiøn oc lystig Historie /
Om

Tuende Yor-
stelige Personer / Theagene oc Chariclia / huilcke aff en tuctig oc til-
børlig Kierlighed haffue inderlige elsket hin anden: Huorvdaff mand met synderlig lyst kand see oc erfare Lyckens vstadighed / oc huor mangfoldige oc atskillige wlycke oc fare de haffue vdstaaet / oc endelig huor alting er kommen til en Lyckselig oc ynskelig ende met dennem.

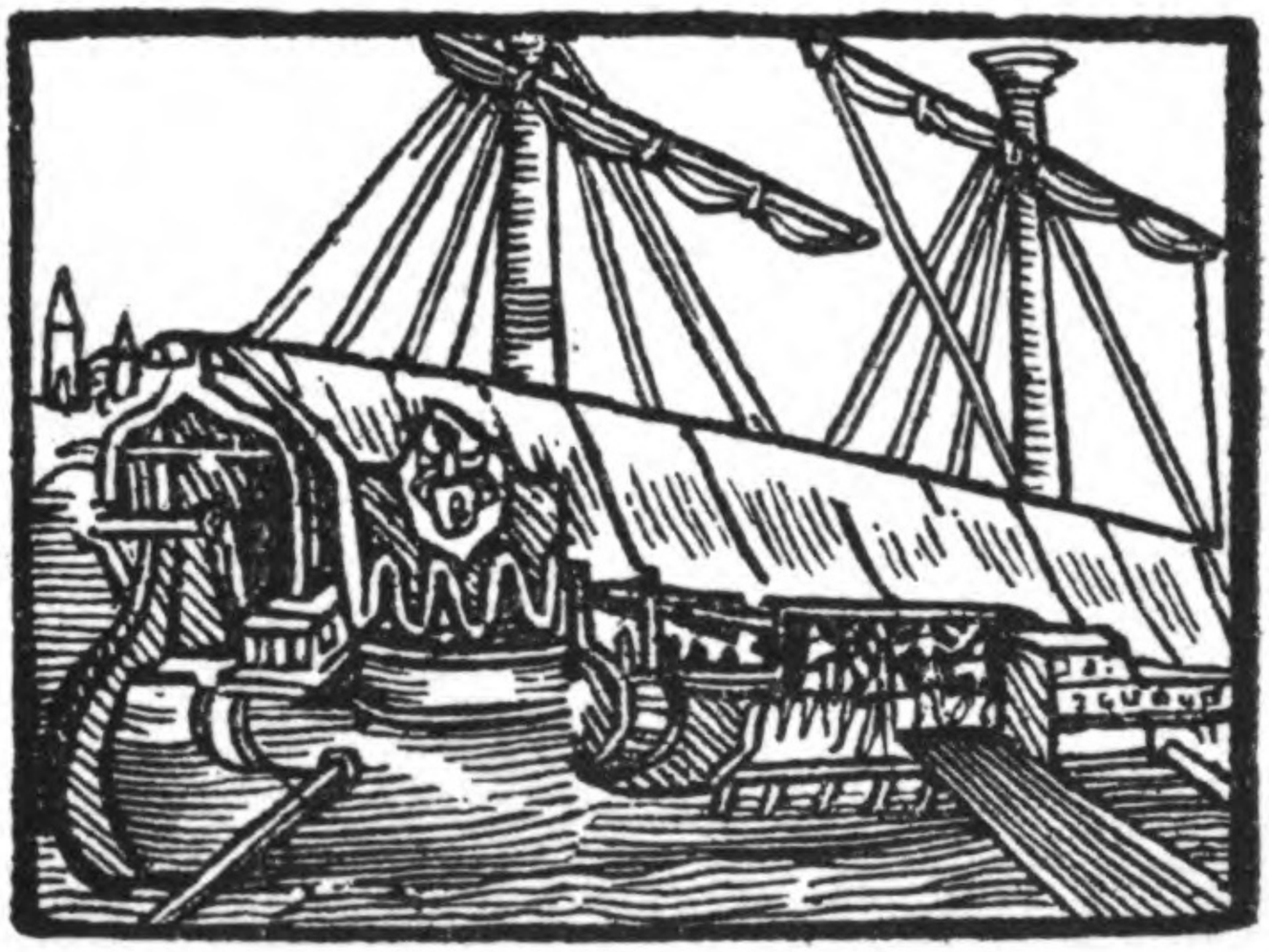

Prentet Aar 1636.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

U 2 r

Er vaar en Konning vdi Morenland / ved naffn Hydaſpes / huis Dronning hed Perſina / hun bleff en gang fructſommelig ved ſamme ſin Herre / oc fødde en Daatter / huilcken imod de Morers Natur vaar gantſke huid / vden at hun haffde en ſort Plet paa den ene Arm: Men Orſagen / huorfor denne deris Dotter blef huid fød / vaar denne: Efterdi Perſina hafde beſtuet det ſkøne Andromachæ Billede / ſom den tid hengde hoß Sengen / der hun vndfick ſin Dotter Charicliam / huorfor hun ocſaa fødde lige ſaa huid oc deylig en Daatter ſom dette Billede. Men nu befryctede hun ſig / at hendis Herre ſkulde miſtencke hende for Horeri / efterdi hun haffde ingen Børn hafft med hannem i tj Aar / giør hun hannem derfor viß / at Barnet døde vdi Fødſelet / oc bereder ſaa en ſtattelig Skat aff Guld oc Edeleſteene / der hoß legger hun en Skrifft / huor vdi hun haffde denne Hendelſe antegnet / paa det / om denne hendis Daatter ſkulde leffue nogen ſtund / hun da maatte vide / aff huad Herkomſt oc Stamme hun vaar / oc vdi ſamme Skrifft formaner ſin Dotter / at hun ſkulle forholde ſig tuctelig oc ærligen i hendis Liſs tid / huilcket er

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Jomfruers oc Quindekiøn-|neds ypperſte U 2 v
ſkat. Moderen lagde oc hoß denne Skat ſin
Troloffuelſe Ring/ ſom vaar offuermaade
koſtelig oc dyrebar / huilcken vaar hende
foræret aff hendis Herre / denne Ring be-
faler hun ſin Daatter troligen at giemme/
fordi der ſad en Ædelſteen vdi / ſom haffde
nogle hemmelige Dyder oc Kraffter vdi
ſig. Dette haffde hun altſammen i ſamme
hoßlagde ſkrift antegnet/ ſom det der i ſin
tid kunde komme hende til gaffn oc gode /
effterdi dog ingen kand vide/ huad lycke el-
ler wlycke hannem i ſin Liffstid kand hende
oc tilfalde. Dette Barn met ſine Klenodier
antvorder Perſina ſin tro Ven oc Raad Si-
ſimethri / hand tager Barnet til ſig / oc
haffuer det en tid lang ſaa hemmelig hoß
ſig. Der effter hende det ſig/ at Siſimethres
bleff forſent Legations viß aff ſin Herre oc
Konge / da tager hand dette vnge Barn
met ſig / kommer der met til Delphos / oc
der offuerantuorder hende en gammel
from Præſt til Delphis / ſom hed Charic-
les / oc met hende for^ne. Skat oc klenodie.
Hand kaldte hende effter ſit Naffn Chari-
cliam / oc tog hende an for ſin egen Daat-
ter / effterdi hand tilforn hafde hafft en
Daatter / huilcken aff Liunit oc Torden
vaar ihielſlagen den første Nat hun ſtulle

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ſoffue hoß ſin Brudgom. Der Chariclia
A 3r nu‖vaar voxen / begaff det ſig / at did kom
en vng Førſte af Theſſalia/huis Nafn vaar
Theagenes / til at offre den Gud Appolli-
ni/ huor Chariclia ſom en Appollinis Tie-
nerinde vaar til ſtede. Der hun ſaae Thea-
genem hoß Offeret / oc hand hende igien /
ſom ſkinnede af Skønhed oc Deylighed / op-
tendtis de i Kierlighed til hin anden / oc
end ſaa hart / at de begge to bleffue ſiuge
der aff. Men der ſammeſteds vaar oc en
gammel Præſt oc Læge / ſom hed Calaſi-
ris/ der hand i Sandhed haffde fornommet
begge deris Kierlighed imod hin anden /
hialp hand dem der fra / oc det i vnderlig
maade (ſom Heliodorus i ſin ſiette Bog be-
ſtrifuer) oc fører dem begge til Skibs / oc
drager ſelf met dem der fra. Da haffde Cha-
riclia formedelſt Calaſiris Liſt oc Snild-
hed / bekommet ſine Klenodier / ſampt ſin
Moders hoßlagde Skrifft / huor aff hun
haffde faaet Kundſkab om ſin Herkomſt /
oc haffde nu fuldkommelige ſat ſig fore at
begiffue ſig hiem til ſit Fæderneland / met
ſin allerkieriſte Theagene. Der de nu vaa-
re gangne til Skibs / huor Calaſiris tiente
dem troligen / oc de vaare komne der fra
noget Stycke vdi Søen/ bleffue de paa Søen
offuerjlede oc fangne aff it Røffuer Skib.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Der nu Sørøffueren Trachinus ſaae Cha-
ri-‖cliam / at hun vaar offuermaade dey- U 3v
lig / ville hand tage hende til Huſtru / oc
effterdi hand tenckte / at den gamle Cala-
ſiris vaar hendis Fader / talede hand han-
nem til der om: Huor til hand oc ſuarede/
at hand vel vilde gifue hannem hende/dog
met ſaa ſkiel / at de maatte vndgaa Døds-
ens Fare / ſom ſtod dem alle ſamtlig fore/
der ſom de haffde vegret hannem dette.
Midler tid taler Calaſiris ſom en gammel
ſnedig Ræff met Vnderhøffuitzmanden /
ſom hed Pelorus/oc forteller hannem i tro
maade (ſom Pelorus meente) at Jomfru-
en vilde heller hafue hannem end Trachi-
num: Men dette giorde hand ſaa liſteligen/
alt i den Meening / at de her offuer ſtulle
bliffue weens om Sagen / oc den ene ſaa at
omkomme den anden / paa det at Charic-
lia icke ſtulle nødis til at tage ved nogen/
vdi huis Hierte oc Sind den eniſte Theage-
nes vaar indeluct / oc haffde hun tuſinde
gange heller lat ſit Liff / om mueligt haf-
de været / før end hun ſkulde loſuet oc til-
ſagt nogen ſin Tro foruden Theagene. Det-
te Calaſiris liſtige Paafund gick an/oc kom
det til en blodig Strid for Chariclie ſkyld/
thi Pelorus kaſted Trachinum ihiel met en
Pundert / Theagenes drager ocſaa Suerd

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

aff Stede/oc dræber Pelorum/endog hand
bleff oc ſelff ilde ſaaret. Denne Slactning
gick an paa Landet / der ſom Trachinus
haffde tenckt at holde Bryllup / huilcket
bleff omvend til et Blodbad. Der nu dette
vaar ſkeed / ſad den bedrøffuede Chariclia
ved Haffsbredden / oc ynckeligen ſaa paa
den ſaarede Theagenem / der hun ſtulle
reenſe hans Saar / haffde hun en Kniff i
ſin Haand / huor met hun ville ſtucket ſig
ſelff ihiel/ der ſom hendis allerkieriſte The-
agenes haffde død. I det ſamme komme
der nogle andre Sørøffuere oc Mordere til
Lands/huilcke førſt forundrede ſig paa det-
te ælendige Spectackel/de ſaae paa den ſaa-
rede vnge Karl oc Chariclia / omſier for-
driſtede de ſig til (thi de viſte tilforne icke
andet / end der ſad en Gudinde ved Stran-
den) ginge hen til dennem /oc toge dennem
begge to fangne: I det kommer Calaſiris
bort fra dennem / men begge diſſe Sørge-
fulde Hierter bliffue bortførde. Nu hende
det ſig/ at der komme andre Sørøffuere off-
uer diſſe/oc toge dennem deris Roff oc Byt-
te fra / oc ſaa bleffue diſſe to vnge Folck at-
ter fangne. Den øffuerſte Sørøffuer tager
Charicliam ved Haanden / oc vilde føre
hende al-leene bort met ſig/ men den ſaar-
giorde Theagenem vilde hand lade ligge

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

der igien / hannem griber Chariclia an / oc holder faſt ved ham / oc ſetter en Kniff for ſit Bryſt/huor met hun vilde giffue tilkiende/at ſaa fremt hand icke vilde tage den ſaarede Theagenem met / vilde hun ſticke ſig ſelff ihiel / da bleffue de ſatte paa Heſte/ oc ført hen paa en Ø. Om Natten bleffue Theagenes oc Chariclia vel foruarede/dog kunde der ingen ſøffn komme paa den bedrøffuede Charicliæ Øyne/ men hun ſuckede oc græd bitterligen/oc ſagde ved ſig ſelff: O du Gud Apollo / du ſtraffer oß haardere end wi haffue fortient / haffuer du dog icke endnu tilfulde heffnt dig paa oß to arme Menniſter/ i det oß allerede er vederfarit? Wi haffue jo miſt vore Venner / Gods oc Eyendom paa Søen / der til met ljd ſtor oc wſigelig Modgang / oc ere nu vdi Sørøffuernis Hænder / ſom haffue oß fangne / oc hafue oß nu intet andet end hiertens Angeſt oc ſtor Nød at formode / naar ſkal det dog en gang tage ende met oß wſle oc elendige? Men Døden ſkal vende ſlig Smerte. Skulde en ſkiendelig Sørøffuere bekiende mig wtucteligen/ huor fra dog min hierte allerkieriſte Theagenes haffuer entholdet ſig / oc ingen vanære aff mig begeret? Apollo / vær du Dommer / jeg vil vel forekomme ſligt/at ieg kand beholde min Jom-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

frudom indtil døden / oc lade et erligt Røcte effter mig / vil jeg nu strax ende mit vnge Liff met dette sting. I det samme vogner Theagenes / oc hører disse sidste Ord / reyser hand sig hasteligen op / griber hende an / oc siger: Affstaa dit onde Forsæt / du klager vel intet wbilligt / men aff saadan Gierning skulle Guderne noget mere fortørnis / men ved Bøn oc Paakaldelse bliffue de ofz naadige / thi huad mectigt er / det vil endelig være firet oc bedet. Men der vaar oc en fangen aff Athen der paa samme Ø / hand hed Cnemon / hand trøstede disse to Fanger / thi de vaare hannem befalede oc offuerantuordede at forvare / denne samme haffde metlidenhed met dem / bevisste dem all villighed oc tienstactighed / oc lægte Theagenis Saar met en Vrt / huor met denne Sørøffuer vdi en hast pleyede at lægge sine Saar / eller naar nogen af hans bleff saargiort. Nu begynder her en ny Storm oc Wlycke / oc begierede Thyamus den øffuerste Sørøffuer Charicliam til Hustru. Denne Thyamus vaar en ypperste Præstis Søn til Memphis / haffde ocsaa selff forestaaet det høye Præstelige Embed en tid lang / oc vaar nu der met affsat aff sin egen Broder / huorfor hand nødis til at nære sig for- | medelst Roff oc Bytte / huilcket i de

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Dage icke vaar actet for nogen wærlig Handel.

Der nu denne Thyamus begierede Charicliam til Ecte / endog det gick hende vel hart til Hierte / lod hun sig dog icke anderledis forstaa / end at hun der vdi vilde samtycke met hannem / naar hun ickon haffde raadført sig met sin Broder (thi hun lod ingen vide andet / end Theagenes vaar hendis Broder) siden vilde hun giffue sit ja oc Samtycke der til / huilcket dog aldrig vaar kommen i hendis Hierte.

Der nu Theagenes dette fornam / at hun haffde giort Thyamo sligt Løffte / oc de vaare nu to allene / talede Theagenes grædendis til Charicliam / begierede at vide aff hende / huorledis de kunde tilsige huer andre deris Tro oc Kierlighed? Der til suarede Chariclia oc sagde: Det veed Gud / Kiere / besuære mig icke ydermere / jeg er dog tilforne nock bedrøffuet / huad mißtencker du? Kiender du icke endnu mit Hierte / huor jeg er til Sinds mod dig? Men at jeg haffuer kaldet dig min Broder / det er steed for den Aarsage skyld / at hand icke skulle forjffres imod dig / oc skille oß fra hin anden. Theagenes sagde / ‖ den tid du loffuede Thyamo din Ecteskabs Tro / oc neffnde der hoß Bryllups Dagen / haffde jeg heller

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ynſtet/at Jorden maatte ladt ſig op/oc opſlugit mig. Hun ſuarede / haffde jeg icke giort det/da haffde wi icke nu hafft forloff at tale met hin anden / ſaa haffuer jeg oc der met ſtillet hans Sind / at hand icke haffuer beuiſt huercken mod mig eller dig nogen Vold/ey heller taget mig fra dig/ſom hand dog vel haffde formaat / Jeg haffuer vel loffuet/ det ſom er aldrig kommen i mit Hierte / ey heller nogen tid komme ſkal / oc haffuer midler tid befalet oß Gud / hand ſkal vden tuiffl være oß Naadig / oc vende mit Løffte / ſom hand haffuer ſtaaet oß bj/ oc hiulpet oß aff mangen Fare. Lad dig oc intet andet mercke for Cnemon / end at det Løffte behager dig icke ilde / det jeg haffuer tilſagt Thyamo / thi ſaadan en Løgn/ ſom hielper den / der hende ſiger / oc icke ſkader den der hende hører/ er en herlig oc ypperlig Ting.

Der nu den berammede Tid kom / paa huilcken Bryllluppet ſkulle ſtaa / begaff det ſig/at andre Sørøffuere fulde ind paa denne Ø/da lod Thyamus formedelſt Cnemon giemme oc indlucke Charicliam i en dyb vndergrafuet ‖ Kule / huor vdi Thyamus haffde ſin fornemmeſte Skat oc Klenodie forvaret / men Cnemon oc Theagenem tager hand met ſig i Striden. Men at Cha-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

riclia der sammesteds icke døde aff Hiertesorg / vaar meere end vnder / effterdi hun haffde alt offuergiffuet sig / oc tenckte at hun aldrig skulde seet sin allerkieriste Theagenem igien. Men der Thyamus bleff fangen / komme Cnemon oc Theagenes til Charicliam igen. Men Thyamus haffde drømt den neste Nat før end hand bleff fangen/ huilcket bekymrede ham storligen / oc kunde hand selff der af slutte / at hand icke skulde nyde Chariclia / huorfore hand tenckte at omkomme Charicliam før end Striden begyntes / skynder sig derfor hen til Kulen/ i den meening/at hand vilde sticke Charicliam ihiel / paa det hans Fiender ey skulle bliffue hende deelactig. Nu vaar til Charicliæ store Lycke en Grækiske Quinde indkrøben i samme Kule / der at skiule sig for Fienderne / hun jamrede oc haffde sig i ynckelige maade/ denne samme sticker Thyamus ihiel / oc viste icke andet end det haffde været Chariclia / siden giffuer hand sig imod sine Fiender/ oc aff dennem bliffuer fangen oc bortført. Der nu Cnemon oc Theagenes komme i denne Kule (thi de haff- ‖ de forløbet Striden) finde 21 7r
de en død Quinde / oc viste Theagenes icke andet end Chariclia haffde stucket sig selff ihiel aff Sorg / kysser denne døde Krop tit

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc offte. / Cnemon rycker hannem saa sactelig hans Suerd aff Skeden / at hand der met icke skulle dræbe sig selff som hand haffde i Sinde / midler tid henter Cnemon it Liuß til at besee den døde Krop / da vaar det icke Chariclia. Men de funde hende leffuendis oc vel til paß / der de saae hin anden igien / danede de begge to / oc haffde moxen død aff glæde / men Cnemon vederqueger dem / oc lade de hin anden forstaa / om de nogen tid skulle komme fra hin anden / huad de da vilde skriffue paa Stads Porten / paa det den ene kunde vide huor den anden vaar bleffuen aff. Nu hende det sig / at Theagenes oc Chariclia sende Cnemon fra sig aff Kulen om en Afften / hand neffnde dem en sted / huor de skulle komme til hannem / paa det de tilsammen kunde komme deris kaaß aff denne Ø / men Chariclia oc Theagenes toge nogen ringe Kleder paa / oc haffde Chariclia bundet sine Klenodier sammen i nogle skidne Klude / oc der de vilde drage hen aff denne Ø / bleffue de atter fangne aff Sørøffuere / oc en Kiøbmand som hede Naosicles / kiøbte
A 7 v Charicliam / oc førde hen- ‖ de hiem met sig / men Theagenes bleff aff Høffuitzmanden ført hen til Babylon / oc der maatte tiene for Kongens Bord. Da kom dem at-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ter paa en ſtor Sorg oc Hiertens Bedrøffuelſe / effterdi begge diſſe Hiertens Venner bleffue ſkilde at. Nu kom den gamle Calaſiris/ huilcken da i lang tid haffde omreyſt hid oc did at opſøge Charicliam oc Theagenem / hand kom ind i Coſament til den Nauſiclem/ ſom haffde kiøbt Charicliam/ oc forteller Calaſiris hannem all denne Handel huor det vaar affløben/oc tingede hand met denne Nauſicle / forærede hannem en kaaſtelig Ring / at hand omſier offuergiffuer hannem Charicliam / oc der til met giør hannem anuiſning paa/ huor de ſtulle finde Theagenem. Calaſiris tager Charicliam til ſig / oc drager met hende til Memphis. Cnemon foer met Nauſicle til Grækeland / der de komme til Memphis/ faar Chariclia ſin allerkieriſte Theagenem at ſee / oc løber hen til hannem / ſom hun haffde været affſindig / i nogle paltede oc reffne Klæder. Men Theagenes kende hende icke / oc støder hende vredelig fra ſig/giffuer hende ocſaa en veldig Kindheſt / da talede hun til hannem det ſom de tilforne haffde offuerlagt‖met huer andre/ huor paa den ene ſtulle kiende den anden/ om det hende ſig at de komme fra hin anden ſom nu vaar ſteed / der hand ſaadant hører / falder hand hende om Halſen /

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc bleffue de paa begge ſider igien vederquægede aff glæde / dog denne glæde bleff ſtrax omvent til ſtørſte Hierteſorg / thi da ſtormede Wlycken paa ny igien / oc da begyntes deris ſtørſte Elendighed ret for alvor. Thi Oreondatis Ecte Dronning / en omflattig wtuctig Quinde/bleff optend aff Kierlighed til Theagenem / at hun oc aff wmaadelig Kierlighed maatte ligge ved Sengen oc bleff gantſke ſiug. Denne Dronning hed Arſace / hun haffde en gammel oprøriſke Hore hos ſig ſom hed Cibele/ hun fornam vel huad hendis Frue feilte / hende lader Dronning Arſace kalde for ſengen til ſig / begierer hendis Raad / oc beder/ at hun ſkulde nu prøffue alle hendis Konſter / lige ſom hun oc tilforn haffde tient hende i ſaadan Nød / hun ſkulde nu her vdi ingen fliid ſpare / huor met hun motte nyde den deylige Theagenis kierlighed/ellers maatte hun dø. Der denne wlycke begynte/ døde Calaſiris haſtelig om Natten i den StadMemphis/huilcken ſkulde haffue ſtaet dem bj met raad oc trøſt i denne ſag / Theagenes oc Chariclia begrede hannem ſom
A 8 v deris ‖ Fader oc Ledſager / men de maatte heller begræt den ſtore vlycke dem foreſtod. Nu gick den gamle Hore Cibele hen til Theagenem / oc vilde offuertale hannem met

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

søde Ord / at hand icken skulle komme til Arsace met Chariclia / huor de skulle haffue deris ærlige Vnderholdning. Theagenes lader sig offuertale/oc meente at hand vaar kommen i it got Herberg / huor de dog / baade hand oc Chariclia ginge saa got som i Dødens glubende Strube / oc siger Heliodorus / at Lycken haffuer denne Natur / i Dag giffuer hun fryd oc glæde / i Morgen sorg oc bedrøffuelse. Nu forsøgte Cibele alle Konster met Theagene/ hannem at offuertale/at hand skulde ligge hoß Arsace/oc giøre hendis Villie/ giorde hannem store Løffte oc Tilsagn/saa fremt hand her vdi vilde være Arsace til Villie / men alt saadant vaar forgæffuis. Der nu Arsace jo lenger jo hefftigere bleff optendt i Kierlighed / oc Cibele holt an vden affladelse / oc endelig vilde her paa haffue vist svar / erklerede Theagenes sig saaledis/at hand huercken kunde eller vilde samtycke met hende i slig wærlig handel/ der til vilde hand ey lade sig bruge / Guderne vilde visselig straffe hannem derfor / saa stod hannem ocsaa den store Fare for Øyne / at der som hand bevisste denne Miß-‖gierning 31r imod Kong Creondate / motte hand miste sit Liff. Nu hafde den hore Cibele en søn/ som hed Achemenes/ hand vaar Dronning

Arſaces Skienck / hand giffuer ſin Moder dette Raad/ at der ſom hun vilde forhuerffue det hoß Dronningen / at hand maatte faa Charicliam til Ecte/ da ville hand vel hitte paa de Middel oc Veye / at Theagenes ſkulle giøre Dronningens villie / huad heller hand vilde eller ey. Arſace tilſagde det Cibele met en høy Eed / at hendis Søn ſkulle hafue Charicliam til Huſtru / huilcken hun meente at være Theagenis Syſter. Der Chariclia oc Theagenes dette fornumme / begyntis en ny jammer oc Elendighed. Der nu Theagenes ſaae den ſtore Nød dem vaar offuerkommen / begierede hand aff Cibele / at hand maatte ſelff tale met Dronning Arſace / huor aff baade Cibele oc Dronningen bleffue ſaare glade/oc hafde et got haab /at Theagenes haffde nu bedre betenckt ſig. Cibele førde Theagenem i Dronningens Kammer imod Afften / oc ville Cibele ſaa hafue ſtaalet ſig vd fra dem/oc lade Theagenem bliffue allene hoß Dronningen / men Theagenes greb hende ved Klæderne/ oc ſagde: Moder i ſkal høre paa vor tale / thi i allene veed af denne
B 1 v handel/oc taler hand til Dronningen‖ſaaledis: Naadige Frue / wi arme fremmede Pillegrime tacke eder oc Guderne/ ſom haffuer giffuet oc vndt oß her it got Herberg

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc venlig Vndfangelſe. Men nu haffue i tilſagt Cibeles Søn min Feſtemø / thi hun er icke min Syſter / men min troloffuede Feſtemø / der ſom nu ſaadant ſkulde ſkee / at Achemenes ſkulde faa hende / da begierede jeg icke at leſue lenger / men vilde ſelff tage mig aff Dage / men vil nu Dronningen bryde ſit Løffte met Achemene / vil ieg i ſin tid giøre Arſaces villie. Dronningen ſagde: Jeg hafuer lofuet hende det paa min Eed. Der til ſuarede Theagenes: Den eed er i løß oc quit / thi i hafue lofuet Achemeni min Syſter / den ieg dog icke haffuer / det er jo vbilligt / at tage en hans Feſtemø fra / oc giffue hende en anden / effterdi i nu icke haffue hafft fuldkommen Kundſkab om denne Sag / er i icke plictig at holde ſamme Eed.

Der nu Achemenes merckte / at der vilde intet bliffue aff hans Frierj / bleff hand ſaare fortørnet paa Dronningen / diſligeſt ocſaa paa Theagenem oc Charicliam / oc tenckte at heffne ſaadant / drager derfor til Kongen Oreondatem / hannem gifuer hand tilkiende / huorledis hans Dronning hafde en deylig vng karl hoß ſig til Hoffue / met huilcken hun laa iet ‖ ſtammeligt Hore Leffnit. 2 r Der de nu ingenlunde kunde bringe Theagenem der til / giffuer Cibele Dron-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ningen dette Raad/at hun skulde lade Theagenem sette i Jern oc hardt Fengsel / oc huer Dag lade hannem hudstryge/ huilcket altsammen hand slet intet skiøttet.

Nu haffde Calasiris i sit yderste bedet sin Søn Thyamum (som haffde vdstøt sin Broder aff det høye Præste Embede / oc nu i hans sted vaar bleffuen ypperste Præst til Memphis) at hand skulde beuise disse to kierlige Mennister all villie oc tieniste / handtenckte paa sin Faders Calasiris Ord/ oc gick til Arsace / bedendis hende at hand motte bekomme Theagenem oc Charicliam løss / paa det hand kunde være dem behielpelig/at de maatte komme hiem til deris Fæderland / men hand bleff met skam oc spot afvist fra Arsace / wanseet hand vaar ypperste Præst til Memphis. Der nu allting vaar forgæffuis / oc de fortuilede gantske paa Theagenis stadighed / gaf den gamle hore Cibele Dronningen dette raad/ at hun skulde lade forgiffue Charicliam/ paa det mand saaledis kunde drage Theagenem fra Chariclia til Dronningens Kierlighed / forhobendis at naar Charicliа vaar død oc borte / hand da skulde begiffue sig der til. Den gamle Hore Cibele ‖ rede Forgifften til Charicliam/oc trøstede hende aff it falst Hierte/at Theagenes skul-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

le ladiß løß / oc ſamme Afften komme til hende. Men Chariclia tenckte vel i ſit Hierte / at hende foreſtod en ſtor Wlycke/oc vilde derfore icke lade ſig trøſte/men den gamle Cibele loffuede hende viſſeligen / at Theagenes ſkulde ladis løß /oc hun ſkulle ſamme Aften ſidde til Bords met hannem / oc ſagde ydermere / at hun haffde bedet for hannem / huilcket altſammen hun dog talede aff it falſkt Hierte / oc tenckte at føre hende paa Slactebencken. Nu haffde Cibele befalet ſin Pige/at hun ſkulde offuer borde ſaa Charicliæ det Begere ſom vaar blendet met Forgifft/huilcket hun dog ved Guds ſynderlig Forſiun giffuer oc offuerantvorder den gamle Cibele/huor vdaff hun ſtrax ſtørt oc døde/der hun haffde drucken der aff/ der hun icke kunde tale meere / nickede hun met Hoffuedet oc pegede met Haanden paa Charicliam / lige ſom hun ville beſkylde hende / at hun haffde tilred hende ſaadan Suppe / der met ſoer den gamle Rufferſte der hen. Men derfor kom den ſorrigfulde Chariclia i allerſtørſte Nød. Arſace lader kalde Charicliam for ſig/oc ſpør hende ad/ om hun haffde reed denne Forgifft til Cibele / hun ſuarede / leffuer Theagenes ſaa haffuer jeg icke giort det / men er Theagenis Liff forkortet ved din Falſkhed oc Vn- ‖ B 3 r

derfundighed/da haffuer jeg giort det. Ar=
face blifuer vred / lader hende ſla met Næ=
fuer /oc ſiden binde hendis Hænder oc Fød=
der/oc ſaaledis foruarer hende Natten off=
uer. Det hialp intet / ſaa at end ocſaa den
Pige/ ſom haffde antvordet Cibele det for=
gifftige Begere/vidnede om Charicliæ W=
ſkyldighed / hun bliffuer ocſaa indſet met
Chariclia. Om Morgenen blefue de ført
for Rætten/hun beſtaar ſig at haffue giort
denne Gierning/ thi hun haffde alt offuer=
giffuet dette Lif/oc ville gierne dø met The=
agene/ hun haffde alt ſignet ſig /oc begier=
de ickon at de ville ſkynde met hende til dø=
de/efterdi all Wlycke vden ende i alle maa=
de ſlog hende til. Men ſine Klenodier for=
varede hun flittelig/oc hafde ſyet dem i ſine
Kleder. Siden førde de Charicliam til Il=
den at hun ſkulle brendis / Arſace ſteg op
paa it Torn / at hun ſaadant ville ſee / oc
forløſte ſine Øyen met den wſkyldige Cha=
ricliæ død/ Chariclia robte høyt offuer ſin
Wſkyldighed/ dog ville hun velvilligen gi=
ffue ſig i døden / for den wſigelige Pjnis
ſkyld hun bar i ſit Hierte: Raabte derfor
ofuerlydt / O i Guder / jeg beder eder at i
ville hefne min død paa den ſkendelige Ho=
B 3v re Arſace / ſom haffuer frataget mig min
allerkieriſte Klenodie. Der met ſpringer

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

hun i Ilden / huilcken ſkiltis ad / oc ſkadde hende ſlet intet / i huor meget Ved Bødelknectene kaſtede der til. Der Folcket ſaae dette/oc den ypperſte Præſt Thyamus kom løbendis/oc bad hende gaa vd aff Ilden/effterdi mand ſaae der Guds Allmectighed / da bleff Arſace vild oc gall / oc løb iblant Folcket / ſom ville hielpe Charicliam derfra / de raabte alle: Denne Pige er wſkyldig. Men Arſace ſagde aff vrede: Der ſeer i hendis Troldom / at hun haffuer fortrolldet Ilden / oc maatte Dronningens Drabanter trecke aff met hende / oc føre hende hen i Fengſelet igien. Oc lod Arſace vdraabe iblant Folcket / at de om Morgenen igien ſkulle komme til ſtede paa Rætterſtæden / thi Dronningen haffde i ſinde at ſette Charicliam i Fengſel / at de der ſkulle klage for hin anden deris Pine oc Smerte/der met tenckte hun at bringe Theagenem til lydighed / oc hendis villie at giøre. Den ſamme Nat drømde de baade to / at den gamle døde Calaſiris talede dem til ſaaledis:

Fryct dig ey for Ildens Glød/
Derfor Pantarbus den ſten ſaa god
Er en kaaſtelig Lægedom/
Sige de Gudinder Parcæ fromm'.‖

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

B 4r Theageni tyctis / at en talde hannem til i
Drømme / ſaaledis:
Du ſkalt komme til Moren Land/
En Jomfru føre ved din Haand/
I Morgen ſkalt du bliffue frj/
Aff det Fengſel du eſt vdi.
Denne Drøm lagde Theagenes ſelf ſaaledis vd / at hand ſkulde komme til Moren Land / met en Jomfru Chariclia / det er/ hand ſkulle begraffuis i Jorden / at hand ſkulle forløſis aff ſit Fengſel / forſtod hand ſaaledis / at hans Jammer oc Elendighed ſkulle ved den timelige død tage en ende. Der til ſuarede Chariclia / din Sorg giør det / at du legger alting vd til det verſte/ thi Menniſken pleyer at acte en ting ſaadan ſom den er dem for Øynene: Men mig tyckis ſaaledis/Jomfruen er jeg / ſom ſkal reyſe met dig til Moren Land / ſom er mit Fæderne Land / men huorlunde ſaadant ſkal ſkee/ kunde wi icke vide/ men det er Guderne allene mueligt. Theagenes ſagde: Huem vil hielpe oß i Morgen / thi Arſace hafuer ſat ſig fore / vil icke Jld / ſaa ſkal Vand / Suerd / oc Reb giøre det beſte / O Gud giffue at de ickon ville dræbe oß begge tillige / jeg vilde icke holde det for en Død/ men for en ynſtelig Roe oc Huile. Charic-
B 4v lia trøſtede hannem oc ſagde: Vær ved it

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

frjt mod / wi ſkulle troe Gudernis Spaadom/ ſom oß er giffuen aff dem/ wi bliffue vel beholdne / om wi endnu ſkulle lide meget meere ont / de ſuore hin anden en Eed/ at de ville vdi en kyſk oc tuctig Kierlighed leffue oc døe met hin anden. J den ſamme Nat der de vdi ſtørſte Hierteſorg haffde holdet denne ſamtale met huer andre / kommer Kong Oreondatis Kammerſuend/ved Naffn Bagoas / met ſin Herris Breffue til Slotzherren Euphraten. Breffuenis indhold vaar /at hand ſkulde ſtrax/ dog hiemmelig / føre til Kongen de tuende Græker/ Theagenem oc Charicliam/ ſom vaare der til Hoffve: Hand giør effter ſin Herris Befalning / oc gaar met it Liuß i Fengſelet metBagoa/til Theagenem oc Charicliam.

Der Theagenes ſaae / at de om Nattetide met it Liuß komme ind i Fengſelet til dennem / tenckte hand at de vilde vdi ſtilhed oc hemmeligen omkomme dennem /oc ſagde: Du forbandede Arſace / du vilt lade ombringe oß om Nattetide / effterdi du ſkammer dig ved at beuiſe din Tyranni paa oß wſkyldige ved dags Liuß / dog alligevel / huad eder er befalet / det giører / det være ſig met Reeb eller Suerd / at wi icke maa døe begge tillige oc ‖ den ſamme død / lige B 5r ſaa bad oc Chariclia. Da tog Bagoas dem

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bort met ſig / ſette dem paa Heſte / løſte de haarde Baand oc Baalter aff dennem / oc rede ſaa fort met en haſt. Der nu Charic-lia vaar træt aff den ſtore Heede / oc haffde huercken faaet Søffn eller Mad / holt Ba-goas ſtille / oc lod Heſtene ſamt diſſe tuen-de Fanger huile ſig / oc ville vederquæge dennem met Mad oc Dricke / men de vilde huercken æde eller dricke / fordi de befryc-tede ſig enda høyligen / men Bagoas trø-ſtede dem / de ſkulde giffue dem tilfreds / oc icke ſørge ſaa meget / thi de ſkulle føris hen til Kong Oreondatem.

Om morgenen der efter der Arſace for-nam / at hendis Herre hafde ladet Theage-nem oc Charicliam hente til ſig / hengde hun ſig ſelf / thi hun vel viſte / at hende vaar et andet Bad tilred aff Oreondate / huilcket hun i ſaa maade vilde forekomme. Der de nu vaare paa Reyſen / oc ſkulle hen til Kong Oreondatem / blefue de haſtelige offuerfle-de aff nogle Rytere / ſom haffde hemmelig forſtucket ſig ved den flod Nilum / huilcke hørde Charicliæ Fader Kongen aff Moren Land til. Effterdi Bagoæ Heſt falt vnder hannem / oc de Morer vaar hannem meget forſtercke / bleff hand fan-‖gen / hannem vilde Theagenes oc Chariclia ingenlunde forlade / endog de kunde vel kommet deris

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kaaß met de andre Ryttere ſom vaare hoß Bagoam/ſaa vilde de dog alligevel icke giøre det/effterdi Bagoas haffde ſtillet ſig ſaa venlig an imod dennem / derfore bleffue de oc fangne / oc met Bagoa bortførde til Kong Hydaſpem/ſom vaar Chariclię Fader / oc ſamme tid laae i Marcken imod Kong Oreondatem. Diſſe Fanger / effterdi de vaare de førſte/ befaler Kong Hydaſpes vel at foruare / dem vilde hand oc naar Krigen haffde faaet ende / effter Landſens gammel Viß ofre ſine Landguder. Da gick deris Sorg førſt ret an for alvore/ lige ſom Guderne haffde ſig aldelis faareſat / at vdøſe all deris Vrede paa diſſe to elendige Menniſter.

Der Chariclia bleff ført frem for ſin Fader/ hafde hand drømt den neſt forgangen nat / at hannem vaar fød en Daatter / det falder mig nu ind/ ſagde Kongen/der hand fick denne Pige at ſee / nu ſeer jeg / at hun er aldeelis lig den ſamme / ſom er mig i Drømme forekommen.

Der Hydaſpes ſpurde Charicliam / hueden hun vaar kommen / tagde hun ſtille/ men Theagenes ſuarede/ wi ere to Sydſtende oc ‖ ere fødde i Grekenland. Hydaſpes ſagde: Ach du ſtøne Grekenland / huad haffuer du giffuet oß kaaſtelig Offer til at ſlac- 3 6r

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

te/oc ſpurde Charicliam / huorfor hun intet ſuarede her til / da ſagde hun: J ſtulle vel kiende mig oc mine Forældre naar wi kommer til Altaret/ huor wi ſtulle ſlactis/ Hydaſpes loe at denne Snack / oc ſagde / paa huilcken Sted i Verden ere de / effterdi du ſiger / at de ere for Haanden / oc ſtulde være til ſtede / naar mand vil offre eder/ ſagde oc der hoß/ denne Pige drømmer viſt ocſaa/ ſom jeg haffuer drømt / at mig vaar fød en Daatter / lige ſom hendis Forældre ſtulle komme aff Grekenland hid til oß i Moren Land.

Der Hydaſpes fornam / at Bagoas vaar en Gilding / befaler hand hannem flittelig at vocte Charicliam fra all Vanære / indtil de ſtulle offris / hand lod oc forvare aff de andre Fanger tj vnge Karle oc tj Pjger til at offre.

Perſina / ſom vaar Charicliæ Moder / drømde ocſaa ved den tid før Offeret ſtulde ſkee / at hun haffde faaet en Daatter / huilcken hun ſelff haffde faaed oc baaren. Før end dette Offer gick an / ſpurde Perſina de
B 6 v Viſe/ huorledis Offerit ſtulde gaa aff / da ‖ ſagde de / at i ſamme Offer ſtulde vel tildrage ſig en ſelſom Handel / dog ſtulle det komme til en glædelig ende.

Der nu Theagenes oc Chariclia bleffue

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

henførde at ſkulde offris / maatte de førſt gaa offuer en gloendis Ildſted / paa det mand kunde vide / huilcke der vaare reene Jomfruer eller ey / da ſagde Theagenes ſaa hemmelig til Charicliam / diſſe Morer gi- 5
ffue dem en ond Løn / der beholde deris Kyſthed reen oc wbeſmittet / hui tøffuer du ſaa lenge / før end du obenbarer oc gifuer dig kundt / eller vilt du bie indtil en aff oß er død? Chariclia tog ſine hellige 10
Delphiſke Klæder paa / beprydet met Guld oc mange atſkillige Farfuer / oc lod ſit gyldene Haar flyffue. Hendis Moder Perſina kunde icke holde Øyene fra hende / hun icke heller fra ſin Moder / huilcken da ſagde til 15
ſin Herre Kongen: Ach huad giør det mig Hiertelig ont / at det ſkiønne deylige Menniſke ſkal dø / hun er til at ſee / ſom hun ſkulde være ved den ſamme Alder ſom min Daatter haffde været / om hun haffde maat 20
leffuet til nu.

Hydaſpes ſagde / det giør mig lige ſaa ont ſom dig / men huad ſkal ieg giøre? Guderne maa icke fortørnis / effterdi de førſte ‖ 37r
Fanger der bliffue befundne at være reene 25
ſom diſſe ere / maa endelig effter dette Lands gamle viß oc Vaane offris Guderne. Perſina ſagde / da vaar hun gantſke wlyckſalig / ſkulle hun icke nyde ſin Kyſthed

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

noget got ad: Ja huer mand ynckedis offuer Chariclia. Men Hydaſpes ſagde til Perſinam / det er forgieffuis / at du yncker den/ ſom dog icke kand eller maa bliffue ved Liffuet. Chariclia bad de Viſe / at de vilde ſette ſig ned oc høre til / hun haffde noget at tale for Retten met Kongen oc Dronningen / det vilde Kongen ingenlunde tilſtede hende / men ſagde / ſkulle en Fange gaa i rette met en Konge? Det haffde mand aldrig hørt. Siſimethres ſuarede: Retfærdighed anſeer icke ſtor Mact eller høye Perſoner. Kongen ſagde: Imellem Kongen oc Vnderſaatterne ſkulle i dømme oc ſige Retten af / men icke imellem oß oc Vdlendiſke. Siſimethres ſuarede: Retfærdighed bør at vdſigis icke effter Perſonernis Anſeelſe / men effter begge Parters offuerhørelſe. Hydaſpes ſagde / hun vil intet andet end her met forhale tiden / Thi huo ſom er i dødſens Nød / hand søger all middel oc vdfluct / at hand maa komme løß / dog alligevel effterdi det ſaa behager Siſimethri / da lad hende tale ſin Meening frem. Der B 7v Chariclia hørde Siſimethris Naffn / bleff hun førſt glad/ thi hand vaar den ſamme/ ſom haffde førſt taget hende til ſig fra hendis Moder / oc for tj Aar ſiden haffde antvordet hende Charicli den ypperſte Præſt

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

til Delphis / der hun vaar ſiu Aar gammel.

Hun giorde førſt ſin Bøn oc Paakaldelſe til Guderne / oc ſiden begynte at tale ſaaledis: O Hydaſpe! huad heller befaler du at ſlacte til Offeret / Indlendiſke eller Vdlendiſke? Hand ſuarde / Vdlendiſke: Da ſagde hun / ſaa ſøg dig et andet Offer / thi du ſkalt befinde mig at være fød her i Landet / oc din egen. Hydaſpes forundrede ſig / oc meente at hun ſøgte Vdfluct / Chariclia ſagde / huad forundrer du dig herpaa? Det er ickon lidet / du ſkalt endnu høre det ſom ſtørre vnder er / jeg er icke allene Indlendiſk / men hører ocſaa Kongen nær til. Hydaſpes actede dette for en gal oc affſindig Snack / men hun ſagde: Ach min kiere Fader / lad aff at ſpotte din egen Daatter / oc hør engang op igien at ſette dig imod hende. Da bleff Kongen vred paa hende / oc ſagde til Siſimethrem / huor lenge ville i vanbruge min Langmodighed? See i icke / at hun er affſindig? Hun vil være min Daatter / oc i vide / at wi hafuer ickon hafft et Barn / huil- ‖ cket døde ſtrax i Fødſelen / B 8r
fører hende hen til Offer. Chariclia ſagde: Ingen ſkal føre mig hen / før end Dommerne kiende det ret at være / du Dømmer / oc vil ingen Klagemaal eller Gienſuar høre.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Din Low befaler at offre Vdlendiſke / oc icke Indlendiſke / Blodet oc den Faderlige Natur kand ey heller ſligt tilſtede / at mand ſkal offre ſine egne Børn. Guderne ſkulle vidne i Dag / at jeg er din Daatter / oc du min Fader / thi en Retfærdig ſag bør at beuiſis baade met Teſtuendis oc ſtrifftlige Vidne / huilcket jeg ocſaa trøſter mig til at beuiſe met begge Dele. Vidniſsbyrd vil jeg icke tage aff ringe Folck / men aff Dommerne / ſom ſidde iblant diſſe / oc hafue fuldkommen Kundſtab om denne Sag. Men ſtrifftlig vil jeg legge frem min oc eders Lycke.

I det ſamme tog hun et lidet Knip vd aff ſine Klæder / oc fick ſin Moder Perſinæ det / der hun fick det at ſee / bleff hun taugs / oc ſaa nu paa denne Strifft / nu paa Pigen / oc løb Sueden hende aff Anſictet / dog aligevel glædde hun ſig tillige met / at hun icke viſte huor hun vaar. Hydaſpes ſagde til Dronningen: O Quinde / er dig noget af denne Strifft vederfaret? Perſina ſagde: O Konning min Herre oc Mand / jeg
38v kand icke lenger tale / tag ickon hen ‖ oc beſee huad jeg haffuer faaet / oc læſs det / det ſkal vel ſige dig det altſammen / der hun haffde faaet hannem dette / bleff hand bedrøfuet / oc ſad gantſke ſtille. Da ſagde Si-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

simethres/oc vidnede/ at hand haffde hemmelig fød hende op / hun viser oc frem den Trolofuelse Ring / som Kongen hafde gifuet sin Dronning Persinæ / den kiender hand igien. Dog sagde Kongen/din Farfue kommer icke ofuerens met vort Land: Sisimethres sagde / hun vaar ocsaa huid som jeg sant hende / derfor kommer det alt ofuerens met hende/ Hydaspes sagde / du taler icke for dette Menniske som en Dommere/ men som en Patron / men see du vel til / at du icke foraarsager nogeu tuil / oc kommer Persinam i nogen Mißtancke eller lasteligt Rycte /efterdi du siger at denne huide Pige er vor Daatter / oc wi begge to ere sorte / thi kand det icke være vel troligt / meget mindre beuißligt. Sisimethres saae paa Kongen / loe oc sagde / jeg kand icke vide huor det er fat met dig / at du skylder oß fore / at wi ville forsuare oc fordedige det som wret oc wbilligt er / hui tencker du det / at jeg skulde heller være denne Pigis/ end din Beskiermere oc Patron /effterdi jeg met Gudernis Hielp kand beuise dig at være denne Pigis Fader / huilcken jeg ocsaa aff Duggen haff- ‖ uer opfødt oc opdraget/ C 1r du maat tencke huad du vilt / wi støtte der intet om / thi wi leffue eller giøre icke efter en andens villie / men wi følge den kla-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

re oc reene Sandhed oc Retfærdighed efter. Men at du bær tuiffl paa Farffuen / det vduiser Perſinæ Skrifft/oc der hun laae hoß dig/ beſtuede hun met ſtor Lyſt det huide Andromachæ Billede / i det vndfick hun aff dig / oc omſider fødde et Barn / lige ſaa dannet oc ſticket ſom ſamme Billede / oc effterdi du vilt haffue alting ſaa rictig oc nøye beuiſt / ſaa beſee det ſamme Billede/ da ſkalt du befinde lige ſaadan Geſtalt oc Skickelſe / Tienerne motte bere Tafflen frem / da befant hand det ſaa at være ſom Siſimethres haffde ſagt / da begynte de alleſammen at juche oc klappe med Hænderne tilſammen / oc vaar der en ſtor fryd oc glæde iblant Folcket.

Siſimethres ſagde ydermere / der ligger ſtor mact paa at denne Jomfru beholder Liffuet/ icke alleniſte fordi hun er Kongens Daatter / men ocſaa fordi hun er Rigens eniſte Arffuing. Derfore vil jeg til Sandheds ydermere Bekrefftelſe/ endnu føre flere Vidne frem / den Pige jeg fødde op/ haffde en ſort Plæt paa ſin ene Arm / derfore
C 1 v ſkal hun blote‖den Arm/huilcket ingen ſkal legge hende til Mißtøcke / helſt fordi den rette Sandhed ſaaledis diß bedre kand aabenbaris. Chariclia blottede ſin venſtre Arm / den vaar brunſort / men der iblant

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

vaare huide Strege om Armen / saa huide som Filsbeen.

Da sprang Persina op aff sit Sæde/ kunde icke lenger holde sig / løber Charicliæ i Fauffnen / oc kysser hende / de bleffue saa hengendis ved hin anden / at de begge to nesten falt til Jorden / Hydaspes haffde metynck offuer sin Dronning/oc kunde neppelig holde sig for Graad / stod op oc omfaffnede Persinam / huilcken met Charicklia moxen vilde siuncke ned til Jorden/reyste dennem op / oc omfauffnede Charicliam icke vden Graad.

Der effter fryctede Hydaspes sig endnu/ at der som hand lod hende leffue / da skulde Landguderne bliffue hannem vrede / gaff tilkiende/at den Kierlighed hand haffde til sit Fæderneland/ vaar større end den hand haffde til sin Liffs Arffuing / griber derfore Charicliam an / fører hende til offeret / oc vilde der selff slacte hende / hand formanede hende med Kongelig mod / at hun skulle beuise sig taalmodig der vdi / saadant vilde hans Vndersaatter ‖ ingen- C 2r lunde tilstede hannem/de tackede hannem/ at hand saa offuerflødelig haffde beuist oc tilkiendegiffuet sin Kierlighed imod sit Fæderneland oc frelste de Charicliam saaledis aff Dødsens Nød / saa at Kongen oc

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Dronningen bleffue der offuer hiertelige glade.

Der nu Chariclia vaar giffuen fri fra Døden / stod hun end da i høyeste Angest oc Hiertesorg / effterdi hun lettelig kunde tencke / huad arbeyd oc wmage det vilde kaaste / før end hendis hiertens allerkieriste Theagenes kunde slippe løß / oc haffde hun vel merckt / at hendis Fader haffde hannem mißtenckt / effterdi hand saa lenge haffde dragit omkring hid oc did met hans Daatter / at hand skulde mißbrugt hende til nogen Vanære / dog haffde hun fuldkommelig sat sig faare / at der som hand skulde døe / da vilde hun icke leffue.

Da befalede Kongen / at Chariclia skulde gaa ind til sin Moder / midlertid vilde hand vdsøge et andet Offer / som met Theagene i Charicliæ sted skulde offris Guderne / der hun det hørde / at Theagenes endelig skulde døe / sagde hun offentlig / skal den vnge Karl døe / saa er det ey fornøden at i søge en anden Jomfrue i min sted / her er er hun som vil leffue oc ‖ C2v døe met hannem. Da suarede hendis Fader / Guderne oc vor Low kunde det icke lide at hand skal leffue / ey heller skal dette Folck ville tilstede det / hun siger: Guderne som haffue reddet mit Liff / de skulle ocsaa redde min

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Siel / men huad for en Siel jeg haffuer / vide de vel/ som haffue foreenet hende met mit Liff / ville da icke Guderne skone hannem / men hand endelige skal slactis / da beder jeg dig / at du vilde tilstede mig det/ at jeg maatte selff dræbe hannem met min egen Haand / oc giff mig it synderligt vdualt Suerd / saa vil jeg giøre slig en gierning / som skal bliffue det ganske Moren Land til stor Priß oc Ære.

Persina hendis Moder vilde afftale hende der fra / i det hun sagde / at hun vilde vel vdlede hende en Brudgom / som kunde være hende værd / Chariclia suarede / det giøris icke behoff at oplede mig en Brudgom / thi hand er icke langt borte men er nu forhaanden. Hydaspes raabte høyt: O i Guder / huad blander i det Onde met det Gode / oc det Gode met det Onde / jeg haffde tenckt/ at i haffde giffuet mig tuert imod all forhaabning en skøn oc dydig Daatter/ nu jeg seer til da er hun gal oc affsindig.| C 3 r

Nu hende det sig / at en vng Konge ved Naffn Merovæus/ kom til dette Offer/ hannem haffde Hydaspes giort til Arffuing/ Hydaspes siger til hannem / du kommer nu i en ret beleilig tid / at besee et herligt Offer / siden naar Offeret er offuerstaaen/ vil jeg giøre dit Bryllup/ thi Guderne haff-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ue tilſticket mig en deylig vng Daatter / hun ſtal være din Brud / aff huilcken du ſtalt her efter faae at vide mange vnderlige oc hemmelige ting.

Denne ſamme Merovæus haffde ført met ſig en Fectér / den forærede hand Kongen / oc loed hand ſig tycke / at ingen vaar hans Meſter / met hannem maatte Theagenes fecte / der hand dog tilforne haffde beuiſt ſin Dapperhed oc Mandelighed paa en vild Oxe / huilcket Heliodorus lib. 10. beſtriffuer.

Theagenes kaſte denne Kiempe omkuld / oc holder hannem faſt / ſaa end ocſaa Kongen ſelff ſtod op aff ſit Sæde oc ſagde: O du forbandede Nød / huor tuinger du oß ved vore Fæderne Lowe at dræbe ſaa Ridderlig en Mand. Hand lod kalde hannem til ſig / oc ſagde: Nu maat du endeligen fuldkomme Offeret / endog jeg vilde vel gierne frj dig der fra / ſaa haffuer jeg dog ingen mact der til / men ‖ veedſt du noget / der kand hielpe dig / ſaa lad oß det vide / der met ſette hand en kaaſtelig Krone paa hans Hoffuit. C 3 v

Da bad Theagenes / effterdi jeg er nu Kronet til Offerit oc maa endelig døe / ſaa beder jeg / at din Daatter maa dræbe mig met hendis egen Haand / da tenckte Hyda-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

spes / der om haffuer min Dotter ocsaa bedet / oc sagde til Theagenem: Huad billigt oc mueligt er skal dig vederfaris / men det du begierer er wmueligt / effterdi vor Low tilsteder icke / at nogen Jomfru maa dræbe noget Offer / men den som enten er Troloffuit eller oc haffuer en Mand til Ecte / bør sligt at giøre / der til suarede Theagenes / det er jo ret / thi din Daatter haffuer Mand. Hydaspes sagde / du taler som en Nar / thi at min Daatter er en reen Jomfru / kunde huer mand see der hun gick offuer den gloende Ildsted / men du kand skee meener denne vnge Konge Merovæum / huilcken jeg tencker at giffue hende. Theagenes sagde: du skalt icke troe / at hand nogen tid bliffuer hendis Mand / thi saa meget haffuer jeg alt fornummet aff Chariclia.

Da bleff den vnge Konge Merovæus hefftig vred / oc bad Hydaspem at hand icke lenger vilde tøffue / men strax lade hannem slacte. Da bleff Theagenes ført hen til Altaret / der Chariclia det saae / fortalde hun sin Moder altsammen / huor det vaar dennem gaaet fra første til sidste / huilcket hun icke vilde giøre tilforn / effterdi hun haffde visselig troed / at hans Ridderlige

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kamp oc mandelige Gierninger ſkulde hiulpet hannem.

I det ſamme kommer den gamle Charicles / ſom hafde opfød Charicliam / met Kong Oreondatis forſtrifuelſe til Hydaſpen / thi hand hafde ſpurt / at hans Dotter vaar fangen aff de Morer / Oreondatis forſtriffuelſe lydde / at denne Charicles motte faa ſin Dotter igien / huilcken hand haffde opfød / oc at Hydaſpes vilde lade hende følge ſin Fader hiem igen / huilcket ocſaa Hydaſpes loffuede hannem / hand ſkulde ſee ſig om iblant de 10. Jomfruer / ſom vaare forornede til Offeret / der ſom hand kunde finde hende der iblant / ſkulde hand tage hende hen met ſig / men der fant hand icke det hand leedte effter. I det ſamme faar den gamle Charicles Theagenem at ſee / oc ſagde / det er den Skelm oc Bøſewicht / ſom haffuer lockit min Daatter aff Landet met ſig / greb hannem an
C 4 v oc ſagde / O du Jomfrue Tiuff / førde ‖ hannem ſaa for Kongen / oc ſagde: Her haffuer jeg den ærløſe Skelm / ſom haffuer ſtaalet mig min eeniſte Daatter oc høyeſte glæde fra / fortolde ſaa Kongen all den Handel / oc ſagde at denne Theagenes vaar kommen til Delphis / hand er aff Achillis Slect / en Hertug aff Theſſalia / oc haffuer hand

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ført hende bort fra mig / sagde end ydermeere / O Konge/ om du saaest min Daatter / da stulde du icke forundre dig / at jeg haffuer draget saa lang en Vej oc vanskelig Reyse effter hende at oplede / hun vaar den Gudindis Dianæ Tienerinde/ der vaar ocsaa en falsk Præst aff Memphis / hand hialp dem / at de komme deris Kaaß / jeg fulde effter oc drog hen til Memphis / da vaar den falske Mand død / der fra viste de mig til Kong Oreondatem/did meente jeg/ at de stulde være henkomne / nu jeg kom did / fornam jeg / at dine Tienere haffde taget dennem til fange / saa beder jeg derfore / at Kongen vilde lade mig nyde Oreondatis forstriffuelse / oc holde denne vnge Karl fore / at hand endelig staffer mig min Daatter igien.

Hydaspes spurde Theagenem ad / huad hand viste at suare til sligt Klagemaal / hand suarede: det er altsammen (diß vær) sant‖huad denne gamle Mand klager / jeg er den selffsamme Røffuere / saa vit som denne gamle Mand ved kommer / men imod Kongen oc Dronningen haffuer jeg giort vel. Da sagde Hydaspes / saa giff nu denne gamle Mand sin Daatter igien / efterdi du dog est forordnet til Offeret / paa

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

det du kandst bliffue et Reent oc wbesmittet Offer.

Theagenes sagde: Huo intet haffuer / kand heller intet giffue / du har hende / giff du hannem hende igien / oc er den samme / som hand søger / din Daatter / det skal Chariclia oc selff bekiende.

Da kunde Sisimethres icke lenger holde sig / falt den gamle Chariclis om Halsen / kyste hannem oc sagde: Din tiltagne Dotter er sund oc vel til paß / oc wi haffue nu faaet hende igen som wi hasue antvordet dig / thi hun er Kongens egen naturlig Daatter.

Chariclia løb vd / som hun haffde været affsindig / falt ned for Charicle / oc sagde: O min kiere Fader (thi jeg holder dig for at være min Fader / lige saa fult som min Kiødelige Fader / der mig haffuer afflet) heffn dig paa mig / som dig selff løster / alleniste du vilt haffue mig vndskyldet / fordi Guderne vilde saa haffue det / ‖ dog alligevel bekiender jeg / at jeg hasuer handlet gantske ilde imod dig / i det jeg saa haffuer forlat dig. Persina falt Kongen om Halsen oc fortaalde hannem / alt huad Chariclia haffde aabenbaret hende / at den Grekiske vnge Karl vaar hendis Festemand / det skulde hand tro for fuldkommen Sandhed.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Da spurde Hydaspes Sisimethrem/huad de beste raad vaare i denne sag / hand suarer paa Morisse Sprog / saa at alle oc en huer kunde forstaa det: Du skulde / O Konge / lenge siden merckt det / at Guderne icke begerede dette Offer som du har meent/ efterdi de hafue obenbarit dig / at Chariclia er din Dotter / de hafue ocsaa ført hendis Fostefader hid af Grekeland / derforuden/ haffue Heste oc Øxen met deris Tumult oc oprør / lige som met it Liuß gifuet tilkiende / at denne vnge Karl er din Daatters Brudgom / derfore ville wi lade slige Gudernis vnderlige Gierninger gaa oß til Hierte / oc vere deris vilie vnderdanige / oc offre den kostelige Offer / som ere Guderne behagelige/oc icke befatte oß met wmennisselige oc Tyrranniske Offer.

Der Sisimethres haffde vdtalt / begynte Kongen ocsaa at tale paa gemene Morisse ‖ sprog / toc Charicliam oc Theagenem til sig oc sagde: Mine allerkieriste Undersatte / efterdi saadant steer aff Gudernis vilie / saa er det wbilligt at imodstaa samme deris hellige villie: Derfore tager jeg dem til vidne / som her vdi haffue berad sig met spaadommens Aand / oc forkynder eder nu / at i skulle met mig nyde denne høye fest/ oc tilsteder jeg nu min Daatter/ at hun

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

oc den Grekiſte vnge Karl formedelſt ecteſtabs baand her effter maa være oc bliffue rette Ecte Folck.

Dette behagede huer Mand vel / oc da først bleff Offeret fuldkommet.

Der effter begynte de at rede til Brylups / oc ſette Hydaſpes en huid Hue paa Theagenis Hoffuit / lige ſaa giorde Perſina ved ſin Dotter Chariclia / da kom Chariclia ihu / huad Apollo tilforn haffde ſpaaed hende / at hun ſkulle bære huide Krantze i den ſorte Tid.

Der nu Offerit vaar fuldkommit / ſette Hydaſpes oc Theagenes ſig paa en vogn / Siſimethres oc Charicles paa en anden / Perſina oc Chariclia paa den tredie Vogn / oc drucke de Brylluy i den Stad Mergen met ſtor Fryd oc Glæde.

Oc beſlutter Heliodorus denne Hiſtorie met ſaadanne Ord: Theagenes oc Chariclia ere effter langſommelig oc mangfoldig Bedrøffuelſe / Hierteſorg oc wtallige Farlighed / komne til en ypperlig oc glædelig Stand / oc haffuer deris Kummer oc Sorg faaet en god ende. Gud naadelige trøſte alle bedrøffuede Hierter / baade her timelig / oc ſiden i Himmerig euindelig /

Amen.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

TEXTKRITIK
OG COMMENTAR

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

KONG APPOLONIUS.

Udgaven gengiver det ældste bevarede Tryk, Rostock-Udgaven, hvoraf et Exemplar findes i det kgl. Bibliothek i Stockholm (Bibliografien Nr. 1). I dette Exemplar mangler imidlertid følgende Blade: C 6, C 8, D 1—2, 4—5, 7—8, E 1, 8 og F 6 svarende til følgende Steder i nærværende Udgave: S. 49, 25—51, 18; 53, 29—60, 17; 62, 28—67, 5; 69, 15—75, 10; 89, 14—91, 25; 103, 25—105, 17. På disse Steder er Udgavens Text gengiven dels efter det udaterede Tryk, hvoraf Universitetsbibliotheket i København ejer et Exemplar (Bibliografien Nr. 4), dels, da der i det nævnte Exemplar er udrevet og overrevet flere Blade, der svarer til de i Rostock-Trykket manglende Blade, efter det noget yngre Tryk, hvoraf et Exemplar findes i Hjelmstjernes Samling (Nr. 1951 8°) i det kgl. Bibliothek i København (Bibliografien Nr. 7). Side 49, 25—51. 18; 53, 29—54, 10; 69, 15—75, 10 er trykt efter det førstnævnte Exemplar (a), Side 54, 10—60, 17; 62, 28—67, 5; 89, 14—91, 25; 103, 25—105, 17 efter sidstnævnte Exemplar (b).

Texten i de tre forskellige Tryk gengives principielt uforandret, som den findes i hvert enkelt af dem på vedkommende Steder, dog således at utvivlsomme Trykfejl, hidrørende fra Forvexling af Typer, er rettede uden videre. Alle andre Rettelser er enkeltvis opførte i Listen over rettede Trykfejl.

Medens det næst Rostock-Udgaven ældste Tryk, a, er et temmelig nøjagtigt Optryk af Rostock-Ud-

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

gaven, er det noget yngre Tryk, b, foruden at være en Del mere skødesløst, gennemgående moderniseret i Retskrivningen (og for oc, Hustru for Höstru, Sorrig, Sorg for Sorge, Breve, Lande, Skibe, Skove, Trille for Breff, Land, Skib, Skov, Tril, var for vaare o. s. v.), men helt consequent er intet gennemført. Texten er forkortet ved Udeladelse af Fyldeord, og hist og her er Ændringerne og Trykfejlene meningsforstyrrende, men ellers gengiver såvel b som a med de i Variant-Apparatet opførte Undtagelser Rostock-Udgaven nøjagtigt Ord for Ord.

A. LISTE OVER RETTEDE TRYKFEJL.

Udgaven Side 3, Linje 15 haffde, Originalen hadde — 5, 4 haabelſe] habelſe — 7, 14 alle] alles — 7, 24 ſom hand haffde] ſom haffde — 9, 17 Kongens] Konges — 10, 7 ſin] ſit — 10, 12 bliffue] bleffue — 10, 14 orſage] erſage — 11, 5 maal] mal — 11, 12 Spørſmaal] Sporsmaal — 11, 13 hand] hend — 11, 25 Appolonius] Apolnius — 13, 27 Spørſmaal] Spørmaal — 14, 8 Kong Antiochus] Kong — 17, 8 gaaen] gaen — 20, 21 Herrer] Herr er — 22, 20 met] mit — 24, 22 denne] denn — 25, 10 Kaaber] Kaabar — 25, 18 Appolonius] Aqpolonius — 26, 14 ſtund /] / ſtund — 27, 15 paltne] paltue — 28, 10 hand] hande — 28, 12 halffdelen] haffdelen — 29, 4 holt] halt — 30, 15 Mend] Mand — 32, 1 paltne] paltue — 33, 16 graad] grad — 33, 23 ſørger] ſorger — 35, 13 forſtaaet] forſtaet — ſin] ſinn — 36, 21 tackede] tactede — 39, 4 de]

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

die — 39,6 ſubtilighed] ſubtilghed — 39,15 Høybaarne] Høybarne (således ofte) — 39, 18 Gaffuer] Gaffuen — 40, 17 ſaadanne] ſadaanne — 41, 12 ſtulde ſte ſtaffe/] ſtulde ſte/ ſtaffe — 43, 10 tuingedis] tuingendis — 44, 27 endelig] endeligt — 51, 17 Gubernius] Guberus — 52, 29 forſømmis] forſømnis — 53, 19 ſtulde] ſtulde — 56, 6—7 Gubernium] Gubernum 60, 3 de/ ſtrax] de ſtrax — 60, 9—10 ind til] indtil — 60, 19 mact.] mact — 63, 3 vil] vi — 66, 21 forløbet] forlebet — 70, 13 hulde] huldr — 71, 11 befalning?] befalning: — 72, 15 i ſorgefuld] iſorgefuld — 74, 18 ſom var en] ſom en — 75, 5 Athanagora] Athenagora — 78, 6 Modgang] Modgand — 85, 1 føre] førde — 85, 23 hende?] hende — 88, 13 Haff/] Haff- — 90, 3 Mørck er] Mørcket — 91, 25 en] er — 92, 15 huſualelſe] huſualelelſe — 93, 4 Men] Mend — 96, 24 miſkunde dig] miſtundelig — 97, 24 og] o — 101, 17 loffuet] løffuet — 103, 8 aff] (aff — 108, 11 Epheſum] Ehpeſum — 109, 2 hand] hans — 109, 14 Antiocho] Antioche — 111, 13 løbe] løde — 112, 27 loffue] løffue — 115, 18 følge] følgede — 117, 2 leffue] leffde.

B. VARIANTER

i a og b (Bibliografien Nr. 4 og Nr. 7). Kun Ord- og Stil-Varianter opføres, kun undtagelsesvis orthografiske. Når a og b har samme Variant, betegnes dette ved ab foran Varianten. Hvis Varianten består i, at et Ord er udeladt, betegnes dette ved ÷. Utvivlsomme Trykfejl opføres ikke som Varianter.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Udgaven Side 3, Linje 4 en Speil, hertil svarer i a og b et Sp. — 3, 6 ſtore] b ſtore og — 3, 8 de grumme B.] b grumme B. — 3, 15 haffde] b haver — 3, 15 ædt/dr.] ab ædt oc, og dr. — 3, 21 hans] b ÷ — 3, 22 en] ab ÷ — 4, 2 trøſter] b trøſtede — 5, 3 met en] b og m. en — 5, 4 end] b ÷ — 6, 3 regnerede] b regierede — 6, 10 baade] b beylede — 7, 2 langt] b lang — 7, 8 vdi en wbeſtickelig] ab i en wſtickelig — 7, 9 elſte] ab elſtte — 7, 11 tilbørligt] a utilbørligt — 9, 10 ju] ab ja — 9, 26 det meninge Folck] ab Folcket — 10, 13 paa det hand] b at h. — 10, 14 beylede] ab beyle — 11, 18 ſit ſyndelige] b et ſyndigt — 12, 13 og 13, 11 beſuæris] ab beſuæris, beſværis — 14, 8 Kong U.] b Kongen — 15, 7 vel] b ÷ — 15, 11 vant Segel op] b vant op S. — 15, 15 i ſit Liberi] ab ſit L. — 15, 27 ey] ab ÷ — 16, 5 deri] b i — 16, 13 følgede] b Følge — 17, 28 til ords met] ab til — 18, 15 at du] ab du — 18. 8 der er] b er der — 18, 13 dette] b det — 18, 15 vant ſit S.] ab vant op S. — 18, 20 ræds] b reds for — 18, 21 oc] ab ÷ 20, 23 fordi at] ab fordi — 20, 27 eller] ab oc, og — 21, 3 dig oc mact] ab dig m. — 21, 4 faar at v.] b faar det at v. — 21, 6 Teckis] b Tøckis — 21, 23 fordi] ab thi — 21, 24 oc føg] ab føg — 21, 25 i huilcken] ab ſom — 21. 26 Elanicus] ab han — 22, 8 min fri v.] b min v. — 22, 12 Venſtaff] b og Venſtab — 22, 15 denne] ab den — 22, 27 giøre] b giøris — 23, 10 og 24, 13 behyde] ab behyte, behytte — 23, 13 Det er] b der er — 24, 19 det] ab der — 25, 29 tre] b ÷ — 26, 2 ſom] ab der — Cilicien] b Concilien — 26, 4 der kom en] ab der kom — 26,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

10 bereddede] ab reddede — 26, 13 at ſtaa] ab ÷ — 26, 14 der] ab ÷ — 27, 10 og 25 beredde] b redde — 28, 26 ſuarede oc] b ÷ — 29, 4 Staden] b den Stad — 29, 9 hand gick] b h. ſaa g. — 30, 2 kalledis] b kaldis — 30, 3 teckis] b tøckis — 30, 6 teckis] b tøcktis — 30, 12 ſaadan] b ſamme — 30, 13 Vnder diſſ] b da — 30, 23 ſit] b ÷ — 31, 8 tuſinde] b ti — 32, 4 oc ſiger] b ÷ — 32, 7 ſelff] b ÷ — 33, 3 haffuer] b hafde 33, 15 ingenledis] b intet — 33, 16 aff ſuck oc graad] b for s. o. g. — 33, 29 alt dit værmod] b all din nød — 35, 24 tabede] b tabte — 36, 28 legte] b legted (Contamination af legte og leged?) — 37, 3 ey] b jo — 38, 2 end nu] b endnu — 38, 11 en] b ÷ — 39, 18 hues] b hvis (således almindeligt) — 40, 9 Orloff] b Forlof — 40, 19 det maa] b maa — 40, 22 tager oc] b ÷ — 40, 24 forſee] b ſee — 41, 1 O kiere] b o min k. — 41, 3 ſilde] b ſildig — 41, 11 endog] b enddog — 41, 15 oc] b at — 41, 18 tilbehøring] b til Behøring — 41, 19 hand] b oc — 41, 26 vel] b ÷ — 42, 4 oc vil] b ÷ — 42, 20 forſtandelig] b forſtandig — 42, 23 at] b og — 42, 25 det] b ÷ 43, 6 altſtillige] ab atſtillige — 43, 8 Kongens] b Kongis — der aff] ab ÷ 43, 12 anden] ab ÷ — 44, 27 en] b et — 44, 28 tre] b ÷ — 45, 17 oc ſin Gaffue] ab tilføjer: der vdi — 45, 26 ingerlige] ab inderlig — elſte] eb elſtt — 46, 5 læſe] ab læsde, læſzde — 46, 13 vore] ab var — 46, 21 Dette Breff] ab Brefvet — 47, 10 huo] b hvad — 47, 19 mue] b maa — 48, 2 anden] ab ÷ — 48, 19 giort oc] ab ÷ — 49, 20 til] ab ÷ — 49, 24 aldelis] ab

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

÷ — 50,5 vil haffve] b vil nu h. — 50,25 de] b og — 51,3 Konstelige] b kosteligen — 51,4 i den samme] b isamme — oc der lagd]b oc det lagde — 51,24 dette for visse] b det forvist — 51,25 tiende] ab Tidende — 52,1 forbiuder (sikkert Trykfejl for forbijder)] ab forbider — 52,5 tiender] ab Tidender — 52,23 vaare] b var — langt]b saa langt — 52,24 heller] ab ÷ — 52,26 nu] ab ÷ — 52,28 teckis] b tyckis — vil] ab ville, vilde — 53,19 fordi] ab ÷ — 53,20 enifte] b kiere — 53,23 deris] ab ÷ — 53,28 offuerflødelige] ab ofverflødig, overflødig — 54,5 følge] b følgede — 60,20 Vldefæt] b Ulfs Fæt (Ulvefedt?!) — 60,22 oc saa offte] b ÷ — 60,23 andre] b ÷ — 60,28 øyen] b Øyne — 61,1 da]b ÷ — tager icke]b icke tager — 61,2 at tage] b at du t. — 61,24 vel] b ÷ — 61,27 haffde] b haver — 62,13 ypperlige hulde (Huld?) b ypperlig hulden (holdt) — 62,17 vel] b ÷ — 62,21 dennem]b denne — 62,22 Dog saa] b da — 62,24 alligeuel] b vel — 67,10 huor] b ÷ — 67,11 den]b din — 67,25 visse] b disse — 68,12 gode] b god — 68,18 kant best] b best kand — 69,24 der]b her — 70.4 andre] b anden — 70,24 forhindret]b forundret — 72,7 Folcket] b Folck — 72,9 bradød] b brad Død — 72,13 Gud see for kert]b Gud see forkert — 72,21 undsette]b undersætter — 73,2 betale] b betalede — 74,14 føye] b ÷ — der] b den — 74,15 der] b ÷ — 74,19 samme Stad] b Staden — 76,12 sig] b ÷ 76,29 foractede] ab fortacte — 77,14 nock]b ÷ — 78,11 oc] ab ÷ — 79,16 saa] b ÷ — 79,29 Stadsenk Prink] b

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Stads Printz — 80, 3 anamme] b annammede [!] — 80, 24 taare] b tør — 81, 18 end da] b endnu — 81, 24 hid vdi] ab i — 81, 29 end nu] b endnu — 82, 1 end en] a end nu; b endnu — 82, 23 kant] b kunde — 82, 27 ellers] ab ÷ — 83, 4 ſolvere] b reſolvere — 83, 5 der] b den — 83, 8 paa fundet] b Paafund [!] — 83, 14 beſtedne] b beſtemte — 83, 16 mand . . . ſige kand] b ſigis kand — 83, 20 ſaa at] b ſom — 83, 21 hendis] b hende [!] — 84, 1 oc] ab ÷ — forledne] ab forløbne — 84, 8 der] b det — nu vel] b vel nu — 84, 9 it] b ti [!] — 84, 12 ſuarede] b ſagde — 85, 2 ſaadanne Klæder] b ſørge Kl. — 85, 3 oc] b ÷ — 85, 19 til] a ÷ — 85, 20 end nu] ab endnu — 85, 24 Da] ab Saa — 85, 25 alle penninge] ab penninge — 86, 6 her] b ÷ — 86, 7 der ſom] b derſom [!] — 86, 15 kiere] ab ÷ — 86, 16 ligeſom] b ſom — 86, 21 kiere] b ÷ — 86, 26 vdi] b i — 87, 2 ſette] b ſætte [Inf.?] — 88, 7 ſørge] a ſøge — 88, 25 de] ab ÷ — 91, 26 ned] ab ÷ — 92, 3 intet] ab ingen — 92, 6 ind] ab ned — 92, 10 der aff] ab ÷ — 92, 14 mig haabis] b jeg h. — 92, 16 denne] b den — 92, 29 hid] a ÷ — 93, 12 end ſaa] a end ocſaa; b endogſaa — 94, 7 end] ab ÷ — met] ab ÷ — 94, 8 at] ÷ — 94, 11 gantſke] b ÷ — 94, 18 endog] b enddog — 94, 27 vbeſkickeligt] ab uſkickeligt — 95, 1 endog] b enddog — 95, 15 ende] b en ende — 95, 29 du] b den — 96, 4 nu] ab ÷ — 96, 8 nogle] b nogen — 96, 14 eſt aff] b eſt fød a. — 97, 15 kant du oc det icke giøre] a kant du det oc i. g.; b kand du det icke g. — 97, 21 Endog] b enddog — 97, 27 behindrer] b forhindrer — 98, 3 ſom

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

i Huſit er] b ſom er i H. — 98, 24 føde] b ÷ 98, 25 dit] b det — 98, 27 ſom] ab ÷ — 99, 9 mig] ab ÷ — 99, 10 at] b ÷ — 99, 13 nu] ab ÷ — 99, 22 vaare] b var — 100, 21 her] b ÷ — 100, 23 dyre] b dyrebar — 100, 25 Jeg veed det icke] ab det veed jeg i. — 101, 3 Sørøff-uere] a Sørøffveren — 101, 18 amen] b ÷ — 101, 26 miſt] ab miſte — giffuet] b give — 102, 10 og 11 mue] ab maae, maa — 105, 18 betage] ab betale — 106, 4 hun] b hand — 106, 11 nu] ab ÷ — 106, 17 mit] ab ÷ — 107, 3 haffde i ſinde] ab h. da i ſ. — 107, 4 reyſte] ab reyſde, reyſte — 107, 11 en] b ÷ — 109, 23 aff ſin metføddе godhed] ab ÷ — 109, 26 bleff] b var — 110, 11 fiortende] b fjorten — 111, 13 Taare] b Taarene — 112, 16 aff Tarſo] b her a. T. — 112, 22 ſaa] ab ſom 112, 26 eniſte] ab ÷ — 113, 11 opſtaaen] b opſtanden — 114, 8 det] b ÷ — 114, 17 fordi at] b fordi — 114, 8 det] b ÷ — 114, 17 fordi at] b fordi — 114, 25 ſit] b ÷ — 116, 24 delede] b og d. — 118] ab ÷

C. COMMENTAR OG TEXTKRITIK.

Side 7, Linje 14: **Sind** ɔ: Sanser.

11, 14: om det her manglende Stykke se Noten til 12, 10.

12, 8: **Brylluppens** lejlighed, nuptiarum condicionem.

12, 10: **offuer Porten.** Fordanskeren har glemt foran 11, 14 at medtage den Oplysning, at de uheldige Friere, der ikke kunde løse Gåden, blev halshuggede, og deres Hoveder satte op over Porten.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

12, 13 ff.: Gåden lyder i den bedste latinske Text (Rb. [ɔ: Riese b]): Scelere vehor, materna carne utor, quaero fratrem meum, matris meae filium, uxoris meae virum, nec invenio (eller, med en let Ændring i næstsidste og sidste Led, matris meae virum, uxoris meae filium). Gådens Vid skal efter Singer, Apollonius v. Tyrus, Halle 1895, S. 38, ligge i Jevnstilling af Blods- og Svogerslægtskabsforhold. Det latinske quaero er ikke heldigt gengivet ved »leder efter«; »søger« vilde træffe Meningen bedre. Det er vel tvivlsomt, om Fordanskeren (så lidt som andre) har forstået Meningen; når han udelader det sidste Led: min Hustrus Mand (min Svigersøn, eller: min Hustrus Søn, der også er: min Svigersøn), har han i hvert Fald forsømt et Middel til at gøre Læserne Gåden forståelig.

17, 3: i det høye Haff, alto pelago; således oftere. De tyske Oversættelser har: die offene See, das wilde Meer, men aldrig das hohe Meer, die hohe See.

18, 5: du ſpør efter dit egit vid, scis et interrogas!

20, 1—2 synes dansk Ejendom.

21, 8: forſcreffuen, proscriptus.

21, 9: ſtølning, Tiltale, Klage; Udsættelsen af en Pris for vedkommendes Liv eller Ære (jfr. S. 103, 7) (Skyldning, Kalkar III, 841).

21, 11: forðriffue bør rettes til forſcriffue (proscribere).

21, 24: ſee dit ſynifte, se dit bedste, bær dig nu klogt ad (jfr. Kalkar III, 739).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

22, 3ff.: Dette vidløse Indfald har Danskeren meddelt under Tvang af den Text eller de Texter, han har haft som Forlæg. Det findes i Gesta Romanorum (Singers Text p. 76) og hos Welser, og i middelalderlige Folkemålsoversættelser, således navnlig i den mest udbredte tyske Folkebogsredaction ved Stadslægen i Ulm Heinrich Steinhoewel, trykt første Gang i Reutlingen 1471 og, formodenlig sidste Gang, sammesteds, »neu erzählt« ved Ottomar F. H. Schönhuth, uden Årstal, men vistnok fra Midten af 19. Årh. (Et Håndskrift fra 1468, hvis Text er identisk med det Steinhoewelske Tryk, er udgivet af C. Schröder i Mittheilungen der deutschen Gesellschaft zur Erforschung vaterländ. Spr. u. Alterthümer V, 2, Leipzig 1873 p. 91 ff, Stedet her p. 97). Det rigtige lader sig let læse ud af de ældste Håndskrifter, skønt også disse er forskrevne på dette Sted, og må have lydt saaledes: Tunc Apollonius ... centum talenta auri jussit ei dari et ait: ... accipe et puta, te mihi caput a ceruicibus amputasse et portasse gaudium regi ... et manus puras a sanguine innocentis habes (jfr. Rieses 2. Udg. p. 14—15).

23, 10: **behyde**, (be)hytte.

25, 15: Indskriften. Uden Kendskab til antik Indskrift-Stil er Danskeren og en Mængde ældre Afskrivere og Oversættere kommen til at give Indskriften en Form, der er helt forskellig fra den oprindelige. Den må efter Texten i Ra og Rb (jfr. Klebs

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

p. 197) have haft denne Form: Tarsia civitas Apollonio Tyrio donum dedit eo quod liberalitate sua famem et sterilitatem sedaverit.

29, 17: **Pillegrime**, peregrini.

29—31: Skildringen af Gymnasiet og Idrætterne deri fjerner sig meget stærkt fra den oprindelige Skildring. Trille-Spillet er vistnok rent dansk Ejendom. I de ældste latinske Håndskrifter er der Tale om Boldspil (pila, i Gesta Romanorum: sphaera), men Skildringen af Trille-Spillet her passer ikke på nogen af de antike Lege (jfr. Blümner, Die römischen Privataltertümer, München 1911 p. 420—441), medens den grangivelig minder om den danske Landsby-Leg, der har været kendt og øvet lige til Nutiden.

33, 14: **Tafelfeder**, aurum, argentum, mensam, (vestes) et ministeria regalia.

32, 29: **værmoð**, vedermod (Kalkar IV, 772).

34, 4: **Lucina.** I den oprindelige Text hedder hun Archestratis (Faderen: Archestrates), jfr. Klebs p. 42. Navnet Lucina er fremkommet ved en Misforståelse af Fødselsscenen (nærværende Udgave S. 54, Riese Cap. 25). Den latinske Text lyder: (Appolonius's Hustru, Archestratis) septimo mense (Uvejret på Havet fremkaldte en for tidlig Fødsel) cogente Lucina enixa est puella puellam, d. v. s. skønt Archestratis kun var i syvende Måned blev hun dog, efter Juno Lucinas Vilje, forløst med et Pigebarn. De senere Afskrivere og Bearbejdere har

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ikke vidst, at Lucina var Junos Tilnavn som Fødselsgudinde, og har forstået cogente som hørende til mense septimo og Lucina som Moderens Navn.

38,7: Ra og Rb (Riese a og b) har: in omnibus locuples; Gesta Rom. og Welser: video te eruditum in omnibus. Begge Dele er forenede i den danske Text.

38, 11: Guld Krone er en let forståelig moderne Misforståelse af det latinske corona. Hele Skildringen af Appolonius's »Optræden« fremhæver tydeligt, at denne foregår i tre Stadier. I Gesta Romanorum og hos Welser er dette helt udvisket og det hele trængt sammen til en Ubetydelighed. Også Texten i Ra og Rb er i nogen Grad misforstået og forvansket, dog ikke mere end at man nogenlunde kan reconstruere det oprindelige Indhold, jfr. Klebs p. 208 f. I Rb (omtrent = Ra) står der om første Afdeling: egressus foras Apollonius induit statum, corona caput decoravit, et accipiens lyram introivit triclinium. Et ita stetit, ut omnes non Apollonium sed Apollinem aestimarent... Om anden Afdeling: Post haec deponens lyram induit statum comicum et inauditas actiones expressit (Ra: et mirabili manu et saltu inauditas actiones expressit, der på Dansk frit og forklarligt gengives ved: *offuede Kaanft met vnderlige Spring / ſom mand aldrig haffde ſeet tilforn / huer mand gruede der faare*; det er Ordet inauditas, der avler så mange danske Ord). Om tredie Afdeling: deinde induit tragicum. Det er herefter øjensynligt, at der i Omtalen

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

af første Afdeling er udfaldet et Ord, et Adjectiv, efter statum, formodenlig lyricum eller citharoedicum, svarende til comicum og tragicum. Skildringen, der er af den største Interesse til Oplysning af antik Underholdning, er slet ikke bleven forstået i Middelalderen, da man ikke kendte til Komedie og Tragedie. — Med Hensyn til den danske Texts Oprindelse viser Stedet her, at den ikke eller ikke alene kan søges i Gesta Romanorum eller Welser, men at Ra eller Rb på en eller anden Måde må ligge til Grund. Modsat viser 39,28 oc der til ti tiendiste Quinder, en positiv, præcis Angivelse, der ikke let kan være tilføjet på fri Hånd, Lighed med Gesta Rom. og Welser, medens Ra og Rb ikke har denne Tilføjelse.

41: Hele Siden er et godt Mønster på Fordanskerens Sprogtone. De latinske Håndskrifter er her nogenlunde overensstemmende, så vi kan hidsætte det tilsvarende Stykke efter Ra: »Puella ait: bone rex, pater optime, placet tibi, ut hodie Apollonius a nobis locupletatus abscedat, et quod illi dedisti, a malis hominibus ei rapiatur? Cui rex ait: bene dicis, domina; iube ergo ei dari unam zaetam (Gesta Romanorum: aulam), ubi digne quiescat. — Accepta igitur mansione Apollonius bene acceptus requievit, agens deo gratias, qui ei non denegauit regem consolatorem. XVIII. (Herfra efter Gesta Romanorum, der har udeladt nogle Vers-Stumper fra antike Digtere, som i Ra har gjort Texten uforståe-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

lig for Afskriverne:) Puella vero amore accensa inquietam habuit noctem. Mane vero cubiculum patris adiit.« Man må sige, at Texten er virkelig fordansket. Og dette gælder helt igennem, især *ogsaa* for de følgende Sider.

47,11: Da forstod Kongen etc. Man forstår ikke ret, hvorledes Kongen nu forstår det, og det er også sandsynligt, at Danskerens Forlæg her har haft en Lacune. I hvert Fald har de ældste Håndskrifter en her manglende Forklaring. Både i Ra og Rb og i Gesta Romanorum fortælles nemlig, at da de tre Bejlere har mundhuggedes, og Kongen stadig ikke ved, hvem hans Datter mener med den skibbrudne, siger han til Apollonius: tag Du Brevet og læs det, det kan jo være, Du forstår det bedre end jeg, for Du var hos hende, da hun skrev det. Så tog A. Brevet og læste det, og da han af Brevet forstod, det var ham, Prinsessen elskede, rødmede han. Kongen spørger: Nå, har Du så fundet ud af, hvem den skibbrudne Mand er? A. svarer så, som i den danske Text 47,9.

49,20—50: Det er et så godt som dansk Jagilde og Bryllup, Danskeren her har fået ud af den latinske Text. Den troskyldige og hjertelige Sprogtone, der er aldeles frigjort fra den latinske Texttvang, påskønner man især mod Slutningen af S. 50: slgn. den latinske Sætning: cum haberet puella mense iam sexto uentriculum deformatum (eller, i Gesta Rom.: cum puerum in utero haberet). Den

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

eneste Håndskriftstext, der kan have foreligget til Gildeskildringen — hvis den ikke er gjort på fri Hånd — er Ra.

51: Gubernius som Egennavn for Skipperen er fremkommen ved en Misforståelse af den latinske Text i Ra (eller dermed beslægtede Håndskrifter), hvor der er brugt Ordet gubernius i Stedet for gubernator (i Ra Cap. 25: Apollonius græder over sin døde Hustru, men så »introiuit gubernius qui ait: Domine, tu quidem pie facis, sed nauis mortuum sufferre non potest.« Conflicten mellem Sorgen over den døde og Sømandstroen på det ulykkebringende i at at sejle med et Lig i Lasten er ægte antik; Danskeren tager S. 55, 27 noget hårdhændet på det latinske tu quidem pie facis). De middelalderlige Afskrivere har neppe kendt Ordet gubernius (el. gubernus) som enstydigt med gubernator. — Intet af de tyske Håndskrifter eller Tryk har Navnet.

52, 1: forbiuder, bør sikkert rettes til forbider (forbyder, forbijder; lat. opes regni Apollonio seruantur, jfr. 55, 13 bier efter).

53, 2: ved den beste ven, så sandt jeg er den bedste Ven, Du har.

53, 17 ff.: Danskerens Hjertelighed har atter her taget Magten fra Oversætteren. I de latinske Texter er Kongen ublandet glad. Også Skibets Udrustning og Afskeden S. 54 er Danskerens Ejendom.

55, 20: i sine Vere, i sin Varetægt, i sin Rådighed.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

55, 27: se til 51.

56, 24 ff.: Skriftens Text meddeles i Ra og Rb og i de fleste andre latinske Håndskrifter først længere fremme, da Kisten findes og åbnes (nærv. Udg. S. 58, 18). Kun et Håndskrift fra Tegernsee (skildret af Klebs p. 63 ff.) har Texten her (og tillige på det andet Sted). Men i og for sig kunde Danskeren godt på egen Hånd flytte Texten herhen. Tegernsee-Hskr. er en ofte stærkt fordærvet Bearbejdelse af Ra og Rb.

57, 3 f. er meget charakteristisk for de senere middelalderlige Afskriveres og Oversætteres Ukendskab til folkelig antik Sæd og Udtryksmåde. De ældste Håndskrifter har endnu bevaret det oprindelige: den, der ikke gør sin Menneskepligt og sørger for en rigtig Jordefærd, trues med det forfærdeligste, der kunde ske et Menneske: »Han skal dø sidst af al sin Slægt, og der skal ingen være til at jorde hans Lig«. (Jfr. »Manes« I, p. 79 f.).

58, 23 f.: Den her noget dunkle Sætning er vistnok en misforstående Gengivelse af de latinske Ord: iubet instrui rogum, Ligbålet. En udpræget Misforståelse af antik Gravskik og Dødecultus frembyder

59, 13 ff.: I den oprindelige latinske Text, der allerede er let forvansket både i Ra og Rb, har stået: Tag Salvekrukken og gyd Salve over Liget; det er den sidste (eller ypperste) Velgerning, vi kan yde den døde (tolle ampullam unguenti, et, quod est

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

supremum officium, defunctae corpori puellae superfunde). Sætningen er mangfoldigt misforstået og gengiven af Afskrivere. Danskeren går tilsyneladende på egen Hånd, når han gengiver Lægens Opfordring ved: *ſmør dette Liig over Belteſtæden*, men i Virkeligheden har han, ude af Stand til at forstå Meningen i den latinske Text, lavet Sætningen efter Skildringen af Pandectas Behandling af den skindøde. Navnet Pandecta findes vist ikke udenfor den danske (og den svenske) Folkebog. Det er formodenlig fremkommet ved en Fejllæsning i det benyttede latinske Håndskrift. I Ra står svarende til nærv. Udg. 59, 11: bene uenisti; haec enim hora te expectat. Den sidste Sætning har intet Spor sat i den danske Gengivelse — undtagen netop Navnet Pandecta. Mon ikke den latinske Sætning har været forskreven og uforståelig, men Ordet expectat har kunnet tolkes som Pandecta? Eller skulde det være en misforstående Forvanskning af apodixin i Ra og Rb, Rieses Udg. p. 52, 14 og 53 b 1 og Navnet derefter være indføjet også her?

60, 20: **Vldefæt**, et Stykke Skind med Ulden på. (Misforstået i de senere danske Tryk, se Varianter).

62, 1—15: Den christelige Forvending af den folkelige, antike Fortællings højst interessante Oplysning om Existensen af hellige Jomfruer eller, om man vil, i ugift Stand levende Kvinder i Dianas (Artemis's) Helligdom i Efesos er her ligeså tydelig som klodset, idet Dianas Tempel er sat i For-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bindelse med christelige Vendinger som »et godt og helligt Vidue-Levned« og »åndelige Personer« ɔ: Nonner. — Det tilsvarende Sted i den ældste latinske Text lyder: (Lægen, Cerimon) adhibitis amicis in filiam suam sibi adoptauit. Ut rogauit cum lacrimis, ne ab aliquo contingeretur, exaudiuit eam et inter sacerdotes Dianae feminas seclusit, ubi omnes uirgines inuiolabiliter seruabant castitatem. Det er altså, naturligvis, ikke Lægen, der opfordrer hende til ikke at gifte sig, men hende, der beder om at måtte leve ugift. Misforståelsen kan forklares udfra den allerede i Rb forvanskede Text.

63, 2: Ra og Rb forklarer, hvorfor Apollonius ikke vil tilbage til sin Svigerfader, cuius filiam in mari perdidi.

63, 21, jfr. 65, 26: Løftet om ikke at to sit Hår eller sit Hoved er vistnok en udelukkende dansk Gengivelse af det oprindelige og antike capillos tondere (demere).

64, 20: **ophøre**, opspørge.

66, 20 ff.: Den ægte Text er nogenlunde bevaret i Ra: Efter et Års Sørgetid »deposito luctu induit priorem dignitatem (ɔ: begyndte at gå med sine almindelige Klæder; Danskeren gengiver det ved: holdt hun sig igen efter sin gamle Sædvane) et petiit scolam suam et ad studia liberalia reuersa non prius sumebat cibum, nisi primum monumentum intraret, ut ferens ampullam . . . inueheret coronas. Et ibi manes parentum suorum inuocabat.« Stedet

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

er allerede fuldstændig forvansket i Rb, men Gesta Romanorum og Welser har her, om end med misforstået og forkortet Slutning, Texten fra Ra. Denne Text skildrer kort og præcist en Del af den folkelige antike Dødecultus: Besøg ved Graven, Ofre af Vin og af Blomster, Bøn til de dødes Manes. Dette har hverken Danskeren eller andre yngre Afskrivere og Oversættere forstået det mindste af. Danskeren hjælper sig med sin sædvanlige speculative Troskyldighed: hun bad for sin Fostermoder og tænkte inderlig på sine Forældre, — sådan som en god og brav ung Pige rettelig burde gøre. Men han er kommen for Skade, under Texttvang, at lade hende medtage en Krukke Vin, hvis Bestemmelse dog måtte have forekommet ham gådefuld.

67, 17 ff.: Hele Gangen i Fortællingen om Plejeforældrene, Theophilus og Tarsia er allerede tidlig ved Afskriverfejl o. l. bleven endevendt på mange Måder ved Omflytninger af de enkelte Scener. Men da Fortællingens Indhold i det store og hele, uanset Optrinenes Rækkefølge, er det samme, er der ingen Grund til her at komme ind på Enkeltheder.

69, 12: Her atter i de ældste Texter Dødecultus-Ceremonierne. Ra: posuit coronas er i yngre Håndskrifter blevet til: exposuit casus suos el. lign.

69, 22 burde vel rettes til: *men ſtal jeg ſla dig i-hiel.*

72, 13: **Guð ſee for kert** (i det yngre Tryk b: **Guð ſe forkert** [!]) d.v.s. det være kæret for Gud. Udtryk-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ket (med Bevarelse af den gamle Præs. Conj. af vera Isl. sé) forekommer jevnlig i Folkeviserne, således Danske Ridderviser (ved Axel Olrik) III, Side 414, Vers 34: »Dette se nu Gud-fader for kiertt — wy haffuer icke sammen en barn«. Jfr. S. 258, V. 164: Det ware her Sti Jonnsen — thog stoltt Adellus udi sinn arum — »Ded sie Gud for kierdt — wi haffuer icke thil-sammen edt Barn«. Men i en anden Opskrift af samme Vise, S. 268, V. 146: »Det vere Gud kierit i himmerig — vi haffue icke til-sammen et barn«.

73, 24 ff.: Versene er en ordrig Omskrivning af en formodenlig i Danskerens Forlæg stærkt forvansket og uforståelig Indskrift, der på Grundlag af Ra og Rb af Klebs (p. 204) er reconstrueret således: D(is) M(anibus). Cives Tarsi Tarsiae uirgini sanctissimae Apollonii Tyrii filiae pietatis causa ex aere conlato fecerunt. Der bør dog vist i Stedet for: pietatis causa sættes: ob beneficia eius.

74, 5: Machilenta, skal være Mytilene.

74, 10—15: Definitionen af Ruffer er dansk.

75, 17: Mande rÿs, de lat. Hss.: Priapum.

75, 24 ff.: Tarsias Ytring forståes kun udfra hendes Svar i Rb på Rufferens Spørgsmål: hvorfor: quia cives Lampsaceni Priapum colunt, som Danskeren unægtelig gengiver meget frit.

76, 8: du far met ſtarn; Rab: alleua te misera.

76, 29: foractete, velato capite.

79, 17 og 80, 20: Modsætningen mellem den grædende og den leende Athenagoras findes alt i Rb.

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

80, 29 ff.: **at ingen aff dem ſkulde giøre vnderuiſning paa hende** o. s. v. gengiver øjensynligt Ra: et adiurantes se in uicem, ne alicui proderent aliorum coeperunt expectare exitum. Den latinske Text er mangelfuld og Oversættelsen vag og dunkel.

81, 23 ff.: Ra og Rb og Welser har: si virgo tantum adfert, quantum mulier, hvor meget vil hun da ikke kunne indbringe mig; det er vel også Meningen i Danskerens: lad hende siden fuldkomme sit Embede o. s. v.

83, 21: **hendis bedre**, Comparativ af »hendes Lige«.

86, 22: **Titel**, det sædvanlige latinske Ord for Indskrift (Gravskrift).

87, 15: **Høytid**, som det fremgår af de ældste Hss. er det Neptunalia, der er Tale om, en udpræget folkelig religiøs Fest, der fejres i Juli Måned.

89, 17: **fem Svenne.** Tallet kun i Ra, ikke i Rb eller Gesta Romanorum, ej heller hos Welser. Men omvendt nævnes 90, 6 Ardelius, ikke i Ra, men i de tre andre nævnte Texter.

90, 21: **Løn** kunde være en Trykfejl for Lou (jfr. 90, 26).

90, 28: Da Loven altså ikke gælder A., kan han uden Fare gå ned til Apollonius.

91, 8: **it Hoddit Hovit**, caput squalidum el. horridum et sordidum.

94, 7: **der til met** etc. Man undres over, hvorfor A. da ikke helt frelser Tarsia fra Rufferen, når det

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

står i hans Magt at gøre det for en Tid. Men Ordene **der til med** er også en misforstående Tilføjelse. De 30 Stykker Guld og de 30 Stykker Sølv er Rufferløn for 30 Dage, med andre Ord: kun ved daglig Skadesløsholdelse er det muligt at få Rufferen til at give Tarsia fri. Den danske Text giver en Sammenhobning af Texten i Ra og i Rb, som også Gesta Romanorum og Welser har.

94, 25ff.: Visen er oprindelig på Latin i en Art rhythmiske Hexametre, der allerede i det ældste Håndskrift er forvanskede og som mishandles i alle Afskrifter. Meningen er dog i det store og hele rigtig gengiven i den danske Oversættelse.

98: Danskeren har (ligesom den svenske Folkebog) kun to Gåder, medens Mindstetallet ellers er tre. Oprindelig er der ti. Gåderne genfindes blandt de Hundrede 3-linjede Gåder, der tillægges en vis Symphosius, hvis Levetid er usikker (4.—5. Årh.), og man har da antaget, at de er tagne fra denne Samling, da man christianiserede den oprindelige Apollonius-Roman. Det er dog ligeså sandsynligt, at de oprindelig har været i vor Roman, og at Symphosius har hentet dem derfra til sin Samling. — Efter Litteraturen at dømme har Gåder af denne Art været Underholdningsmiddel i Antiken (se f. Ex. Plutarchs »De syv Vises Sammenkomst«; Symphosius fingerer også i sin Fortale, at Gåderne er fremkomne som Improvisationer ved en privat Saturnaliefest).

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

100, 16 f. ſom ieg haffuer nu / oc verit vdi aff førſte oprindelſe. Formodenlig er / mellem nu og oc en Trykfejl. Det er udeladt i begge de to yngre Tryk.

102, 25: ſaffn, Sagn.

103, 7: ſtølning, jfr. 21, 9.

103, 16 f.: Denne forbløffende Erklæring findes ikke i Ra, men derimod i Rb (også i Gesta Romanorum). Men da Athenagoras også i Ra bliver Apollonius's Svigersøn, er det ikke umuligt, at Erklæringen dog hører hjemme i den oprindelige Text; med en god Vilje kan man jo også til en vis Grad godkende den.

105, 9 ff.: Både i Ra og Rb findes den interessante Sætning, henvendt til Borgerne i Mytilene, at »Tarsia uestra pietate virgo permansit«, medens Ruffen har gjort sit muligste for at vanære hende. Det »vos«, der ligger i »uestra pietate«, er altså alle de Borgere, der har besøgt Tarsia, jfr. 81, 5 ff.

105, 14: under Øyen, imod, til Skade (Kalkar IV, 983 b 15 ff.)

105, 18: betage, jfr. Kalkar betage 5. De yngre Tryk a og b synes ikke at have forstået Ordet; de har begge: betale.

107, 6: Ra og Rb: uidit in somnis quendam angelico uultu sibi dicentem. Den christelige Interpolation angelico uultu gengives i senere Afskrifter ligesom her ved Engel, en Guds Engel. At det er en Interpolation af den christelige Bearbej-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

der fremgår tydelig nok af et senere Sted i Ra og Rb (Cap. 48, Slutningen, svarende til det ganske korte: denne min Datter, nærv. Udg. 109, 29), hvor han i sin Skødesløshed har ladet følgende stå (i Apollonius's »Skrifte« i Templet): »hanc filiam paruulam quam coram te, magna Diana, praesentari iussisti« (således Rb; i Ra gentagen, her dobbelt klodset Interpolation: (»praesentari) in somnis angelo admonente (iussisti«)). — I den danske Gengivelse er Fortællingen helt igennem christelig (S. 108 ff.), tiltrods for, at Scenen er og siges at være Dianas Tempel i Efesos. — Romanens Fremgangsmåde at få Knuden løst på ved således at hidføre Genkendelsen (ligesom tidligere i Apollonius's Skib) er jo iøvrigt den samme, som Skuespillet har brugt lige til vore Dage. At »in somnis« (eller måske: in somnio) gengives ved: i en Søfn, synes at være en af de Ting, der tyder på, at Danskeren har et latinsk Forlæg.

108,28: I Ra (afbleget i Rb) står der: Quam videns Apollonius cum filia sua et genero corruerunt ante pedes eius. Tantus enim splendor pulcritudinis eius emanabat, ut ipsam esse putarent deam Dianam. (Rb: ut ipsa dea esse uideretur). Gesta Romanorum: ut ipsa Diana esse videntibus putaretur.

114, 14: I Ra er bevaret et af de stærkeste Spor af antik Tankegang, idet det her hedder, at de to Lig overlodes Markens Dyr og Himmelens Fugle

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

»ut etiam corpora eorum terrae sepulturae negarentur«.

116, 4ff.: Det er kun i den danske (og den svenske) Folkebog, Gubernius bliver lønnet — for sin ikke synderlig store Tjeneste. Overalt ellers er det Elanicus.

116, 15: 84 År (også i den svenske Folkebog) ellers 74. I Oesterleys Udg. af Gesta Romanorum dog 84 (men i Singers 74).

116, 26: Om denne antike Skik (som i Folkebogsredactionerne øjensynligt er gengiven for at give hele Fortællingen en særlig og højtidelig Troværdighed), jfr. Klebs p. 211. I Rom vilde Skriftet være blevet nedlagt i Vestas Helligdom. Dianas (Artemis's) Helligdom i Efesos nævnes dog også, ikke blot her, men også hos Diogenes Laertios som Gemmested for Herakleitos's og Krantors Værker (Diog. Laert. 9, 1 og 4, 25).

118, 1—7 findes vistnok kun i den danske (og svenske, jfr. Bäckström I, p. 183) Text.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

THEAGENES OG CHARICLIA.

A. LISTE OVER RETTEDE TRYKFEJL.

126, 16 og 28 Trachinum] Trachinam — 131, 27 Klenodie] Klanodie — 132, 4 Theagenem] Cheagenem — 133, 19 Chariclia] Cariclia — 133, 24 fangne] fanne — 137, 8 Cibele] Cibile — 138, 8 Achemene] Archemene — 139, 25 forhobendis] fohrobendis — 140, 24 allerſtørſte] allerſtøſte — 143, 14 Det] Der — 144, 26 befalet] belet — 146, 1 Ryttere] Ryrtere — 149, 22 dog] dog- (ved Linjeskifte) — 149, 28 antvordet] atvordet — 153, 10 befinde] befinge — 157, 5 Merovæus] Morovæus — 157, 11 Heliodorus] Heleodorus — 162, 26 fig] ſin.

B. VARIANTER.

Trykket fra 1660 er helt igennem et Optryk af Texten fra 1636, endog således, at de to Tryk følges ad Side for Side og Linje for Linje. Optrykket fra 1660 har bevaret så godt som alle Trykfejlene i 1636 Trykket og føjet nogle flere til. Der er kun ganske få Ord- og Stil-Varianter.

127, 22: bliffue] bleffve — 130, 22 Men at] men — 132, 12 Charicliam] hende — 140, 6 ſamme] hver — 144, 26 befalet] beret — 148, 9 kundt] kiendt — 153, 15 der]÷ — 153, 19 fordi] for — 154, 21 oc] ÷ — 155, 6 oc] ÷ — 159, 5 forſtrifuelſe] beſtriffvelſe [!].

C. COMMENTAR[1]) OG TEXTKRITIK.

S. 123, 8 ff.: Skildringen af Undfangelsen og »For-

1) Henvisninger til Romanen er kun givne der, hvor Misforståelser, Fejl eller Uklarheder i Folkebogstexten giver Anled-

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

seelsen« findes i 4. Bog Cap. 8. At man har troet på og følgelig også kunnet forklare denne og lignende Mærkeligheder, har vi et fyldigt Vidnesbyrd om i Plinius's Naturhistorie, hvor det i 7. Bog Cap. X (ed. G. Brottier, Paris 1779) hedder: »Similitudinum quidem in mente reputatio est, in qua credantur multa fortuita pollere, visus, auditus, memoria, haustaeque imagines sub ipso conceptu. Cogitatio etiam utriuslibet animum subito transvolans, effingere similitudinem aut miscere existimatur. Ideoque plures in homine quam in ceteris omnibus animalibus differentiae, quoniam velocitas cogitationum animique celeritas et ingenii varietas multiformes notas imprimat, cum ceteris animantibus immobiles sint animi et similes omnibus singulisque in suo cuique genere.« Forestillingen lever jo også i nyere Tid.

124, 3: Ringen med den miraculeuse Ædelsten Pantarbe skildres i Romanens 4. Bog Cap. 8 og 8. Bog Cap. 11.

124, 21: urigtig Gengivelse af Romanens Skildring i 2. Bog Cap. 30 ff., hvor Sisimethres i Ægypten træffer Apollo-Præsten Charikles fra Delfoi og får ham til at modtage den lille Charikleia og føre hende hjem til Delfoi.

125: Skildringen af Festen: 3. Bog Cap. 1—5 og

ning dertil. Da der foreligger en moderne dansk Oversættelse af Romanen ved Christensen Schmidt (Odense 1893), må Læsere, der ønsker at kende Heliodors Værk, henvises dertil.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

4. Bog Cap. 1—4. Det er 3. Bog Cap. 5 der har inspireret Kronborg-Billedet Nr. 2, og 4. Bog. Cap. 4 Billedet Nr. 3.

125, 16: Det er ikke i 6. Bog, men i Slutningen af 4. og Begyndelsen af 5. Bog Bortførelsen skildres. Om Trachinos og Peloros: 5. Bog Capp. 25—33. — Med Skildringen af Charikleia og den sårede Theagenes efter Kampen mellem Trachinos og Peloros er det, Heliodors Roman begynder (her er denne Skildring antydet S. 127, 5 ff.). Knemons Færd og Hændelser er i Romanen skildret bredt og levende og overmåde interessant. Her er alt dette udeladt.

132, 12 ff.: Denne Scene (i Romanens 1. Bog Cap. 30, Drømmen i Cap. 18) har Shakespeare haft i sin Tanke, da han i »Helligtrekongers Aften« (Twelfth-Night, or What you will) V, I lader Orsino sige:

> Why should I not, had I the heart to do it,
> like to the Egyptian thief at point of death,
> kill what I love? A savage jealousy ...

Heliodor siger om Handlingen, som han finder barbarisk: »Sådan som Barbarer nu en Gang er, giver de ikke let Slip på, hvad de en Gang har sat deres Hu til; når en mistvivler om sin egen Frelse, plejer han først at dræbe alt hvad han elsker, enten fordi han håber da at komme til at leve sammen med dem efter Døden eller for at holde dem fri for Fjendevold og Mishandlinger.« Fr. Beckett minder i denne Sammenhæng i den i Indledningen omtal-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

te Afhandling S. 30 om den antike Marmorgruppe: Galleren, der dræber sin Hustru. Når man læser Heliodors Forklaring, vil man finde dens Anvendelse på Gallere meget træffende. Måske passer den også på Ægyptere. Men iøvrigt har Heliodor neppe i sin egen Bevidsthed foretaget nogen videnskabelig ethnografisk Sondring, og umuligt er det ikke, at det netop er Sagn om lilleasiatiske Gallere, der foresvæver ham. Måske har han endog kendt Billedgruppen.

132, 17: *en Græfiſke Quinde*, det er Thisbe, Knemons Elskede.

133, 12: I Originalen (5. Bog Cap. 5) er det ikke på Stadsporten (hvad der også vilde være temmelig mærkeligt), men »på Templer eller navnkundige Billedstøtter, på Hermer og Stene ved Korsveje« de skal skrive Genkendelsestegnene.

133, 27 ff.: Som det også senere fremgår af selve den danske Text, kommer Theagenes ikke til Babylon, men til Memfis, hvor Storkongens Satrap Oroondates er gift med Storkongens Datter Arsake.

134, 11: I Ringen sidder en Amethyst »så stor som et Pige-Øje«. Det vidunderlige Arbejde er omhyggeligt skildret i 5. Bog Cap. 13—14. Det er en æthiopisk Amethyst, der er langt værdifuldere end de vesterlandske Amethyster og bl. a. ejer den Kraft at holde Indehaveren ædru ved ethvert Drikkelag.

135, 7: **omflattig, unfläthig.**

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

135, 12: Det er neppe uden dybere Hensigt, Heliodoros lader Kvinden hedde Kybele — ligesom »den store Gude-Moder«, hvis Cultus Heliosdyrkeren sikkert har været fjendsk.

139, 5 ff.: Skønt Læseren af den danske Folkebog må tro, at Thyamos er ude af Sagaen efter hvad der er fortalt S. 132, dukker han nu op på ny som Beskytter af Charikleia og Theagenes. Nu er han jo også bleven Profet og er ikke længer Sørøver. Hans Fader Kalasiris's sidste Oplevelser og opbyggelige Død og Thyamos's Kamp med sin Broder, der alt er yderst levende skildret i Romanen, har Danskeren ikke evnet at få med ind i sin Genfortælling.

141 f.: Skildringen af Charikleia på Bålet faar man ikke det rette Indtryk af, uden man læser den i Romanen (8. Bog Cap. 9). Billedet af Charikleia, som Ilden ikke vil røre: »og som kun lod hende fremtræde i en mere lys og forklaret Skikkelse, idet hendes Skønhed strålede endnu herligere i Ildens Glans, så det var som om hun stod Brud i et flammende Brudekammer«, minder nordiske Læsere om Brynhild, men mere nærliggende er det i den hele Skildring at genkende adskillige Træk fra Martyrlegender, et nyt Vidnesbyrd om, at intet kommer af intet, og at Legendeskriverne (eller -fortællerne) naturligvis har taget deres Stof dér, hvor det var at finde, i den antike Overlevering.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

142, 25 ff.: I »Buch der Liebe« (og hos Zschorn) lyder Versene således:

Förcht dir nicht für des Feuwers Glut
Darfür Pantarbus der Stein gut
Ist ein köstlich vnd war Artzney
Sagen die Göttin Parce frey.

og:

Du wirst kommen ins Morenland
Ein Jungfrauw führen an der Hand
Auch soltu morgen ledig seyn
Von Arsace der Gfencknusz dein.

Theagenes's (her urigtige) Udtydning af Drømmen leder Tanken hen på det skønne Sted i Platons Kriton, hvor Sokrates gengiver og fortolker Drømme-Varslets Homer-Vers (Il. IX, 363) om Achilleus, der var hjemhørig i Fthia:

»Overmorgen forvist til det muldrige Fthia Du kommer«,

idet det at komme hjem betyder at dø.

144, 10: Bagoas's Sendelse er fremkaldt ved Achaimenes's Afsløringer for Oroondates, jfr. Romanen 8. Bog Cap. 2—3 og 12—13.

146, 8 ff.: jfr. S. 148, 24 ff

146, 12 ff.: Romanens Læsere måtte nu naturligt tro, at alt på en Gang vilde blive opklaret og ende godt, som også Theagenes ytrer i en fortrolig Samtale med Charikleia i 9. Bog Cap. 24. Men Charikleia (og Heliodoros) svarer: »Min sødeste Ven, store Ting kræver store Forberedelser, thi når Gud-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

dommen fra først af har lagt en indviklet Plan, må Afslutningen også nødvendigvis udføres ad lange Omveje . . .« På den Måde forsvarer Heliodor også Romanens indviklede Composition.

147, 25: de vise, d. e. Gymnosofisterne.

148, 2 ff.: Det er den hellige Rist, der er Tale om. Den gemmes i Helios's Tempel og hentes af nogle Børn, om hvis kønslige Renhed der ikke kan være Tvivl. Den er sammenflettet af gyldne Stænger, og den har den guddommelige Kraft, at den brænder enhver, der ikke er ren eller som har gjort Edsbrud (10. Bog Cap. 8). Skildringen af Charikleia på Risten (10, 9) genkalder Skildringen af hende på Bålet.

151, 7: durch lebendige Zeugen vnn Geschrifften.

153, 5: jfr. S. 123, 10: Andromache, for Andromeda.

153, 29: brunſort, branntschwartz. Til Uoverensstemmelsen mellem Linje 24 og Linje 29 og 154, 1—2 findes der allerede et Grundlag i Originalen (10. Bog Cap. 16).

156, 24: Den forbløffende Optræden af den middelalderlige Epiks Merovæus har dog ikke noget med denne Epik at gøre. I Buch der Liebe kaldes Manden hårdnakket Merobeus, medens han hos Zschorn rigtigt kaldes Meroebus (Meroibos), men en Gang ved en Trykfejl (Side ccj) Merobeus.

157, 10 f.: I Romanens 10. Bog Cap. 28 f. er givet en pragtfuld og spændende Skildring af, hvorledes Theagenes får Magten over en stor Tyr. En lignen-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

de »Forestilling« omtales kort af Sueton i hans Skildring af Kejser Claudius Cap. 21.

157, 24 og 26: **Krone, kronet**; det rigtige vilde naturligvis være: Krans, kranset, men Fejlen findes allerede hos Zschorn og i Buch der Liebe.

162, 10 f.: Denne uforståelige Hentydning forstås kun, naar man kender Romanens Skildring af Theagenes's Kamp med Tyren. Det er en Giraf, der volder Forstyrrelsen.

163, 10: **da kom Charicli ihn.** Buch der Liebe (og Zschorn) har, rigtigt: da fiel dem **Charicli** zu wie Apollo geweissagett hett, sie wurden in schwartzer Zeit weisse Kräntz tragen. Men Spådommen (2. Bog Cap. 35 og 10. Bog Cap. 41) har rigtignok ikke noget om en sort Tid; den lyder, at de skal kranses med hvide Bind, der skal smykke den sorte Pande. I den tyske Oversættelse skulde der måske have stået: auf schwartzer Stirn.

163, 17: **Mergen**, Fejllæsning eller Trykfejl for Meroen.

Rettelse: S. 67, 5 i Marginen: D 4r, læs: D 6r; 68, 10: D 4v, læs: D 6v; 69, 15: [D 5r], læs: [D 7r].

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

BIBLIOGRAFI

AF

R. PAULLI

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Nummereringen er kun foretaget af praktiske Hensyn og betegner blot Rækkefølgen, ved Tryk uden Aarstal den formentlige Rækkefølge af de kendte Udgaver. Af Numrene kan der altsaa intet sluttes om Antallet af de Udgaver, der har eksisteret, lige saa lidt som Udgave Nr. 1 altid kan regnes for editio princeps.

De med † mærkede Udgaver har ikke foreligget ved Bibliografiens Udarbejdelse.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

KONG APPOLONIUS.

1. Rostock u. A. — Kgl. Biblioteket, Stockholm.

Optrykt i dette Bind S. 3—118.

Defekt Tryk uden Titelbl. 8⁰. Et komplet Eksemplar maatte bestaa af 52 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—G; men i det eneste bevarede Eksemplar mangler Titelbl., Bl. C 6, C 8, D 1, D 2, D 4, D 5, D 6, D 7, D 8, E 1, E 8, F 6. Bl. A 2ʳ Overskrift: Fortalen. Bl. A 3ᵛ: Kong Appolonij hiſtorie aff Tyro. Bl. A 3ᵛ et Træsnit, reproduceret i dette Bind S. 6. — Bl. A 4ʳ, E 2ᵛ Træsn., repr. S. 8, 77. — Bl. A 5ʳ Træsn., repr. S. 10. — Bl. A 6ʳ Træsn., repr. S. 12. — Bl. A 7ʳ, B 3ᵛ, E 5ᵛ, G 2ʳ Træsn., repr. S. 14, 26, 84, 113. — Bl. A 7ᵛ Træsn., repr. S. 16. — Bl. B 1ʳ Træsn., repr. S. 19. — Bl. B 6ʳ Træsn., repr. S. 31. Bl. B 7ʳ, E 7ʳ, F 7ᵛ Træsn., repr. S. 34, 87, 107. — Bl. B 8ᵛ, C 5ʳ Træsn., repr. S. 38, 48. — Bl. C 3ʳ Træsn., repr. S. 43. — Bl. G. 4ʳ: FINIS. Prentet i Roſtock aff Stephan Møllmand / i bekoſtning Laurentz Albrechts Borger oc Bogfører i Lübeck. Udgaven er aabenbart trykt i Slutningen af det 16. Aarhundrede, formodentlig i 1590erne. Bogtrykkeren Stephan Møllmand i Rostock har trykt danske Bøger paa Laurentz Albrechts Bekostning 1591 (Syv vise Mestre, Sigismunda og Guiscardus), 1594 (Euriolus og Lucretia), 1599 (Henrik Smids Urtegaard). Sammenligner man Træsnittet i Appolonius Bl. B 6ʳ (gengivet i nærværende Udgave S. 31) med Euriolus Bl. G 1ʳ, hvor den samme Stok er benyttet,

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

synes det næsten, som om Appolonius maa være trykt først, altsaa inden 1594.

Eksemplaret hører til den Samling danske Folkebøger, som Kgl. Biblioteket i Stockholm erhvervede sidst i 1870erne, se Danske Samlinger 2. R. VI. 1877—79, S. 392, hvor G. E. Klemming har leveret en Beskrivelse.

† 2. København 1618.

I Bibliothecæ Sevelianæ sive Catalogi librorum qvos reliqvit Fr. Chr. Sevel pars II. Havn. (1779) anføres S. 365 som Nr. 1216 blandt Oktaverne: En Histor. om Kong Appollonio; i hvilcken Lyckens Hiul, og Verdens Wstadighed beskriffuis. Kbh. 1618. Ellers kendes denne Udgave ikke.

† 3. København 1627.

I (Lavritz Lind:) Det Danske Bibliotek eller Fortegnelse paa alle de Danske Skrifter, som Karen Brahe haver foræret til det Adelige Jomfrue-Kloster i Othense. Kbh. 1725 anføres S. 145 blandt Philosophiske og Philologiske Bøger: En Hiſtorie om Kong Hypoloneo [!], i hvilken Lyckens Hiul / og Verdens Uſtadighed beſtrives. Kiøb. 1627. in 8tavo. Denne Udgave findes ogsaa anført i Jochum Halling: De Danskes Bibliothek. 1726 (Thotts Ms. Saml. Nr. 1049. Fol.) S. 78 i Afsnittet: Bøgger for Skiemt og Tiid-kort, men kendes ellers ikke; fra Karen Brahes Bibliotek er den forlængst forsvundet.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

4. U. St. o. A. (Defekt.) — Universitetsbibl. Kbh.
Defekt Tryk uden Titelbl. 8⁰. Et komplet Eksemplar maatte bestaa af 52 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—G; men i det eneste bevarede Eksemplar mangler Titelbl., Bl. B4, B5, B6, B7, C1, C2, D1, D2, D3, D4, D5, D6, E4; desuden er Bl. C8 og E7 defekte. Bl. A2ʳ Overskrift: Fortalen. Bl. A3ᵛ Overskrift: Kong Appolonij Hiſtorie aff Tyro. Denne Udgave er sikkert trykt i Slutningen af det 17. Aarhundrede og er maaske i Virkeligheden identisk med Udg. 5 eller 6, der begge maa anføres som forsvundne.

† 5. København 1690.
I Fortegnelse paa en stor Deel Bøger, som Justitz-Raad Peder Stavanger haver efterladt sig. Kbh. [1757] anføres S. 144 som Nr. 734 blandt Oktaverne: Hiſtorie om Kong Apollonio, Kbhn. 1690. Ellers kendes denne Udgave ikke.

† 6. København 1699.
I Fortegnelse paa endeel Bøger Niels Simonsen Munchs Arvinger tilhørende. Kbh. 1787 anføres S. 378 som Nr. 2539 blandt Oktaverne: Hiſtorie Om Kong Appollonio. Kbhn. 1699. Ellers kendes denne Udgave ikke.

7. U. St. o. A. (Defekt.) — Kgl. Bibl. Kbh.
Tryk uden Titelblad. 8⁰. 47 (komplet Eksemplar

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

med Titelbl.: 48) upagin. Bl. sign. A—F. Bl. A 2r Overskrift: **Fortalen.** Bl. A 3v Overskrift: **Kong Appolonii Historie af Tyro.** Ark A—C samme Side- og Linieføl ge som Udg. 4. — Trykket stammer øjensynligt fra Begyndelsen af det 18. Aarhundrede.

8. København 1708. — Kgl. Bibl. Kbh.

En Deylig og Skiøn | Historie/ | Om | Kong Appolonio / | I hvilcken Lyckens Hiul / og Ver- | dens Ustadighed bestrivis / lystig og | nyttelig / at læse og høre. | [Træsnit: En forgrovet Kopi af Solens Figur i Laurentz Benedicht: En Astronomische beschriffuelse. Kbh. 1594 Bl. F 4r.] | **Kiøbenhafn/** | [Røsgen.] | **Trykt af Willads Jerfin / Univ. Bogt.** | **Aar 1708.** 8°. 48 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—F. Bag paa Titelbladet et Indledningsdigt. Bl. A 2r Overskrift: **Fortalen.** Bl. A 3r Overskrift: **Kong Appolonii Historie af Tyro.** Bl. F 8v: **ENDE.**

9. København udi dette Aar. — Kgl. Bibl. Kbh.

En Deylig og Skiøn | Historie, | Om | Kong | Appolonio, | I hvilken Lykkens Hiul, og Ver- | dens Ustadighed beskrives, lystig og | nyttelig at læse og høre. | [Kopi af Træsnittet paa Titelbl. af Udg. 8.] | [Røsgen.] | **Kiøbenhavn udi dette Aar.** 8°. 48 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—F. Bag paa Titelbladet et Indledningsdigt. Bl. A 2r Overskrift: **Fortalen.** Bl. A 3r Overskrift: **Kong Appolonii Historie af Tyro.** Bl. F 8v: **ENDE.**

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

† 10. U. St. 1725.

Jochum Halling har i De Danskes Bibliothek 1726 (Thotts Ms. Saml. Nr. 1049. Fol.) S. 78 efter at have anført Udg. 3 yderligere tilføjet Aarstallet 1725, hvilket er den almindelige Maade, hvorpaa han plejer at angive senere Optryk. Ellers kendes denne Udgave ikke.

11. København 1731. — Kgl. Bibl. Kbh.

En Deylig og Skiøn | Hiſtorie, | Om | Kong Uppollonio, | I hvilken Lykkens Hiul, og Ver- | dens Uſtadighed beſtrives, lyſtig og | nyttelig at læſe og høre. | [Vignet: Et Palads, omgivet af en Arabesk-Ramme.]|[Røsgen.]|Kiøbenhavn,|Trykt Aar 1731. 8⁰. 48 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—F. Bag paa Titelbladet et Indledningsdigt. Bl. A 2ʳ Overskrift: Fortalen. Bl. A 3ʳ Overskrift: Kong Uppolonii Hiſtorie af Tyro.

12. U. St. o. A. (Defekt). — Kgl. Bibl. Kbh.

Tryk uden Titelblad. 8⁰. 47 (komplet Eksemplar med Titelblad: 48) upagin. Bl. sign. A—F. Bl. A 2ʳ Overskrift: Fortalen. Bl. A 3ʳ Overskrift: Kong Uppolonii Hiſtorie af Tyro. Næsten overalt samme Side- og Linieſølge som Udg. 11.

13. U. St. o. A. (Defekt). — Kgl. Bibl. Kbh.

Defekt Tryk uden Titelblad. 8⁰. Et komplet Eksemplar maatte bestaa af 48 upagin. Bl. inkl. Titelbl

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

sign. A—F, men i det eneste bevarede Eksemplar mangler Titelblad, Bl. A 8, F 1, F 8. Bl. A 3 r Overskrift: Kong Appolonii Hiſtorie af Tyro. Samme Side- og Linieſølge som Udg. 12.

† 14. København 1732.

I Fortegnelse paa Kgl. Fuldmægtig Magnus Nicolaj Christensens Bogsamling. Kbh. 1816 anføres S. 307 som Nr. 3585 blandt Oktaverne: Keyſer Octaviani, Kong Appollonii og Ridder Viegoleis Hiſtorier. Kbh. 1732. Man kunde antage, at Aarstallet kun refererede sig til Viegoleis, som findes bevaret i en Udgave fra 1732, men ogsaa af Octavian har der eksisteret en nu tabt Udgave fra det paagældende Aar ifølge Fortegnelse paa endeel Bøger Niels Simonsen Munchs Arvinger tilhørende. Kbh. 1787. S. 379. Sandsynligheden taler da for, at Apollonius ogsaa har foreligget i en Udgave fra 1732, som imidlertid nu er forsvundet.

15. København 1754. — Kgl. Bibl. Kbh.

En deylig og ſtiøn | Hiſtorie | Om | Kong Appolonio, | I hvilken Lyckens Hiul, og Ver- | dens Uſtadighed beſtrives, | lyſtig og nyttelig at læſe | og høre. | [Samme Vignet som Udg. 11.] | [Røsgen.] | Kiøbenhavn, Tryckt udi H. Kongl. Majeſts. | priv. Bogtrykkerie 1754. 8°. 48 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—F. Bag paa Titelbladet et Indledningsdigt.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Bl. A 2 r Overskrift: Fortalen. Bl. A 3 r Overskrift: Kong Appolonii Historie af Tyro.

16. Trykt i dette Aar. — Universitetsbibl. Kbh.

En Deylig og | Skiøn Historie, | Om | Kong | Appolonio, | I hvilken Lykkens Hiul, og Ver- | dens Ustadighed bestrives, lystig og | nyttelig at læse og høre. | [Samme Træsnit som Udg. 9.] | [Røsgen.] | Trykt i dette Aar. 8⁰. 80 pagin. Sider. Det Indledningsdigt, som i de andre Udgaver findes bag paa Titelbladet er her udeladt. S. 3 Overskrift: Fortalen. S. 5 Overskrift: Kong Appolonii Historie af Tyro. — Trykket stammer øjensynligt fra anden Halvdel af det 18. Aarhundrede.

17. U. St. o. A. (Defekt). — Kgl. Bibl. Kbh.

Tryk uden Titelblad. 8⁰. Et komplet Eksemplar maa bestaa af 64 pagin. Sider, men i det eneste bevarede Eksemplar mangler, foruden Titelbladet, Bl. A 2 (S. 3—4), der har indeholdt Fortalen. S. 5 begynder selve Fortællingens Tekst uden Overskrift blot med en dobbelt Røsgen som Frise. — Trykket stammer øjensynligt fra anden Halvdel af det 18. Aarhundrede.

18. København 1783. — Kgl. Bibl. Kbh.

En deylig og skiøn | Historie, | Om | Kong Appolonio, | I hvilken Lykkens Hiul og Ver- | dens Ustadighed bestrives | lystig og nyttelig at læse | og

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

høre. | [Samme Vignet som Udg. 15.] | [En Streg.] | Kiøbenhavn, 1783. | Trykt hos H. J. Graae, boende i Knabroe- | ſtræde No. 70. 8⁰. 96 pagin. Sider. S. 2 (Bagsiden af Titelbl.) et Indledningsdigt. S. 3 Overskrift: Fortale. S. 5 Overskrift: Kong Appolonii Hiſtorie af Tyro. Samme Side- og Linieſølge som Udg. 12 og 13.

19. København 1788. — Kgl. Bibl. Kbh.

En deylig og ſkiøn | Hiſtorie | om | Kong | Appolonio. | I hvilken | Lykkens Hiul | og | Verdens Uſtadighed beſtrives. | [Vignet.] | Kiøbenhavn, 1788. | Trykt hos H. J. Graae, boende i Knabroeſtrædet No. 70. 8⁰. 72 pagin. Sider. S. 2 (Bagsiden af Titelbl.) et Indledningsdigt. S. 3 Overskrift: Fortalen. S. 5 Overskrift: Kong Appolonie Hiſtorie af Tyro.

20. København 1818. — Kgl. Bibl. Kbh.

En deilig og ſkiøn | Hiſtorie | om | Kong | Appolonio. | I hvilken | Lykkens Hjul | og | Verdens Uſtadighed beſtrives. | [Træsnit: En Drage.] | [Slutstreg.] | Kjøbenhavn, 1818. | Forlagt af Tribler, Ulkegaden No. 107. 8⁰. 64 pagin. Sider. S. 2 (Titelbladets Bagside) et Indledningsdigt. S. 3 Overskrift: Fortale. S. 5 Overskrift: Kong Appolonii Hiſtorie af Tyro.

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

THEAGENES OG CHARICLIA.

1. U. St. 1636. — Karen Brahes Bibliotek, Odense.

Optrykt i dette Bind S. 121—163.

Titelbl. faksimileret S. 121. 8⁰. 22 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—C.

2. U. St. 1666. — Universitetsbibl. Kbh.

En meget ſkiøn oc lyſtig Hiſtorie / | Om tuende | Førſtelige Per- | ſoner / Theagene oc Chariclia / | hvilcke aff en tuctig oc tilbørlig Kier- | lighed haffve inderlig elſkt hin anden: Huor | udaff mand med ſynderlig lyſt kand ſee oc erfa- | re Lyckens uſtadighed / oc hvor mangfoldige oc | atſkillige wlycke oc fare de haffve udſtaaet / | oc endelig hvor alting er kommen til | en Lyckſalig oc ynſkelig ende | met denem. [Træsnit: En Herre og en Dame.] [En Streg.] **Prentet Aar / 1666. 8⁰. 22 upagin. Bl. inkl. Titelbl., sign. A—C. — Træsnittet er det samme, som findes paa Titelbladet af Griseldis. Kbh. 1665.**

† 3. U. St. 1690. — Kgl. Bibl. Dresden.

I Fortegnelse paa Peder Stavangers Bøger. Kbh. [1757] anføres S. 143 som Nr. 721 blandt Oktaverne: Hiſtorie om 2de fyrſtelige Perſoner, Theagene og Chariclea 1690. Samme Bog anføres ogsaa i Catalogus Bibliothecæ Thottianæ. IV. Haun. 1788 S. 552 som Nr. 809a blandt Oktaverne med Tilføjelse af sine loco. Ifølge F. A. Ebert: Allgemeines bibli-

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ographisches Lexikon. I. Lpz. 1821 Sp. 751 skulde denne Udgave findes i Königl. öffentl. Bibliothek i Dresden; men da Laan til Udlandet fra tyske Biblioteker for Tiden er ophørt, har den ikke kunnet skaffes til Veje ved Bibliografiens Udarbejdelse.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)
PAPIRET LEVERET AF DE FORENEDE PAPIRFABRIKKER
REPRODUKTIONERNE UDFØRTE I F. HENDRIKSENS
REPRODUKTIONSATELIER

OPLAG: 425 EXEMPLARER

TREDIE BIND FÆRDIGTRYKT D. 4. SEPTEMBER 1917

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

RETURN CIRCULATION DEPARTMENT
TO 202 Main Library 642-3405

LOAN PERIOD 1	2	3
4	5	6

LIBRARY USE

This book is due before closing time on the last date stamped below

DUE AS STAMPED BELOW

LIBRARY USE

MAR 2 1982

RET'D MAR 2 1982

UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY
FORM NO. DD6A, 20m, 12/80 BERKELEY, CA 94720

Ps

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

M518919

~~Jacobsen, Jens Peter~~
Danske folkebøger

845
J17
d
v.3

M518919

845
J17
d
v. 3

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google
Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA